

AREMARK
KOMMUNE

Møteinnkalling

Utvalg: **Formannskap**
Møtested: Kommunestyresalen, Aremark rådhus
Dato: 30.11.2017
Tidspunkt: 17:00

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf. 69199600.
Utvalgssekretær innkaller vararepresentanter.
Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Geir Ragnar Aarbu
Ordfører

Anne Mørk-Tønnesen
Utvalgssekretær

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Unntatt offentlighet
PS 88/17	Godkjenning av innkalling	
PS 89/17	Godkjenning av sakliste	
PS 90/17	Godkjenning av protokoll fra forrige møte	
PS 91/17	Kommunale vigslere i Aremark	
PS 92/17	Avvikling av den kommunale heimevernsnemnd	
PS 93/17	Salg av kommunal eiendom - prinsippsak	
PS 94/17	Økonomisk rapport pr. 31.10.2017	
PS 95/17	Budsjettjusteringer investeringsbudsjettet 2017	
PS 96/17	Likviditet Aremark kommune	
PS 97/17	Møteplan 2018	
PS 98/17	Budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021	
PS 99/17	Orienteringer	
PS 100/17	Referatsaker	
RS 1/17	Svar på søknad vedrørende telemetriprosjekt Gjedde i Aremarksjøen	
RS 2/17	Vedtak av fylkesplanens samfunnsdel - orientering til høringsinstansene	
PS 101/17	Grunngitte spørsmål etter § 20 i reglement for utvalg	
PS 102/17	Forespørsler	

PS 88/17 Godkjenning av innkalling

PS 89/17 Godkjenning av sakliste

PS 90/17 Godkjenning av protokoll fra forrige møte

AREMARK
KOMMUNE

Arkiv: F82
Arkivsaksnr: 2017/1678-1
Saksbehandler: Jon Fredrik Olsen

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	91/17	30.11.2017
Kommunestyret		14.12.2017

Kommunale vigslere i Aremark

Saksopplysninger

Stortinget har 1. september 2017 vedtatt lovendringer i ekteskapsloven, jf. Lov om endringer i ekteskapsloven og bustøttelova m.m. (oppgaveoverføring til kommunene). Lovendringene innebærer at vigselmyndighet overføres fra notarius publicus til ordførere, varaordførere og kommunalt ansatte eller folkevalgte som kommunestyret selv gir slik myndighet. Med det overføres ansvaret for gjennomføring av borgerlige vigslere fra tingrettene og Oslo byfogdembete til kommunene. Lovforarbeidene finnes i Prop. 91 L (2016-2017), kapittel 3 og Innst. 376 L (2016-2017). Reglene om ekteskapsinngåelser følger av ekteskapsloven kapittel 3.

Oppgaveoverføringen innebærer at Aremark kommune må være klare til å ta imot brudepar som ønsker å gifte seg borgerlig fra de nye reglene trer i kraft. Dette skjer fra 1. januar 2018. Likevel må forberedelser gjøres og bestillinger mottas fra dags dato, og kommunen iverksetter en permanent løsning fra nyttår.

Vigselsrett

Kommunen må avklare hvem som skal ha vigselsrett i kommunen før reglene trer i kraft. Ordfører og varaordfører er gitt vigselsmyndighet direkte i loven. Det følger av loven at i tillegg kan kommunestyret selv gi vigselsmyndighet til kommunalt ansatte eller folkevalgte. Kommunestyret må da vurdere behovet og hvem som er egnet til å inneha vigselsoppgaven. I lovforarbeidene blir det uttalt at det kan være hensiktsmessig at det også tilbys vigslere som er politisk nøytrale.

Lokaler

Lovproposisjonen understreker at kommunens tilbud skal være godt og tilgjengelig. Det er også uttalt at det er viktig at kommunen legger til rette for vigselsens seremonielle karakter. Bruk av egnede lokaler vil være av betydning for hvordan en vigselsseremoni oppfattes. I lovforarbeidene er det lagt til grunn at kommunene har rådhus, kommunehus eller andre lokaler som kan gjøres tilgjengelige for vigslere.

Lovendringen innebærer en lovfestet plikt til å ha et kommunalt vigselstilbud for egne innbyggere og for personer som ikke er bosatt i Norge. Av lovproposisjonen følger at det er tilstrekkelig at én av brudefolkene er bosatt i kommunen for at plikten gjelder. Kommunen kan velge å tilby vigslar også for brudepar bosatt i andre kommuner.

Kommunen bes også om å vurdere om de skal gjennomføre vigslar andre steder enn kommunens lokaler og utenfor arbeidstid.

Betaling

I lovproposisjonen sies det blant annet at et viktig prinsipp for kommunale vigslar er at kommunens alminnelige vigselstilbud skal være gratis for kommunens egne innbyggere og for personer som ikke er bosatt i Norge. Dersom kommunen i tillegg åpner for at vigslar kan skje utenfor kommunens ordinære lokale, utover ordinær åpningstid eller for brudefolk som ikke er bosatt i kommunen, kan kommunen kreve å få dekket merkostnader ved dette. Eksempler på slike kostnader er lønns- og reiseutgifter for vigslar og kostnader knyttet til bruk av kommunale lokaler og vaktmestertjenester. Krav fra kommunen om dekning av slike kostnader må avtales med brudeparet på forhånd. Det er ikke anledning for kommunen å ta betaling for gjennomføring av vigslar ut over dekning av nødvendige påregnelige merkostnader.

Vigselsformular

Det borgerlige vigselsformularet, som er en tekst som vigslar leser under seremonien, skal benyttes ved gjennomføring av borgerlige vigslar, jf. ekteskapsloven § 15. Vigselsformularet er fastsatt ved kgl. res 18. desember 1992. Det er rom for å tilpasse seremonien med eksempel tekst og musikk utover dette, dersom brudefølget sørger for dette.

Vigselsformularet kan leses opp på engelsk eller tysk. Trenger brudeparet tolk til andre språk, må de selv sørge for dette.

Rutinen før vigsling er slik at brudeparet først må fremskaffe prøvningsattest fra Skatteetaten, denne er gyldig i 4 måneder. Denne attesten kan kommunen få direkte fra Skatteetaten eller fra brudeparet selv. Kommer prøvningsattesten fra Skatteetaten, tar kommunen kontakt med brudeparet for å avtale tid for vigsling. Å få en prøvningsattest fra Skatteetaten tar i gjennomsnitt 2-3 uker. Når brudeparet ber om tid til vigsling, må de også levere signert forlovererklæring. Når prøvningsattest og forlovererklæring er kommunen i hende, settes det opp tidspunkt og sted for vigsling. Prøvningsattesten kan benyttes som vigselsbok.

For å være imøtekommende, ønsker Aremark kommune å gi brudepar mulighet for å bestille tidspunkt for vielse før prøvningsattesten foreligger.

På selve vigselsdagen må brudeparet ha med seg gyldig legitimasjon, for eksempel pass, førerkort eller bankkort med bilde, og fremvise denne.

Økonomiske konsekvenser

I brev fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet av 01.06.2017 knyttet til overføring av oppgaver fra stat til kommune, står det følgende:

Økonomiske og administrative konsekvenser av endret oppgavefordeling håndteres i den ordinære budsjettprosessen. Det legges til grunn at overføring av oppgaver mellom forvaltningsnivåene i utgangspunktet vil følges av tilsvarende rammeoverføringer innenfor en samlet uendret utgiftsside på statsbudsjettet. Flyttingen av oppgaver mellom forvaltningsnivåene må følge det finansielle ansvarsprinsipp. Dette innebærer at overføring av oppgaver til kommunene skal følges av tilsvarende overføring av økonomiske ressurser.

Administrativ ressurs

Uavhengig av hvilket lokale kommunestyret velger, vil det kreve ressurser til å administrere tjenesten, både knyttet til påmelding, dialog med brudepar, vigselsattester og til den praktiske tilretteleggingen for at vigselslokalet til enhver tid kan benyttes og fremstå imøtekommende og pent. I tillegg kommer ressursen til å gjennomføre selve vigselshandlingen.

Vurdering

Vigselsrett

Rådmannen foreslår at det i tillegg til ordfører og varaordfører, velges en gruppe på tre (inkludert en koordinator) kommunalt ansatte fra Rådhuset som kan inneha oppgaven som vigsler. Dette for også å kunne tilby vigsler som er politisk nøytrale og for å sikre at kommunen har en gruppe som er stor nok til å gi et fleksibelt tilbud. Dette vil også gi en beredskap ved fravær (særlig i sommersesongen) og ved sykdom.

Kommunestyret må selv utnevne vigsler.

Følgende 3 foreslås som vigsler:

Alice Reigstad, rådmann

Mette Eriksen, økonomisjef (rådmannens stedfortreder)

Anne Mørk Tønnesen, leder for kommunikasjon og service (vigselskoordinator)

Omfang

Det vil være et begrenset antall par som gifter seg borgerlig i en kommune med Aremark sitt innbyggertall. Tingretten har tilbudt vigslinger på hverdager, og det settes av 15 minutter til selve handlingen og 15 minutter til for- og etterarbeid.

Rådmannen foreslår at Aremark kommune også tilbyr å vigsle par der brudefolket er tilhørende i en annen kommune. Dette begrunnes i at Aremark er en stor hyttekommune og at det er sannsynlig at hytteinnbyggere i kommunen også vil ønske å gifte seg mens de er her. I tråd med lovproposisjonen vil Aremark kommune kunne fakturere brudepar fra andre kommune for merkostnader knyttet til å vigsle dem.

Lokaler

Det er etter rådmannens vurdering kun ett kommunalt lokale som oppfylles kriteriene som er satt; kommunestyresalen i Rådhuset. Rådmannen foreslår derfor at kommunestyresalen er lokale for kommunens alminnelige vigslestilbud.

Vigsling utendørs eller i andre lokaler enn kommunens egne

Det er stadig mer populært å gifte seg på steder som har spesiell betydning for brudeparet. Det kan f.eks være der selve bryllupsfesten gjennomføres.

Aremark kommune kan selv bestemme om vi skal tilby denne tjenesten.

Rådmannen mener at vi bør tilby å vigsle brudepar på andre steder enn i kommunens egne lokaler, innenfor kommunegrensene, men at dette da faktureres etter bestemte satser.

Tid for vigsler

Rådmannen foreslår at tidspunkter for kommunens alminnelige vigslestilbud er: mandag – fredag (unntatt på bevegelige helligdager) kl. 0900 – 1500

Vigslinger utenfor disse tidspunkt må avtales særskilt.

Betaling

Kommunens alminnelige vigselstilbud på hverdager (unntatt bevegelige helligdager) kl. 0900-1500 i kommunestyresalen på Rådhuset skal være **gratis** for kommunes innbyggere og for personer som ikke er bosatt i Norge.

Brudepar fra andre kommuner og vigslinger utenom kommunens alminnelige vigselstilbud faktureres etter gjeldene satser:

Sats 1: kr. 1.500,-

For vigsel utenfor tidspunktene for kommunens alminnelige vigselstilbud i kommunens lokale. (Dette skal dekke administrasjon, overtid for vigsler og vaktmester samt kostnader til oppvarming og lys).

Sats 2: kr. 2.500,-

For vigsel som både er utenfor tidspunktene for kommunens alminnelige vigselstilbud og på et annet sted enn i kommunens lokale.

(Dette skal dekke administrasjon, overtid reiseutgifter for vigsler)

For brudepar tilhørende i andre kommuner enn Aremark, benyttes sats 2.

Hvis kommunen bes om å stille med to vitner utenfor tidspunktene for kommunens alminnelige vigselstilbud, faktureres dette med kr. 500,- i tillegg.

Krav fra kommunen om dekning av slike kostnader avtales med brudeparet på forhånd.

Satsene innarbeides i kommunens egenbetalingsoversikt for 2018.

Gjennomføring av vigsel

Aremark kommune vil kreve original prøvningsattest og forlovererklæring i hende for å gjennomføre vielse. Det blir av fleksibilitetshensyn lagt til rette for at det er mulig å bestille tid før prøvningsattest foreligger.

Attesten vil bli brukt som vielsesprotokoll etter seremonien, og skal ikke signeres før den overleveres vigsler. Paret får med seg midlertidig vielsesattest etter seremonien. Aremark kommune sender en kopi til Folkeregisteret som utsteder endelig vielsesattest til brudeparet.

Det borgerlige vigselsformularet, som er en tekst som vigsler leser under seremonien, skal benyttes ved gjennomføring av borgerlige vigsler, jf. ekteskapsloven § 15. Vigselsformularet er fastsatt ved kgl. res 18. desember 1992. Vigsler kan også lese et dikt for brudeparet hvis de ønsker dette. Det er også rom for å tilpasse seremonien med for eksempel musikk utover dette, men dette må brudeparet selv stå for.

Selve seremonien er fra kommunens side beregnet til å vare ca 15 minutter pluss 15 minutters for- og etterarbeid. Det må være 2 vitner til stede under vielsen. Dette er normalt forloverne, men det eneste kravet vi stiller er at det er to myndige personer. Brudeparet kan be om at kommunen stiller med to vitner.

Dokumentasjon, inngående og utgående brev og skjemaer, skal journalføres og arkiveres i henhold til arkivloven og arkivforskriften.

Rådmannens innstilling

1. Aremark kommune vil fra 01.01.2018 tilby borgerlige vielser der ordfører og varaordfører har vigselfrett etter loven. Kommunestyret gir i tillegg 3 ansatte fra kommunens administrasjon slik vigselfrett:
  - Alice Reigstad, rådmann
  - Mette Eriksen, økonomisjef (rådmannens stedfortreder)
  - Anne Mørk Tønnesen, leder for kommunikasjon og service (vigselskoordinator)
2. Som lokale for kommunens alminnelige vigselfstilbud benyttes kommunestyresalen i Aremark rådhus og at tidspunkter for kommunens alminnelige vigselfstilbud er mandag – fredag (unntatt på bevegelige helligdager) kl. 0900 – 1500.
3. Aremark kommune vil også tilby vigsler utenfor tidspunkter for kommunens alminnelige vigselfstilbud og på andre steder enn kommunestyresalen i Aremark rådhus etter gjeldende satser.
4. Aremark kommune vil også tilby vigsler for brudepar som ikke er bosatt i Aremark etter gjeldende staser.

AREMARK
KOMMUNE

Arkiv: 033
Arkivsaksnr: 2017/1429-2
Saksbehandler: Jon Fredrik Olsen

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	92/17	30.11.2017
Kommunestyret		

Avvikling av den kommunale heimevernsnemd

Saksopplysninger

Forsvarsdepartementet ber i brev av 31.08.2017 kommunene avvikle de kommunale heimevernsnemdene fra 1. juli 2017.

Forsvarsdepartementet viser til Stortingets behandling av Innst. 375 L (2015-2016) til Prop. 102 L (2015-2016) Lov om verneplikt og tjeneste i Forsvaret (Forsvarsloven).

Loven er nå sanksjonert og forskriftene er fastsatt ved Kgl.res, datert 16. juni 2017. Lov og forskrift trer i kraft 1. juli 2017. Nemdene vil bli erstattet av heimevernsnemder på distriktsnivå. Kommunene gis mulighet til å stille med representanter i nemdene jf. forskrift om råd, utvalg og nemnder i Heimevernet § 2.

Vurdering

Ingen; da saken gjelder oppfølging av vedtatt lov og forskrift.

Rådmannens innstilling

Aremark kommune avvikler den kommunale heimevernsnemd jfr. Stortingets behandling av Innst. 375 L (2015-2016) til Prop. 102 L (2015-2016) Lov om verneplikt og tjeneste i Forsvaret (Forsvarsloven).

Avviklingen trer i kraft 1. juli 2017.

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	93/17	30.11.2017
Kommunestyret		14.12.2017

Salg av kommunal eiendom - prinsippsak

Saksopplysninger

Kommunen får fra tid til annen henvendelser fra privatpersoner eller firmaer som ønsker å kjøpe kommunal eiendom – bebygget eller ubebygget. Rådmannen anser det som hensiktsmessig at kommunestyret gjør et prinsippvedtak om hvordan slike henvendelser skal ivaretas og hvordan salg eventuelt skal gjennomføres. Denne saken legges frem for å få en slik avklaring

Vurdering

Kommunen forvalter fellesskapets verdier og kommunens aktiviteter er regulert av det til enhver tid gjeldene lovverk med tilhørende forskrifter. Lov om offentlige anskaffelser regulerer ikke bare hvordan kommunen skal gjennomføre anskaffelser men også hvordan verdier skal avhendes.

I en artikkel fra 25.08.2014 publisert av NE nyheter (senere endret til Estate Nyheter) forfattet av advokater i Wikborg, Rein & Co (Line Ravlo-Losvik, Line Camilla Werner og Kine Østbye Neslein) står det;

Når det offentlige selger eller kjøper eiendom, er det viktig å sikre at transaksjonen skjer til markedspris (statsstøtteregelverket). Dersom det offentlige selger eiendom til underpris, eller kjøper til overpris, vil differansen mellom avtalt pris og markedsprisen kunne utgjøre en økonomisk fordel. En slik fordel kan innebære en ulovlig økonomisk støtte fra det offentlig. Anskaffelsesregelverket og statsstøtteregelverket gjelder både stat, fylkeskommuner og kommuner, samt andre offentlige organer. Foretak som er eid eller kontrollert av offentlige myndigheter kan også anses omfattet.

ESAs retningslinjer om salg av offentlig eiendom angir to alternative prosedyrer som begge sikrer at eiendommen blir solgt til markedspris. Den ene prosedyren er bruk av åpen budrunde. Den andre er en uavhengig vurdering av markedsverdien. Når det siste alternativet anvendes, oppstilles det krav til takstmannens kvalifikasjoner og uavhengighet.

...

Åpen budrunde er selvsagt det enkleste alternativet når det gjelder offentlighet omkring

oppfyllelsen av regelverket, men dette er i mange komplekse eiendomstransaksjoner og, spesielt eiendomsutviklingsprosjekter, ikke hensiktsmessig eller praktisk. Når det benyttes verdsettelse som alternativ til åpen budrunde, skal verdsettelsen skje før forhandlingene finner sted. Dette innebærer ikke et absolutt forbud mot at en dialog innledes før verdsettelsen finner sted. I mange komplekse tilfeller vil det eksempelvis være behov for diskusjoner for å klargjøre hva transaksjonen skal omfatte, og det vil heller ikke være mulig å innhente den uavhengige vurderingen før det er klart hva man skal få vurdert verdien av.

I en artikkel publisert av Hanne Torkelsen hos Lynx advokater fra 12.02.17 drøftes salg av offentlig eiendom og snubletråder i forhold til statsstøtte:

Der en offentlig myndighet selger en offentlig eiendom (kommunal/statlig) til en pris som ligger under markedsverdi, vil differansen mellom markedsverdi og oppnådd pris være en støtte til kjøper som EØS-avtalens regler i utgangspunktet forbyr. Slik støtte kan ikke gis uten at EFTAs overvåkingsorgan (ESA) samtykker, noe som forutsetter at salget meldes til ESA. Salget kan da ikke gjennomføres før ESA enten har konstatert at det ikke foreligger støtte, eller godkjenner at den aktuelle støtten gis.

Dersom man gjennomfører salg uten at ESA kobles inn, og ESA, etter klage eller på eget initiativ, finner grunn til å se nærmere på transaksjonen, vil den fryses inntil ESA har tatt sin beslutning. Dette kan ta lang tid, i verste fall mange år. I sak om Oslo kommunes salg av sykehusboliger i 2001 ble transaksjonen fryst i 4 år.

Dersom det skulle konstateres ulovlig støtte, kan det føre til at støtten tilbakeføres ved at kjøper må betale en enda høyere sum enn det kjøpekontrakten forutsatte. Dette reiser en del kompliserte uavklarte rettslige spørsmål, f.eks. om det gir kjøper rett til å heve kontrakten, eller påstå seg ubundet.

Siden det kan være vanskelig å anslå markedsverdien på fast eiendom, og konsekvensene for salg av eiendom til underpris kan være store, har ESA utarbeidet retningslinjer som kan følges og som sikrer at salg av eiendom ikke inneholder statsstøtteelementer. Se part V, www.eftasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines.

- *En fremgangsmåte er å benytte en tilstrekkelig godt publisert, åpen og betingelsesløs budprosess, sammenlignbar med en auksjon, der tilslaget går til den som har gitt det beste budet. Ulikt anbudsprosesser ved kjøp av varer og tjenester, der målet er å oppnå høyest mulig kvalitet til best pris, vil målet med en slik auksjon være å maksimere verdier, og plikt til godta høyeste bud. Salg i henhold til en slik prosess vil aldri kunne utgjøre statsstøtte.*
- *Alternativt kan man innhente en eller flere uavhengige takster, fra en eller flere kvalifiserte og uavhengige takstmenn, dersom man ønsker å selge til en bestemt kjøper.*

Følger man ESAs prosedyrer er man trygg for klager i ettertid, og man risikerer ikke utsettelse av salgsprosessen. Følger man ikke prosedyren skal salget notifiseres til ESA.

Selv om eiendom ikke selges til kjøper med høyeste bud, kan salget være lovlig. Det er flere eksempler på at ESA til slutt har godkjent salg til kjøper etter en mer sammensatt vurdering enn pris, for eksempel Bergen kommunes salg av «Slaktehustomten». Høsten 2007 klaget kulturvernere i Sandviken inn Bergen kommunes anbudsprosess for salg av Slaktehustomten til ESA, da kommunen valgte en kjøper som lå 4,3 mill. under høyeste bud. Flere av de private firmaene som tapte anbudet støtter klagen. ESA kom til at Bergen kommune hadde rett til å

utelukke det høyeste budet, så lenge den mente at forslaget til utvikling av eiendommen ikke var akseptabel, idet man ønsket å bevare dets historiske karakter.

Det er mulig å stille krav til kjøpere, f.eks. der eiendommene er regulert til byutvikling, som krav til soliditet, gjennomføringsevne, kompetanse, erfaring fra lignende utviklingsprosjekter mv. Dersom det stilles «kvalifikasjonskrav» til kjøpere, bør man imidlertid være forsiktig med å legge vekt på kvalifikasjonskrav til budgiver ved evalueringen av hvilket bud som er best, dersom alle budgiverne oppfyller kravene. Dette kan være en ulovlig sammenblanding som gjør at salget kan ende opp hos ESA.

Det er altså flere forhold og lovverk som er relevante i forbindelse med salg av kommunal eiendom. For at alle involverte skal være oppmerksom på dette og for å sikre en forutsigbar og gjennomiktig prosess bør det foreligge vedtatte retningslinjer for salg av kommunal eiendom i Aremark kommune.

Jevnaker kommune har utarbeidet slike retningslinjer som ble vedtatt av Jevnaker kommunestyre 12.12.2013. Disse ligger tilgjengelig på kommunens hjemmeside. Der skriver kommunen:

Retningslinjene skal bidra til åpenhet og likeartet behandling av saker. Retningslinjene skal også bidra til at kommunen ivaretar en profesjonell og forutsigbar salgsprosess av kommunale eiendommer.

Kommuneloven sier ikke noe konkret om hvordan kjøp og salg av eiendommer skal skje i kommunene, men KS (kommunesektorens etikkutvalg) har drøftet noen prinsipielle spørsmål knyttet til salg av kommunal eiendom:

Åpenhet

Når kommune skal selge en eiendom, bør hovedregelen være at den annonseres for salg i full åpenhet. Dersom andre hensyn enn pris kan bli vektlagt ved salget, bør dette komme fram i annonseteksten. Dersom en kommunal eiendom som et unntak gis bort eller inngår i et makebytte må det etter offentlig diskusjon foreligge et politisk vedtak om dette som legges til grunn.

Kommunalt ansatte

Ansatte må som en generell regel likebehandles med andre interessenter, og ha lov til å by på kommunal eiendom som legges ut for salg, altså skal de heller ikke gis fordeler.

Gaver til kommunen

Når kommunen mottar gaver til bestemte formål, må en gjennom forvaltningen av gaven ivareta dette på best mulig måte. Hvis eiendommer som er mottatt som gave, videreselges for å skaffe inntekter til formålet, er det naturlig at best mulig pris vektlegges.

Aremark har, som andre kommuner flere ulike typer eiendom som det kan være aktuelt å selge. Selv om ikke volumet av hver enkelt kategori ikke er like stort som hos andre er det like fullt viktig at salget skjer på riktig måte. Kommunestyret vedtok nylig at Fladebygrenda boligområde skal selges når det er ferdig regulert. Kommunen har også fått henvendelser fra privat og firmaer om kjøp av konkrete eiendommer.

Kommunale boliger:

Noe av det som kanskje er mest aktuelt for Aremark å selge er kommunale boliger. Kommunen har imidlertid ikke en boligsosial handlingsplan hvor det er avklart hva kommunen har behov for av boliger på sikt, Gjennom en slik plan ville man fått en helhetlig drøfting av det fremtidige behovet for ulike boliger og samtidig kunne ta stilling til hvilke eiendommer som kommunen bør avhende på grunn av at de er enten er uhensiktsmessig i utforming eller beliggenhet, eller at de vil koster mye å rehabilitere, eller simpelthen at kommunen eier flere boliger enn det er behov for. Rådmannen anser at det vil være hensiktsmessig å utarbeide en slik plan, men

ettersom et rådmannskifte er nært forestående foreslås det at dette avklares når ny rådmann er på plass. Inntil videre bør derfor enkelthenvendelser tas opp i sak til kommunestyret,

Utbyggingsområder

Kommunestyret har som tidligere nevnt vedtatt å selge Fladebygrenda når dette er ferdig regulert. Salget bør da skje etter prinsipper vedtatt i denne saken. I forkant må utbyggingsavtaler etc være avklart.

Næringsarealer

Kommunen eier næringsarealer på Sommero og det har også vært drøftet om kommunen skulle erverve ytterligere arealer i tilknytning til det man allerede eier. Andre kommuner har vedtatte kriterier for salg av næringsstomter. Slike kriterier kan knytte seg til antall arbeidsplasser, påvirkning på klima og miljø mv. Aremark kommune er ikke per i dag bi en situasjon hvor det er kamp om å få kjøpe næringsarealer. Det er allikevel viktig at salg skjer i en åpen prosess, og gjerne slik det har vært praktisert ved at kommunestyret har behandlet sakene løpende ettersom interesserte har meldt seg. Ved salg av næringsarealer er det viktig at kjøpers virksomhet og anlegg er i samsvar med gjeldene arealplan.

Restarealer

Kommunen kan ha restarealer knyttet til vei og boligfelt. Slike innklemte arealer, som er så små at de ikke utgjør egne tomter, har liten verdi for kommunen, men vil kunne ha en verdi for eks. tilgrensende boligeiendommer. Slik arealer bør kunne selges til tilgrensende eiendommer. Interesse bør kartlegges og salg gjennomføres etter gjengs pris for slike arealer om det er en interessant og etter budrunde om det er flere interessenter.

Konklusjon

Basert på overstående drøfting anbefaler rådmannen at det vedtas prinsipielle punkter som gjelder ved salg av kommunal eiendom. Det foreslås at disse bør være:

1. Aremark kommunes saksbehandling i forhold til salg av eiendom skal være åpen, gjennomiktig og etterprøvable.
2. Prinsippavklaringr/grunnlaget for salg avklares gjennom vedtak i kommunestyret
3. Det innhentes takst/verdivurdering på eiendommen/boligen som vurderes avhendet/solgt. Unntatt er objekter hvor salgsverdi ikke antas å overstige kr 100 000,-.
4. Alle opplysninger som er relevante for salget må kunngjøres i salgskjøpene.
5. Arkivverdig materiale må oppbevares i tråd med arkivloven og forskrifter.
6. Eventuelle betingelser om fremtidig bruk, og konsekvenser av mislighold må framgå av kontrakt med kjøper.
7. Kommunen skal som hovedregel benytte megler/advokat for bistand med salget.
8. Budrunde igangsettes av megler/advokat i samarbeid med kommunen. Budskjema eller logg skal følge saken.
9. Saken behandles i hht vedtatt delegeringsreglement
10. Ved positivt vedtak om salg gjennomføres praktiske og formelle forhold som oppmåling, deling av eiendom, sletting av heftelse, skjøte m.m. Kommunen er ikke forpliktet til å selge
11. Evt. vilkår som er framsatt i fbm salget må tas inn i kjøpekontrakten/skjøte. Megler/advokat tillegges dette ansvaret der kommunen benytter dette.
12. Skjøtet oversendes megler eller advokat i underskrevet stand når kjøpesummen er innbetalt til meglers/advokatens klientkonto eller Aremark kommunes konto. Megler/advokat (eller kommunen) besørger tinglysning av skjøte
13. Administrasjonen skal følge opp oppsigelse av forsikring og avgifter etter at oppdraget er fullført.
14. Direkte salg kan foretas når det åpenbart vil være i kommunens interesse å gjøre dette, men vedtak om dette skal fattes politisk.

Rådmannens innstilling:

Aremark kommune vedtar følgende prinsipelle punkter som skal gjelde ved salg av kommunal eiendom:

1. Aremark kommunes saksbehandling i forhold til salg av eiendom skal være åpen, gjennomiktig og etterprøvbar.
2. Prinsippavklaringr/grunnlaget for salg avklares gjennom vedtak i kommunestyret
3. Det innhentes takst/verdivurdering på eiendommen/boligen som vurderes avhendet/solgt. Unntatt er objekter hvor salgsverdi ikke antas å overstige kr 100 000,-.
4. Alle opplysninger som er relevante for salget må kunngjøres i salgsdokumentene.
5. Arkivverdig materiale må oppbevares i tråd med arkivloven og forskrifter.
6. Eventuelle betingelser om fremtidig bruk, og konsekvenser av mislighold må framgå av kontrakt med kjøper.
7. Kommunen skal som hovedregel benytte megler/advokat for bistand med salget.
8. Budrunde igangsettes av megler/advokat i samarbeid med kommunen. Budskjema eller logg skal følge saken.
9. Saken behandles i hht vedtatt delegeringsreglement
10. Ved positivt vedtak om salg gjennomføres praktiske og formelle forhold som oppmåling, deling av eiendom, sletting av heftelse, skjøte m.m. Kommunen er ikke forpliktet til å selge
11. Evt. vilkår som er framsatt i fbm salget må tas inn i kjøpekontrakten/skjøte. Megler/advokat tillegges dette ansvaret der kommunen benytter dette.
12. Skjøtet oversendes megler eller advokat i underskrevet stand når kjøpesummen er innbetalt til meglers/advokatens klientkonto eller Aremark kommunes konto. Megler/advokat (eller kommunen) besørger tinglysning av skjøte
13. Administrasjonen skal følge opp oppsigelse av forsikring og avgifter etter at oppdraget er fullført
14. Direkte salg kan foretas når det åpenbart vil være i kommunens interesse å gjøre dette, men vedtak om dette skal fattes politisk.

AREMARK
KOMMUNE

Arkiv: 212
Arkivsaksnr: 2017/260-6
Saksbehandler: Mathias Gundersen

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	94/17	30.11.2017

Økonomisk rapport pr. 31.10.2017

Saksopplysninger

Saken legges frem i tråd med formannskapets vedtak 27.03.14, sak 05/14.

Vurdering

Tjenesteområde	2017 Regnskap	2017 Årsprognose	2017 Årsbudsjett	Prognoseavvik
11 - Sentraladministrasjon	11 694 630	18 009 516	18 182 528	-173 012
21 - Barnehage	4 903 116	6 740 372	7 018 092	-277 720
21 - Skole	17 426 951	22 203 433	22 343 032	-139 599
21 - Kultur	1 586 998	2 177 817	2 578 039	-400 222
31 - Barnevern, psykiatri og helse	5 523 553	6 834 978	7 408 326	-573 348
32 - NAV	3 250 175	4 043 180	3 988 794	54 386
33 - Pleie og omsorg	26 708 923	31 443 748	30 851 106	592 642
41 - Landbruk, plan, miljø og viltforvaltning	1 454 600	1 973 889	2 163 591	-189 702
43 - Teknisk	7 220 776	11 229 871	10 248 311	981 560
44 - VAR-området	-5 312 394	-2 591 421	-3 313 471	722 050
45 - Brann og feiing	629 328	1 973 575	1 753 154	220 421
80 - Frie inntekter	-88 066 216	-102 920 779	-102 149 000	-771 779
90 - Avskrivninger	0	-5 035 502	-5 035 502	0
91 - Renter, utbytte og lån	4 984 359	4 437 109	3 813 000	624 109
92 - Fond og resultat	0	150 000	150 000	0
Totalsum	-7 995 201	669 787	0	669 787

Prognosen er utarbeidet ut ifra regnskapstall pr. 31.10.2017 og viser et merforbruk på kr 669 787 ved utgangen av året.

Det presiseres at prognosen inkluderer tilknytningsavgiften på vann pålydende ca kr 2 mill. som ble utfakturert i september.

Skatteinntektene forventes å være kr 690 000 bedre enn budsjett og inntektsutjevningen forventes kr 430 000 dårligere enn budsjett. Netto skatt og inntektsutjevning vil da vise en merinntekt på kr 260 000 ved utgangen av året.

Avdrag forventes kr 500 000 over budsjett, mens renteutgifter forventes å ende med et mindreforbruk på kr 330 000.

Viser for øvrig til følgende kommentarer på rammeområdene:

11 Politisk styring og sentraladministrasjon

- Mindreforbruk skyldes i hovedsak lønn inkl. sos. utgifter.

21 Aremark barnehage

- Mindreforbruk skyldes mindreforbruk inventar/utstyr og merinntekt foreldrebetaling.

21 Aremark skole

- Merinntekt refusjoner fra staten (voksenopplæring).

21 Kultur

- Mindreforbruk strøm og vedlikehold utearealer.

31 Barnevern og helse

- Mindreforbruk kjøp av statlige tjenester/fosterhjem.

32 NAV

- Merforbruk konsulenttenester og tilskudd.

33 Pleie og omsorg

- Merforbruket skyldes etterfakturering av KAD-plasser og kreftkoordinator for 2016, samt lavere brukerbetalinger enn budsjettet.

41 Landbruk, plan, byggesak, oppmåling, miljø og viltforvaltning

- Mindreforbruk andre utgifter.

43 Teknisk

- Merforbruk kjøp av tjenester og vedlikehold/service.

44 VAR-området

- Merforbruk juridisk bistand og vedlikehold bygg/anlegg.
Færre tilknytninger på VA som blir slutført i 2017 enn budsjettet. Dette påvirker også de kommunale avgiftene.

45 Brann og feiing

- Merforbruk utrykninger.

Rådmannens innstilling

Økonomisk rapport pr. 31.10.2017 tas til orientering

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	95/17	30.11.2017
Kommunestyret		14.12.2017

Budsjettjusteringer investeringsbudsjettet 2017

Saksopplysninger

Kommunestyrets vedtatte årsbudsjett er bindende, og eventuelle endringer i årsbudsjettet skal gjøres av kommunestyret selv, jf. kommuneloven § 47 nr 1.

Dersom det skjer endringer i budsjettåret som kan få betydning for de inntekter og utgifter som årsbudsjettet bygger på, skal kommunestyret foreta nødvendige endringer i budsjettet, jf kommuneloven §§47 nr 3 og 47 nr 2.

Kravet til budsjettreguleringer må ses i sammenheng med de alminnelige kravene til årsbudsjett (budsjettbalanse, realisme og hjemmel for å disponere midler), og at disse kravene gjelder gjennom budsjettåret.

Dette innebærer at forsinkelser eller forseringer av investeringsprosjekter som påvirker kommunestyrets bevilgninger, må innarbeides i et revidert budsjett når avvikene tilsier det. Tilsvarende gjelder for forventninger om økninger/reduksjoner i utgifter eller inntekter. Budsjetterte prosjekter som ikke er iverksatt eller fullført innenfor planlagt budsjettår, skal tas med i årsbudsjettet for påfølgende år, enten i det ordinære budsjettvedtaket eller i forbindelse med budsjettregulering.

Prosjekter som er vedtatt i budsjettet for 2017, men som ikke er påbegynt er nytt energistyringssystem, Aremark ungdomsklubb - aktivitetshus og skiltprosjektet.

Investeringene innen vann og avløp inkl. Skodsberg Renseanlegg er godt i gang og fortsetter planmessig videre i 2018. Utvikling av kommunale tomtefelt er igangsatt, mens utvikling Furulund fjernes i sin helhet.

Vurdering

På grunn av endrede forutsetninger og at prosjektene ikke er fullt ut iverksatt, foreslår rådmannen at prosjektene budsjettjusteres ned. Alle prosjektene, med unntak av utvikling Furulund og kommunale tomtefelt, er videreført i rådmannens budsjettforslag for 2018.

Rådmannens innstilling

1. Budsjettposten for «Kommunale tomtefelt – utvikling» reduseres med kr 2 500 000 konto 02306.4322.315 med tilhørende finansiering konto 09100.4322.315.

2. Budsjettposten for prosjektet « Kommunale bygg – nytt energistyringssystem» reduseres med kr 625 000, konto 02308.4331.222/04290.4331.222 med tilhørende finansiering konto 09100.4331.222/07290.4331.222.
3. Budsjettposten for prosjektet « Myrland – aktivitetshus» reduseres med kr 1 250 000, konto 02306.4337.231/04290.4337.231 med tilhørende finansiering konto 09100.4337.231/07290.4337.231.
4. Budsjettposten for prosjektet »Kommunale veger – Skiltprosjekt» reduseres med kr 1 000 000, konto 02306.4370.332/04290.4370.332 med tilhørende finansiering konto 09100.4370.332/07290.4370.332.

AREMARK
KOMMUNE

Arkiv: 250
Arkivsaksnr: 2017/1683-1
Saksbehandler: Mette Eriksen

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	96/17	30.11.2017
Kommunestyret		14.12.2017

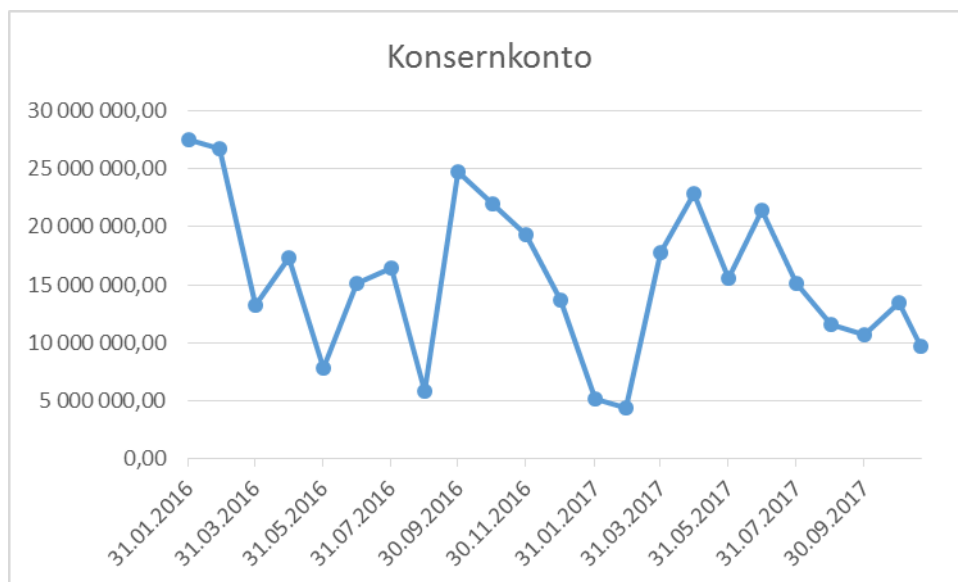
Likviditet - Aremark kommune

Saksopplysninger

Aremark kommune er inne i en periode med svært svak likviditet. Årsaken til denne situasjonen er sammensatt, men hovedårsaken er utbyggingen av vann og avløp med tilhørende tidsforskyvning. Det er foretatt betydelige investeringer som har resultert i store utbetalinger til entreprenører og leverandører. Dette skal dekkes gjennom inntekter i form av tilknytningsgebyr med tilhørende årsgebyrer. Men, av forskjellige årsaker er disse tilknytningene forsinket og det blir da tidsforskyvninger mellom innbetalinger og utbetalinger.

Det er særlig i forbindelse med lønnsutbetaling at kommunens likviditet svekkes. Lønnsutbetaling (inkludert skattetrekk og arbeidsgiveravgift) er den største løpende enkeltbelastningen kommunen har. Spesielt i månedene juni, august og desember er belastningen størst. Feriepenger forfaller til betaling i juni og det er ikke utbetaling av rammetilskudd i august og desember. Og det er spesielt i desember/årsskifte at likviditeten er som svakest. I tillegg til lønn skal også løpende utgifter til drift, renter og avdrag betjenes. Det er viktig å ha en trekkrettighet (kassekreditt) som sikrer at kommunen kan håndtere disse utbetalingene hver måned. Hensikten med en trekkrettighet (kassekreditt) er å dekke opp tidsforskyvninger mellom innbetalinger og utbetalinger, særlig ved svak likviditet.

I følge vedtatt finansreglement skal kommunen til enhver tid ha likviditet (inkludert trekkrettigheter) til å dekke løpende forpliktelser. Denne bestemmelsen bygger på kommuneloven § 52 nr. 3, som angir at «Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte sine midler slik at tilfredsstillende avkastning kan oppnås, uten at det innebærer vesentlig finansiell risiko, og under hensyn til at kommunen og fylkeskommunen skal ha midler til å dekke sine betalingsforpliktelser ved forfall».

Konsernkonto januar 2016 - november 2017. De store likviditetsendringene ved inngangen til 2016, høsten 2016 og vår 2017 skyldes opplåning til investeringer.

Trekkrettighet/kassekreditt er tilpasset til organisasjoner som har inntekter og utgifter som varierer i perioder. Bedriftskontoen kan overtrekkes inntil en avtalt kredittramme. Det betales renter av det som er brukt i tillegg til rammeprovisjon.

- Finansierer organisasjonens kortsiktige utgifter i perioder der inntektene er mindre enn de løpende utgiftene.
- Egner seg for alle typer næringsdrivende, organisasjoner, lag og foreninger, i tillegg til offentlige etater og virksomheter.
- Løpetiden på kassekreditten er inntil ett år og kan fornyes årlig.

Aremark kommune har i dag ingen konto med trekkrettighet/kassekreditt. Det tas kontakt med kommunens bankforbindelse og søker å inngå en trekkrettighet på 10 mill. kr med en varighet på ett år. Ved behov godkjennes bruk av denne trekkrettigheten/kassekreditten med inntil 10 mill. kr, men skal benyttes så lite som mulig.

Vurdering

For å sikre at kommunen til enhver tid kan betale sine forpliktelser, anser rådmannen det nødvendig å inngå en trekkrettighet/kassekreditt som dekker opp tidsforskyvningene mellom innbetalinger og utbetalinger. Rådmannen vil sørge for at trekkrettigheten justeres etter gjeldende behov innenfor vedtatt ramme og at formannskap og kommunestyret holdes løpende orientert om likviditetssituasjonen gjennom året.

Rådmannens innstilling

1. Redegjørelsen om kommunens likviditetssituasjon tas til orientering.
2. Rådmannen gis fullmakt til å inngå en trekkrettighet/kassekreditt på 10 mill. kr med en varighet på ett år.
3. Det godkjennes bruk av trekkrettigheten med inntil 10 mill. kroner ved eventuelt behov, men skal benyttes så lite som mulig.
4. Formannskap og kommunestyret holdes løpende orientert om likviditetssituasjonen gjennom året.

AREMARK
KOMMUNE

Arkiv: 080
Arkivsaksnr: 2017/1680-1
Saksbehandler: Mette Eriksen

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	97/17	30.11.2017
Kommunestyret		14.12.2017

Møteplan 2018

Vedlegg

- 1 Møteplan for Aremark 2018 - forslag

Saksopplysninger

Forslag til møteplan for 2018 legges frem for godkjenning.

Rådmannens innstilling

1. Den fremlagte møteplanen for 2018 godkjennes.
2. Ordfører og utvalgsledere har fullmakt til å endre møtedatoer for sine respektive utvalg.

MØTEPLAN FOR POLITISKE MØTER I AREMARK KOMMUNE 2018 – forslag

	Januar	Februar	Mars	April	Mai	Juni	August	Sept.	Oktober	Nov.	Des
Drift- og utviklingsutvalg	Etter behov	Torsdag 1. kl. 1800	Torsdag 15. kl. 1800	Torsdag 12. kl. 1800	Torsdag 24. kl. 1800	Etter behov	Torsdag 23. kl. 1800	Torsdag 6. kl. 1800	Torsdag 11. kl. 1800	Torsdag 8. * kl. 1900	Etter behov
Levekårsutvalg	Etter behov	Torsdag 1. kl. 1900	Torsdag 15. kl. 1900	Torsdag 12. kl. 1900	Torsdag 24. kl. 1900	Etter behov	Torsdag 23. kl. 1900	Torsdag 6. kl. 1900	Torsdag 11. kl. 1900	Torsdag 8. * kl. 1900	Etter behov
Formannskap/ Adm.utvalg	Etter behov	Torsdag 8. kl. 1700	Torsdag 8. kl. 1700 Torsdag 22. kl. 1700	Torsdag 19. kl. 1700	Torsdag 31. kl. 1700	Etter behov	Torsdag 30. kl. 1700	Torsdag 13. kl. 1700	Torsdag 18. kl. 1700	Torsdag 8. * kl. 1600 Torsdag 29. ** kl. 1700	
Kommunestyret		Torsdag 15. kl. 1900		Torsdag 26. kl. 1900		Torsdag 14. kl. 1900		Torsdag 27. kl. 1900		Torsdag 1. kl. 1900	Torsdag 13. *** kl. 1900
Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne		Torsdag 8. kl. 0800			Torsdag 24. kl. 0800			Torsdag 14. kl. 0800		Torsdag 8. * kl. 1900 Torsdag 15. kl. 0800	
Eldrerådet		Torsdag 8. kl. 1200			Torsdag 24. kl. 1200			Torsdag 14. kl. 1200		Torsdag 8. * kl. 1900 Torsdag 15. kl. 1200	
Arbeidsmiljø- Utvalg		Torsdag 8. kl. 1430			Torsdag 24. kl. 1430			Torsdag 14. kl. 1430		Torsdag 8. * kl. 1900 Torsdag 15. kl. 1430	
Kontrollutvalget		Tirsdag 13. kl. 0900			Tirsdag 22. kl. 0900	Tirsdag 12. kl. 0900					

Tegnforklaring: se neste side

- * Rådmannen presenterer forslag til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022
- ** Formannskapet behandler rådmannens forslag til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022
- *** Kommunestyret behandler formannskapetets innstilling til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022

AREMARK
KOMMUNE

Arkiv: 151
Arkivsaksnr: 2017/1675-1
Saksbehandler: Mette Eriksen

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	98/17	30.11.2017
Kommunestyret		14.12.2017

Budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021

Vedlegg

1 Budsjett og Økonomiplan 2018-2021, 09.11.17-Rådmannens forslag

Saksopplysninger

Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne behandlet rådmannens forslag til budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021 i sitt møte 16.11.2017 og har gitt følgende uttalelse:

PS 3/17 Budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021 - rådets uttalelse

Behandling i Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne - 16.11.2017

Vedtak

Rådet avgir følgende uttalelse:

Rådet tar rådmannens innstilling til budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021 til orientering.

PS 4/17 Asfaltering rundt sykehjemmet, lege og fysioterapeut

Behandling i Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne - 16.11.2017

Vedtak

Det er ønskelig at det asfalteres i skolegården, rundt sykehjemmet, foran legekantoret og opp til fysioterapilokalet. Dette begrunnes i å bedre fremkommeligheten for bevegelseshemmede. Saken bes sendt videre til rådmann og teknisk sjef.

Eldrerådet behandlet rådmannens forslag til budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021 i sitt møte 20.11.2017 og har avgitt følgende uttalelse:

PS Budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021 - Eldrerådets uttalelse

Behandling i Eldrerådet - 20.11.2017

Vedtak

Budsjettet tas til orientering, med følgende kommentar:

Eldrerådet uttrykker bekymring over inntektsutviklingen med bortfall av inntektsgarantiordningen og en økning i rammetilskuddet som er mindre enn lønns- og prisvekst.

Arbeidsmiljøutvalget behandlet rådmannens forslag til budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021 i sitt møte 16.11.2017 og har avgitt følgende uttalelse:

PS 25/17 Forespørsler

Behandling i Arbeidsmiljøutvalget - 16.11.2017

Forespørsler:

Uttalelse om rådmannens forslag til budsjett:

Utdanningsforbundet ønsker å kommentere følgende: Stamina Helse har et løpende oppdrag og presiserer viktigheten av at Stamina Helse sine tjenester benyttes ved behov selv om kommunen tidligere har sagt opp fast abonnement med Stamina Helse.

Vedtak

Uttalelsen tas til etterretning.

Vurdering

Rådmannen viser til kommentarer og vurderinger i det fremlagte budsjett- og økonomiplandokument.

Rådmannens innstilling

1. Kommunestyret godkjenner det fremlagte forslag til budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021 for Aremark kommune. Netto driftsbudsjett kr 98 309 972,- for 2018 pr rammeområde i henhold til budsjettskjema 1B og investeringsbudsjett for 2018 i henhold til skjema 2A og 2B med investeringer på totalt kr 31 362 500,-.
2. Kommunestyret godkjenner forslag til budsjett 2018 for skatter, rammetilskudd, renter, avdrag og anvendelse av netto driftsresultat mv. i henhold til budsjettskjema 1A.
3. Skatt på inntekt og formue fastsettes iht. det høyeste skatteøret som Stortinget vedtar.
4. Med hjemmel i Eiendomsskatteloven §§ 2 og 3, utskrives eiendomsskatt i 2018 på faste eiendommer i hele kommunen.
5. Med hjemmel i Eiendomsskatteloven § 13 fastsettes skattesatsen for 2018 til 4 promille.
6. For boligdelen av eiendommer (herunder fritidseiendommer) som ikke benyttes til næringsvirksomhet gjelder med hjemmel i Eiendomsskatteloven § 11 2.ledd et bunnfradrag på kroner 10.000,- av takstverdi.
7. Eiendomsskatten skal betales i fire terminer.
8. Ved taksering og utskriving av eiendomsskatt benytter kommunens tidligere vedtatte retningslinjer og takstnivå.
9. Rådmannen får fullmakt til å fordele reservert bevilgning lønn på de enkelte ansvarsområder i driftsbudsjettet.

10. Kommunestyret godkjenner endringer i egenbetalinger og kommunale gebyrer mv. slik det fremgår av «Gebyrer, avgifter, leiepriser fra 01.01.2018» side 52 - 53 og Gebyrer med hjemmel i Plan- og bygningsloven, forurensningsloven, matrikkelloven og eierseksjonsloven s 54 -75.

AREMARK KOMMUNE

Budsjett 2018 og Økonomiplan 2018 – 2021

RÅDMANNENS FORSLAG

FORSIDE

.....	1
RÅDMANNENS KOMMENTARER	4
Kommunesektorens inntekter i 2018	4
Statsbudsjettets virkninger for Aremark kommune 2018	5
ANSLAG FOR DE FRIE INNTEKTER FOR AREMARK 2018 - 2021	6
Skatteinntekter	6
Inntektsutjevnennde tilskudd – skatteutjevning.....	6
Sum rammetilskudd uten inntektsutjevning.....	6
Basert på kommuneproposisjon 2018 anslår rådmannen en utvikling i kommunens inntekter fra rammetilskudd som følger (millioner kroner):.....	6
Andre generelle statlige tilskudd	7
Eiendomsskatt	7
Utbytte fra selskaper	7
Pensjonspremier og Pensjonskostnader - Premieavvik	7
Utvikling i rentemarkedet – renteinntekter og renteutgifter	8
Forventninger til sannsynlig renteutvikling.....	8
Utvikling i lånegjeld inkl. årlige låneavdrag	8
Utvikling netto avdrag, renteinntekter og renteutgifter i forhold til 2017	9
GJENNOMGÅENDE MÅL OG AMBISJONER.....	10
INNLEDNING	10
FOKUSOMRÅDER OG MÅL	10
UTVIKLINGSTREKK OG STRATEGISKE GREP	13
INNLEDNING	13
DIALOGMøter 2017	14
HOVEDUTFORDRINGENE.....	14
VIKTIGE STRATEGIER OG TILTAK.....	14
Samfunnsutvikling med særlig fokus på folkehelse, næringsutvikling og kultur som viktige byggesteiner for lokalmiljøet	14
Tidlig innsats - barn og unge.....	15
Tidlig innsats – sosial inkludering	15
Tidlig innsats – forebygging og rehabilitering	16
Rasjonell bygningsdrift	16
VIRKSOMHETENES OPPFØLGING AV VIKTIGE STRATEGIER OG TILTAK.....	16
INVESTERINGER OG FINANSIERING	17
HOVEDSATSNINGER	17

PROSJEKTER INNENFOR RAMMEN	17
KOMMUNENS VIRKSOMHETER	18
DISPONIBEL RAMME OG VIRKSOMHETSRAMMER	18
RAMMEOMRÅDE 11 POLITISK STYRING OG SENTRALADMINISTRASJON	19
Rammeområde 22 Barnehage	22
Rammeområde 23 AREMARK SKOLE OG SFO	24
Rammeområde 31 Barnevern og helse.....	28
Rammeområde 32 NAV.....	30
Rammeområde 33 Pleie og omsorg	33
RAMMEOMRÅDE 4 PLAN, MILJØ OG TEKNIKK.....	36
Rammeområde 8 skatter og rammeoverføringer med mer	41
Budsjettnoter	42
VEDLEGG.....	47
ØKONOMISKE RAMMER 2018-2021	47
Gebyrer, avgifter, leiepriser fra 01.01.2018.....	52

RÅDMANNENS KOMMENTARER

Kommunesektorens inntekter i 2018

Kommunal- og moderniseringsdepartementets hovedprioriteringer i budsjettforslaget:

- Levende lokaldemokrati
- En enklere hverdag for folk flest
- Et sterkere sosialt sikkerhetsnett

Regjeringen legger opp til en reell vekst i kommunesektorens samlede inntekter i 2018 på 4,6 mrd. kroner. Videre legger Regjeringen opp til realvekst i frie inntekter på 3,8 mrd. kroner. Det tilsvarer en realvekst på -0,1 pst.

Ved beregning av realvekst i kommunesektorens inntekter er det lagt til grunn en pris- og kostnadsvekst i kommunal tjenesteyting på 2,6 pst. fra 2017 til 2018.

Inntektsveksten i 2018 er regnet fra inntektsnivået i 2017 slik det ble anslått etter stortingsbehandlingen av Revidert nasjonalbudsjett 2017.

Veksten i frie inntekter foreslås fordelt med 3,6 mrd. kroner til kommunene og 200 mill. kroner til fylkeskommunene. Av veksten i frie inntekter til kommunene begrunnes 200 mill. kroner med tidlig innsats i skole og barnehage, 300 mill. kroner med opptrappingsplanen på rusfeltet og 200 mill. kroner med forebyggende tiltak for barn, unge og familier for å ruste kommunene til barnevernsreformen.

Av veksten i frie inntekter til fylkeskommunene er 100 mill. kroner foreslått med en særskilt fordeling til båt- og ferjefyllkene.

I tillegg tar en i 2018 sikte på å tildele 100 mill. kroner til kommunale IKT-prosjekter som en del av arbeidet med å digitalisere offentlige tjenester.

I kommuneproposisjonen for 2018 ble veksten i kommunesektorens samlede pensjonskostnader anslått til i størrelsesorden 350 mill. kroner i 2018, ut over det som dekkes av den kommunale deflatoren.

Regjeringens budsjettopplegg for 2018 gir kommunesektoren handlingsrom og legger til rette for fortsatt vekst og styrking av kvaliteten i tjenestetilbudet. Etter at det er tatt hensyn til merutgifter for kommunesektoren knyttet til den demografiske utviklingen og pensjonskostnader, innebærer Regjeringens budsjettopplegg i alt 0,8 mrd. kroner til satsinger finansiert innenfor veksten i frie inntekter og økt handlingsrom på 0,4 mrd. kroner til styrking av tjenestene.

Selv om kommunene får økt handlingsrom, er det fortsatt nødvendig å prioritere og å sikre god ressursbruk. Produktivitetskommissjonen viser i sin første rapport fra januar 2015 til analyser fra Senter for økonomisk forskning som har anslått potensialet for effektivisering i kommunesektoren. Potensialet for effektivisering anslås til 12 pst. for kommunene samlet innenfor sektorene barnehage, skole og pleie og omsorg, dersom alle kommuner blir like effektive som den mest effektive av sammenliknbare kommuner. En bedre organisering av tjenestene kan dermed frigjøre betydelige midler til bedre tjenester. Regjeringen ønsker å synliggjøre effektiviseringspotensialet som ligger i kommunesektoren. Dersom kommunesektoren setter et effektiviseringskrav til egen virksomhet på 0,5 pst., tilsvarer det 1,2 mrd. kroner i 2018 som kan brukes til styrking av tjenestene i tillegg til det som følger av inntektsveksten, jf. tabell 3.2. Beregningsgrunnlaget er den delen av de frie inntektene utenom eiendomsskatt som går til å dekke driftsutgiftene

I kommuneproposisjonen for 2018 ble det varslet at den kommunale skattøren skal fastsettes ut fra en målsetting om at skatteinntektene for kommunene skal utgjøre 40 pst. av de samlede inntektene. Forslag til kommunale og fylkeskommunale skattører for 2018 er fremmet i Prop. 1 LS (2017–2018) Skatter, avgifter og toll 2018. Det foreslås at den kommunale skattøren for 2018 holdes uendret på 11,8 pst. Den fylkeskommunale skattøren foreslås uendret på 2,65 pst.

Statsbudsjettets virkninger for Aremark kommune 2018

Inntektssystemet benyttes for å tilføre midler til kommunal sektor. Den overordnede målsettingen med inntektssystemet er å utjevne kommunenes økonomiske forutsetninger, slik at det legges til rette for et likeverdig tjenestetilbud til innbyggere over hele landet. Stortinget har vedtatt en modell der alle får 50 % basistilskudd, deretter graderes tilskuddet gjennom et nytt strukturkriterium basert på reiseavstander.

Kommuner med innbyggertall under 3200 får nå et nytt tilskudd, Sør-Norgetilskudd med et småkommunetillegg. Dette gis med utgangspunkt i distriktsindeks (kommuner med reelle distriktsutfordringer har indeks mellom 0 og 46). Aremark kommune sin distrikts indeks for 2018 er satt til 34 (endret fra 37 i 2017) som gir et småkommunetillegg på kr 5 543 000. I tillegg er kommunen tildelt kr 600 000 i skjønnsstilskudd.

Endring i frie inntekter i statsbudsjettet (rammetilskudd, inntektsgarantiordningen INGAR, småkommunetillegg og skjønnsmidler) viser at disse øker totalt med 1,42 mill.kr i forhold til oppgavekorrigerede frie inntekter 2017. Dette utgjør kun en økning på 1,5 % (gj.snitt Østfold 2,5 %), mens pris- og lønnsvekst i kommunal sektor er beregnet til 2,6 %.

Økning i innbyggertallet fra 1 398 til 1 412 pr 01.07.17 øker innbyggertilskuddets del av rammetilskuddet.

Inntektsgarantiordningen (INGAR) utgjør for 2018 1,65 mill. kroner. Dette er en inntekt som vil bli borte over en 5 års periode og gir et tydelig signal på at økonomien for de små kommunene vil svekkes ytterligere utover hva som ble varslet i revidert nasjonalbudsjett.

Driftsbudsjettet for 2018 vil være svært nøkternt, men gir fortsatt et forsvarlig servicenivå til innbyggerne. Det vises for øvrig til de respektive rammeområdene i budsjettet.

Investeringsbudsjettet bygger på «Hovedplan vann, avløp og miljø 2014-2026», samt videreførte ikke utførte investeringer i 2017, rehabilitering av Aremark Barnehage og enkelte nødvendige tiltak.

Aremark, 9. november 2017

Mette Eriksen
Kst. rådmann

ANSLAG FOR DE FRIE INNETEKTER FOR AREMARK 2018 - 2021

Rådmannens forslag baserer seg på Kommuneproposisjonen 2018. Basert på kommuneproposisjonen 2018 har KS oppdatert sin prognosemodell for skatteinntekter og rammetilskudd for den enkelte kommune, og rådmannen baserer anslagene på denne oppdaterte modellen.

Kommunens frie inntekter består av:

- Skatteinntekter
- Inntektsutjevningstilskudd (skatteutjevning)
- Rammetilskudd fra staten (utgiftsutjevning)
- Distriktstilskudd Sør-Norge med småkommunetillegg
- Eiendomsskatteinntekter
- Inntekter fra konsesjonskraft og andre kraftinntekter
- Integreringsstilskudd og rentekompensasjon

Alle inntektsanslag og utgiftsrammer i forslag til Budsjett og økonomiplan 2018-2021, unntatt finansområdet (renter og avdrag) er oppgitt i faste 2018-kroner. Det betyr at kompensasjon for lønns- og prisvekst (måles av SSB og Finansdepartementet for kommunesektoren) kommer i tillegg. Størrelsen på kompensasjonen framkommer i de årlige statsbudsjetter. Kompensasjon for lønns- og prisvekst gir ikke noe grunnlag for å endre aktivitetsnivået.

Skatteinntekter

Basert på kommuneproposisjon 2018 anslår rådmannen en utvikling i kommunens inntekter fra skatt på inntekt og formue i tusen kroner som følger:

	2017	2018	2019	2020	2021
Skatteinntekter	32 780	34 099	34 899	35 399	35 699

Beløpene er fra 2018 angitt i 2018-kroner.

Inntektsutjevningstilskudd – skatteutjevning

Basert på kommuneproposisjon 2018 anslår rådmannen en utvikling i kommunens inntekter fra inntektsutjevningstilskudd (skatteutjevning) som følger (millioner kroner):

	2017	2018	2019	2020	2021
Inntektsutjevning	5 788	5 627	5 627	5 627	5 627

Beløpene er fra 2018 angitt i 2018-kroner.

Sum rammetilskudd uten inntektsutjevning

Basert på kommuneproposisjon 2018 anslår rådmannen en utvikling i kommunens inntekter fra rammetilskudd som følger (millioner kroner):

	2017	2018	2019	2020	2021
Rammetilskudd	55 386	55 774	55 174	54 674	54 574

Beløpene er fra 2018 angitt i 2018-kroner.

Andre generelle statlige tilskudd

I andre tilskudd inngår integreringstilskudd (flyktningetilskudd) og tilskudd rentekompensasjon for skole- og omsorgsbygg. Det årlige integreringstilskudd avhenger av antallet som bosettes hvert år i planperioden.

Eiendomsskatt

Aremark kommune har i dag store inntekter på eiendomsskatt; totalt 4,9 mill kr. ut fra en skattesats på 4 promille.

Tabellen viser inntektskonsekvenser ved de ulike skattesatser:

Skattesats	Inntekt	Økning (+) Reduksjon (-)
7,0 promille	8.575.000	+ 3.675.000
6,5 promille	7.962.500	+ 3.062.500
6,0 promille	7.350.000	+ 2.450.000
5,5 promille	6.737.500	+ 1.837.500
5,0 promille	6.125.000	+ 1.225.000
4,5 promille	5.512.500	+ 612.500
4,0 promille	4.900.000	0
3,5 promille	4.287.500	- 612.500
3,0 promille	3.675.000	- 1.225.000
2,5 promille	3.062.500	- 1.837.500
2,0 promille	2.450.000	- 2.450.000
0,0 promille	0	- 4.900.000

Departementet foreslår at maksimal skattesats skal være én promille det første året kommunen skriver ut eiendomsskatt, og at eiendomsskattesatsen maksimalt kan økes med én promille per år inntil maksimal skattesats nås. Dette vil ikke få noen betydning for Aremark i 2018. Rådmannen har i forslag til budsjett- og økonomiplan 2018-2021 videreført eiendomsskatteinntekter på samme nivå som i 2017 for 2018 og 2019. Men, for 2020 og 2021 foreslår rådmannen å øke eiendomsskatten med 0,5 promille. Dette for å dekke inntektssvikt i form av rammetilskudd og integreringstilskudd. Dette utgjør en økning i inntektene på kr 612 500.

Utbytte fra selskaper

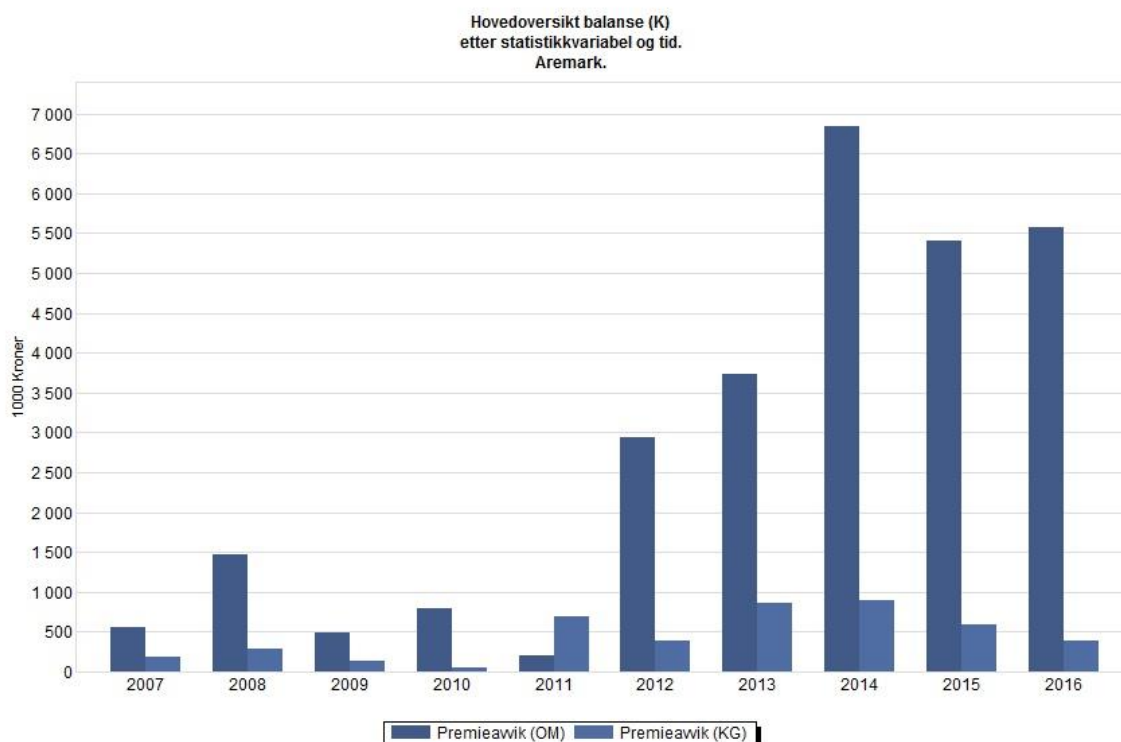
Det er vedtatt utbyttepolitikk for Østfold Energi AS som gjelder fra regnskapsåret 2014. Denne utbyttepolitikken er basert på selskapets verdijusterte egenkapital og vil i stor grad gjenspeile selskapets faktiske resultat- og verdiutvikling. Rådmannen har lagt inn et forventet utbytte fra Østfold Energi på 0.86 millioner kroner hvert av årene i økonomiplanperioden, basert på et årlig samlet utbytte til eierne på 60 millioner kroner. At det ikke ble utbetalt utbytte et år, anses av rådmannen som en engangforeteelse, da dette bryter med vedtatt utbyttepolitikk.

Pensjonspremier og Pensjonskostnader - Premieavvik

Pensjonspremier til kommunens pensjonsordninger i KLP og Statens Pensjonskasse er den utgiftsart som har vokst sterkest de senere årene. Kommunestyret bevilger ikke direkte midler til dekning av pensjonspremier. Premiene belastes som et prosentvis påslag på den avtalte lønn som gir rett til pensjon, og skal dekkes inn innenfor den enkelte virksomhets budsjetttramme. Prosentatsen har økt betydelig på 2000-tallet, og dette utgjør en særlig utfordring fordi økningen i prosentats ikke kompenseres særskilt i regjeringens økonomiske opplegg for kommunene.

Det er et tidsmessig etterslep i belastning av pensjonspremier i budsjett/regnskap. I de årlige budsjetter og regnskaper er det pensjonskostnader og nedbetaling av premieavviket som utgiftsføres. Pensjonskostnader er en beregning som er ment å gi en jevnere belastning i kommunenes regnskaper enn pensjonspremiene. Differansen mellom pensjonspremie og pensjonskostnad heter premieavvik. Premieavviket, som innebærer at kommunens bankbeholdning svekkes, nedbetales og utgiftsføres i driftsregnskapet over 10 år. For premieavvik som oppstår i 2014 eller senere skal nedbetaling skje over 7 år.

Figuren under viser utviklingen av kommunens premieavvik de siste årene. Premieavviket skal utgiftsføres i driftsregnskapet de nærmeste årene.

Utviklingen i premieavvik Aremark kommune 2007-2016 (i 1 000 kr)

Utvikling i rentemarkedet – renteinntekter og renteutgifter

Som netto låntaker er Aremark kommune vesentlig påvirket av endringer i rentemarkedet. Per 31.12.2016 utgjorde langsiktig gjeld 315 millioner kroner, en økning på 33 millioner kroner fra året før. Av den samlede langsiktige gjelden utgjør pensjonsforpliktelser 190 millioner kroner. Basert på rådmannens forslag til investeringsprogram 2018-2021 vil lånegjelden øke med omtrent 36,6 millioner kroner (eksl. utvikling i pensjonsforpliktelser) i planperioden.

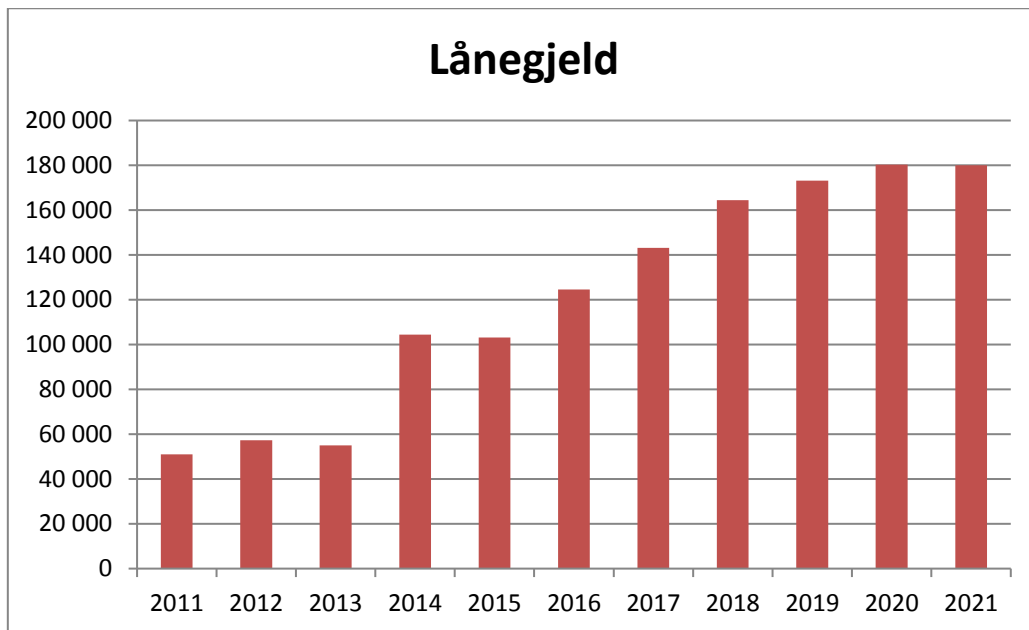
Kommunen har plasseringer i bank som gir renteinntekter. Basert på vedtatt budsjett 2017 og rådmannens forslag til Økonomiplan 2018-2021, blir det en reduksjon i planperioden.

Forventninger til sannsynlig renteutvikling

Ifølge siste prognose fra Norges bank vil styringsrenta fortsatt være lav de nærmeste årene (0,5 % i dag), men mot slutten av planperioden er det sannsynlig at den vil stige noe (1,4 %). Det forventes en økt lønnsvekst i 2019 (3,3 %) og 2020 (3,7 %) som derved øker prognosen for prisveksten i 2020 til 1,7 prosent. Dette er likevel godt under inflasjonsmålet på 2,5 prosent. Så langt har utviklingen i norsk økonomi vært om lag som ventet. Konsumprisveksten hittil i år er 1,6 %. Fra 2018 forventes det en nedgang i boliginvesteringer, men samtidig forventes det at oljeinvesteringene har nådd bunnen i år, og vil derved vokse. I tillegg forventes det en økning i foretaksinvesteringer og eksport, som vil bidra til noe vekst fra 2018. Risikoen for en markert nedgang i norsk økonomi er noe mindre enn tidligere. Det er med dette lagt til grunn en gjennomsnittlig lånerente på 2,25 prosent i perioden.

Utvikling i lånegjeld inkl. årlige låneavdrag

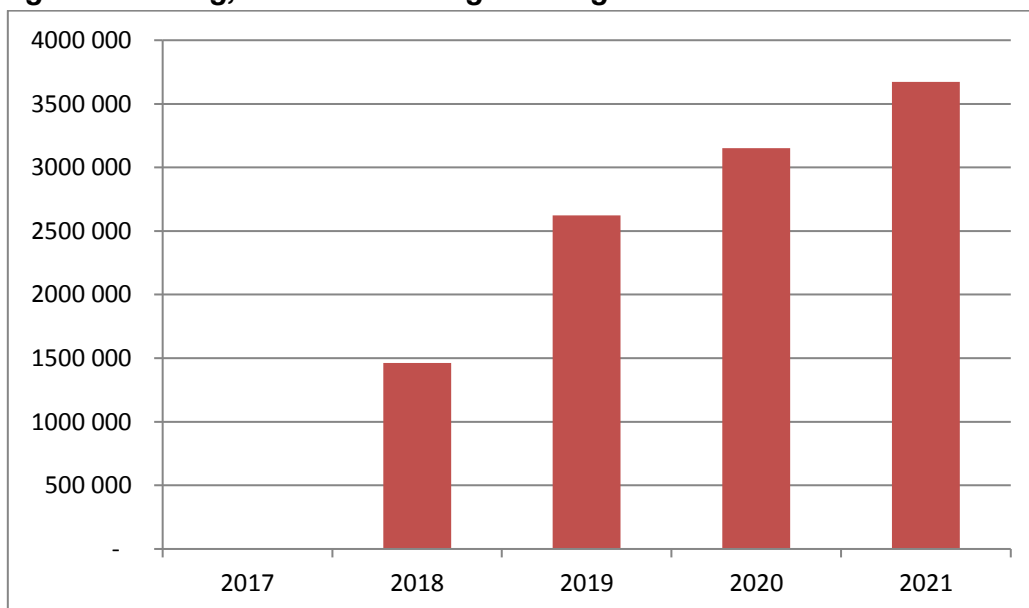
Basert på forslag til investerings- og finansieringsplan 2018-2021 forventer rådmannen en utvikling i lån til investeringer i bygninger og anlegg i 1000 kr. (inkl. årlige låneavdrag) som vist i figuren under:

Fordeling langsiktige gjeld	31.12.2016	%	31.12.2017	%	31.12.2018	%	31.12.2019	%	31.12.2020	%	31.12.2021	%
Langsiktig gjeld til investeringer/utlån	75 947 233	61 %	80 285 233	56 %	89 995 233	55 %	85 517 733	49 %	81 575 233	45 %	76 307 733	42 %
Lån til vann og avløp	48 688 216	39 %	62 888 216	44 %	74 488 216	45 %	87 688 216	51 %	98 688 216	55 %	103 688 216	58 %
Samlet langsiktig gjeld	124 635 449	100 %	143 173 449	100 %	164 483 449	100 %	173 205 949	100 %	180 263 449	100 %	179 995 949	100 %

Aremark kommune praktiserer nedbetaling av lånegjeld i tråd med Kommune-lovens krav til minste lovlige årlige låneavdrag (detaljert beregning). I tillegg kommer nedbetaling av Startlån (utlån fra låntakere nyttes til nedbetaling av lån i Husbanken). Rådmannen har i forslag til Økonomiplanen lagt inn årlige låneavdrag i tråd med minstekrav til årlige avdrag etter kommuneloven.

Utvikling netto avdrag, renteinntekter og renteutgifter i forhold til 2017

GJENNOMGÅENDE MÅL OG AMBISJONER

INNLEDNING

Aremark kommune har valgt en organisasjonsmodell der politiske mål og strategier skal gjennomføres i en desentralisert organisasjon med sentraladministrasjon og 6 virksomheter. Den politiske styringen skal ikke være sektororientert, men helhetsorientert. For å få en godt fungerende organisasjon, må det være en gjennomgående bevissthet og forståelse for hva det skal fokuseres på, samlet for hele kommunen, på tvers av virksomhetene og innenfor hver enkel virksomhet.

FOKUSOMRÅDER OG MÅL

Overordnet strategi for økonomiplanperioden 2018-2021

Kommunens tjenester skal bygge på målene i kommuneplanens samfunnsdel, vedtatt 27.04.2017 som har følgende overordnede mål for samfunnsutviklingen i Aremark kommune:

1. Vi vil ha fornøyde innbyggere, i alle grupper og lag av befolkningen. Vi vil at det skal være spesielt gode oppvekstvilkår for barn og unge i Aremark.
2. Vi vil opprettholde vårt lokalsamfunn uavhengig av hvordan kommunen er organisert i framtiden
3. Vi vil utnytte potensialet for gode tjenester som ligger i at Aremark er en liten og oversiktlig kommune.

I tillegg skal det legges vekt på arbeidsgiverpolitikk, rikspolitiske retningslinjer og vedtatt fylkesplan for Østfold.

Kommuneplanens samfunnsdel har 6 fokusområder med tilhørende målsettinger. Disse skal være førende for Aremark kommune i et tolv års perspektiv:

Befolkningsgrunnlag, kompetanse, næringsutvikling og attraktivitet.

Mål 1 – Moderat, sunn befolkningsvekst

- bygge en levende, attraktiv bygd med gode møteplasser
- gjøre det lett for nyinnflyttede å etablere nettverk
- ha et attraktivt skole- og barnehagetilbud med god kvalitet
- tilrettelegge for pendling og hjemmekontor

Mål 2 – Flere lokale arbeidsplasser i privat sektor

- legge opp til økt interaksjon mellom lokale aktører
- etablere kontorfellesskap for pendlere og gründere
- legge til rette for foredling av lokale råvarer
- satse videre på Haldenkanalen
- utvide Sommerro Industriområde, og gjøre det mer attraktivt. Markedsføres som Aremark Næringspark

Mål 3 – Utvikle attraktive boligtyper og -tomter

- bygge opp et tilbud av varierte boligtyper og tomter
- reservere område i arealdelen til økolandsby i tilknytning til sentrumsplanområdet på Fosby

Kulturliv, idrett, tjenestetilbud og tettstedsutvikling

Mål 1 - Opprettholde et godt tjenestetilbud

- tilby barne- og ungdomsaktiviteter i forlengelse av skoledagen
- effektivisere og forbedre gjennom samlokalisering
- dra nytte av vekselvirkninger mellom virksomheter i kommunen
- strategisk lokalisering av funksjoner
- utvikle nye boligtyper som alternativ til omsorgsplasser

Mål 2 - videreutvikle tettstedet med flere møteplasser og økende aktivitetstilbud

- styrke kulturlivet som arena og møteplass
- stimulere til ildsjel-engasjement og løfte frem
- ildsjelene
- samlokalisere funksjoner med høy besøksfrekvens
- støtte selvgrodde miljøer

Mål 3 - Tilrettelegge for sport og fritidsaktiviteter

- Helårs trimløype
- Utvide og ferdigstille lysløypesløyfe rundt skoleområdet
- BMX-bane og motorsportbane legges inn i arealdelen
- Tilrettelegging av sykkeltraséer, fokus på Ankerfjella og Østkroken
- Ny skytebane i Gravdalen
- Ny kunstgressbane på Aremark Stadion

Mål 4 – Kommunikasjon og omdømme (ikke vedtatt i samfunnsdelen)

- Operasjonalisere vedtatt «Kommunikasjonsstrategi for Aremark kommune» gjennom aktiv informasjon og kommunikasjon med innbyggere, næringsliv, media og organisasjoner.
- Kommunikasjonsstrategien skal bygge opp under Aremark kommunes omdømmebygging

Samferdsel, transport og infrastruktur

Mål 1 - Unge og eldre uten førerkort skal kunne komme seg til aktiviteter og sosiale arenaer uten å bli kjørt

- fortsette å bygge ut gang- og sykkelveier
- etablere nye forbindelser mellom Fladebyåsen og Fosbyåsen
- jobbe for et bedre kollektivtilbud
- egge opp til kompakt bebyggelsesstruktur i sentrum
- lokalisere kommunale tjenestetilbud i sentrum

Mål 2 - Mangel på infrastruktur skal ikke være et hinder for innflytting og næringsetablering

- forbedre høykapasitets internett- og telefondekning
- tilrettelegge for småskala vindkraft og vurdere vindkraft i Kollerødfjella
- samlokalisere funksjoner med høy besøksfrekvens
- støtte selvgrodde miljøer

Oppvekst, levekår og folkehelse

Mål 1 - senke terskelen for deltakelse i samfunnet

- fortsette å bygge ut gang- og sykkelveier
- jobbe for et bedre kollektivtilbud
- legge opp til kompakt bebyggelsesstruktur i sentrum
- lokalisere kommunale tjenestetilbud i sentrum
- sysselsette arbeidsledige og utføre i aktivisering av eldre
- arbeide for å videreføre Aremark som MOT-kommune

Mål 2 - utjevne sosiale forskjeller i helse

- tilby aktiviteter i forlengelse av skoledagen
- bruke nøytrale arenaer, som for eksempel bibliotek
- skreddersy tiltak for den enkelte

Mål 3 - lage boliger som bidrar til bedre helse og mulighet for å bo hjemme lengre for eldre

- oppmuntre til bokollektiv i arealplanlegging og reguleringsplaner
- kommunen foretar strategiske oppkjøp av tomter
- kommunen engasjerer seg i prosjekt- og eiendomsutvikling og undersøker samarbeid med Husbanken

Mål 4 - Tilrettelegge for sport og fritidsaktiviteter

- helårs trimløype
- utvide og ferdigstille lysløype-sløyfe rundt skoleområdet
- BMX-bane og motorsportbane legges inn i arealdelen
- tilrettelegging av sykkeltraséer, fokus på Ankerfjella og Østkroken
- ny skytebane i Gravidalen
- ny kunstgressbane på Aremark Stadion

Bærekraftig utvikling

Mål 1 - Balanse i befolkningssammensetning

- bo-attraktivitet gjennom å være en levende bygd
- næringsattraktivitet

Mål 2 - Utvikle alternativer til individuell transport

- større andel boliger i sentrale områder (Fosby og Strømsfoss) og gode gang og sykkelveier
- tilby aktiviteter i forlengelsen av skoledagen
- digitale løsninger for samkjøring og kollektivtransport

Mål 3 - Miljøvennlig boliger

- tilrettelegge for slik bebyggelse gjennom arealplanleggingen. Slik bebyggelse bør ligge i Fosby-området for å støtte opp om sentrumsutviklingen.
- eventuelle pilotprosjekter i kommunal regi
- tilrettelegge for småskala vindkraft gjennom bestemmelser

Arealstrategi

Følgende

- Å legge opp til en boligsammensetning og bebyggelsesstruktur som tilrettelegger for et godt liv for en aldrende befolkning
- Å legge til rette for et levende lokalsamfunn med nyskapingsevne, verdiskaping, kulturelt mangfold, frivillig innsats og like muligheter for alle.
- Å legge til rette for utvikling av et godt lokalsenter, attraktive sentralt beliggende boliger med tilgjengelige fellesarealer og møteplasser, og god dialog med næringsvirksomheter, utbyggere og innbyggere.
- Å stimulere til sosial interaksjon mellom innbyggere, næringsliv, offentligheten og besøkende ved å tilrettelegge for nærhet mellom funksjoner og tilbud.
- Kommunen vil ta en aktiv rolle for å utvikle mer varierte boligtyper enn man kan tilby i dag.
- Hovedstrategi er tettstedsutvikling, men fortsatt åpent for områder definert for spredt boligbygging.
- Bebyggelse med henvendelse mot vassdrag; liberalt i avgrensede områder, under klare for
- Områder med god kapasitet mht VA og tilgang til gang- og sykkelveinett prioriteres som byggeområder.

Fokusområde personal og organisasjon

Medarbeidere

Fokusområdet Medarbeidere angir organisasjonens bidrag til motivasjon og trivsel hos de ansatte samt øvrig fokus på helse, miljø og sikkerhet.

Mål:

- *Godt arbeidsmiljø*
- *Myndiggjorte medarbeidere*
- *Attraktiv arbeidsgiver*

Organisasjon

Fokusområdet Organisasjon angir organisasjonens mål for å bedre evnen til læring, nytenking og innovasjon gjennom forbedrede arbeidsmetoder og effektiv utnyttelse av ressursene.

Mål:

- *Være en lærende, nytenkende og innovativ organisasjon som kan utnytte ny teknologi til å effektivisere tjenesteproduksjon*
- *Gjøre informasjon mer tilgjengelig ved bruk av digitale medier*
- *God, systematisk internkontroll*
- *God ledelse*

UTVIKLINGSTREKK OG STRATEGISKE GREP

INNLEDNING

Økonomiplanen representerer prioriteringer og verdivalg når det gjelder kommunens oppgaver og roller som tjenesteproducent, myndighetsutøver og samfunnsutvikler. De forpliktelser Aremark kommune har påtatt seg gjennom tidligere vedtak innebærer behov for omstillinger og omprioriteringer. Dette gjelder spesielt for å sikre gjennomføringen av en forsert VA-plan i kommunen, samt konsekvensene av rehabilitering/utbygging av Aremark skole og Aremark barnehage. De nevnte tiltak har økt kommunens økonomiske utfordringer da store låneopptak utfordrer og begrenser kommunens økonomiske handlefrihet.

Nytt inntektssystem sammen med beslutningen om fortsatt å være egen kommune, vil i tillegg gi en redusert inntektsramme i planperioden.

De aller fleste kommuner opplever dilemmaet mellom krav til (økte) velferdstjenester og begrensede midler (inntekter). Opplevelsen er at midlene ikke strekker til for å løse velferdsoppgavene fullt ut. Kommuner velger ulike veier for å bringe balanse mellom inntekter og utgifter. Tre hovedretninger peker seg ut:

- Strukturelle tiltak
- Strengere prioritering av tjenester
- Økte kommunale inntekter

Aremark er en kommune med et stabilt innbyggertall rundt 1410. Kommunedelplanen for Fosby har som målsetting å øke antall boliger som igjen vil kunne gi en befolkningsvekst. Denne ønskede veksten må i særlig grad sees i sammenheng med den store investeringen som er gjennomført ved Aremark skole og planlagt for Aremark barnehage.

Det er videre ingen vekst i antall arbeidsplasser i kommunen. Dette innebærer at innbyggerne i Aremark i stadig større grad blir avhengige av arbeidsmarkedet i Halden og Østfold for øvrig. Befolkningsvekst har betydning for Aremark kommunes prioriteringer når det gjelder drift, investeringer og Aremark kommunes rolle og innsats som samfunnsutvikler.

DIALOGMØTER 2017

Dialogmøte om økonomiutfordringene for formannskap og utvalgsledere er gjennomført april 2017.

HOVEDUTFORDRINGENE

Hovedutfordringene slik de er beskrevet i punktene under henger sammen. Realisering av nye investeringstiltak de siste årene stiller krav til effektiv drift og prioritering av tjenester. Rådmannen vil oppsummere Aremark kommunes hovedutfordringer de nærmeste årene i følgende punkter:

- Å innpasse de økte utgiftene som følger av nye drifts- og investeringstiltak i kommunens økonomi.
- Å utnytte det potensialet for gode tjenester som ligger i at Aremark er en liten og oversiktlig kommune også i fortsettelsen.
- Å sørge for et særlig fokus på tidlig innsats og forebyggende arbeid i hele organisasjonen.
- Å lykkes i gjennomføringen av Samhandlingsreformen innen områdene forebygging og behandling, pleie og omsorg.
- Å legge til rette for et levende lokalsamfunn med nyskapingsevne, verdiskaping, kulturelt mangfold, frivillig innsats, like muligheter for alle og fravær av diskriminering.
- Å legge til rette for en god sentrumsutvikling, attraktive sentrumsområder med tilgjengelige arealer og lokaler og god dialog med næringsvirksomheter, utbyggere og innbyggere (kommunedelplan Fosby).
- Å makte å stanse opp, og helst redusere det store vedlikeholdsetterslepet på bygninger, veier og anlegg.
- Å innpasse de reduserte inntektene i rammetilskuddet

VIKTIGE STRATEGIER OG TILTAK

Økte utgifter som følge av nye investeringer og nye driftstiltak er krevende for kommunens økonomi. Samtidig skal viktige velferdstjenester av god kvalitet opprettholdes. Det er beskrevet fem utvalgte områder med viktige strategier og tiltak for perioden 2018-2021. Til hvert av de strategiske områdene er det redegjort for mål og hensikt og prioriterte tiltak:

Samfunnsutvikling med særlig fokus på folkehelse, næringsutvikling og kultur som viktige byggesteiner for lokalmiljøet

Aremark kommune skal bygge opp under en bærekraftig samfunnsutvikling som sikrer livskvalitet og et godt livsgrunnlag for alle. For å lykkes med dette må vi fokusere på trivselstiltak, identitetsbygging, inkludering, medvirkning og helhetstenkning om hvordan Aremark skal være både som kommune og som samfunn.

Kommunen skal sette folkehelsen først i alt vi gjør gjennom å ta ansvar tidlig, tett på der vi bor, lever og jobber. Vekst i befolkningen og et voksende næringsliv har betydning for kommunens fremtidige økonomi, handlefrihet og tjenestetilbud.

Tiltak som skal følge opp mål og hensikt i dette strategiske området er:

Folkehelse:

- Utarbeide en skriftlig oversikt over helseutfordringer i Aremark kommune, som skal benyttes i all planlegging på tvers av sektorer.
- Legge til rette for at innbyggerne skal være i stand til å ta ansvar for egen helse.
- Sikre at folkehelse er beskrevet og vurdert i alle relevante saker til politisk behandling.
- Sikre at alle kommunens virksomheter har strategier, mål og konkrete tiltak for å utjevne sosial ulikhet og bedre den generelle folkehelsen innen sitt område.
- Sikre en sentrumsutbygging som ivaretar innbyggernes folkehelse, skaper møteplasser og bevarer kommunens identitet.

Næringsutvikling:

- Stimulere, utvikle og engasjere lokalt næringsliv gjennom seminarer og workshops i samarbeid med Aremark næringsforum
- Legge til rette for kultur- og næringsutvikling i sentrum.

- Øke samarbeidet med nabokommuner innenfor næringsutvikling
- Satsning på Haldenvassdraget som en av flere motorer i kommunens næringsutviklingsarbeid
- Utarbeide en strategisk næringsplan og engasjere kompetanse på næringsutvikling

Kultur:

- Ivareta og videreutvikle den kulturelle grunnmuren; kulturskole, idrett og andre lag/foreninger, bibliotek og ungdomsklubb
- Legge til rette for videre godt samarbeid med frivillige (Frivilligsentralen)
- Ha fokus på at kulturlivet i Aremark skal speiles av at vi er en internasjonal kommune

Miljø:

- Arbeide aktivt for en bærekraftig miljø- og ressurspolitikk
- Ha kontinuerlig god og oppdatert informasjon til befolkningen om renovasjon og søppelsortering.

Tidlig innsats - barn og unge

Hovedhensikten med tidlig innsats er å identifisere og iverksette tiltak så tidlig som mulig i barnas oppvekst. Målet er å gi det enkelte barn bedre forutsetninger for å realisere sitt potensial og fullføre et opplæringsløp.

Tiltak som skal følge opp mål og hensikt i dette strategiske området er:

- Videreutvikle tverrfaglig koordinering og samhandling på systemnivå innenfor oppvekstområdet gjennom:
  - ledermøter
  - videreutvikling av Tverrfaglig team for barn og unge i Aremark herunder videreføre resultatene og målsettingene i de gjennomførte prosjektene Attentusentimer (helsefremmende barnehage og skole) og Sjumilssteget
  - deltakelse i regionale- og nasjonale relevante satsinger og prosjekter som f.eks MOT
- Prioritere ressursinnsats for de yngste barna (0-10 år).
- Sikre helhet og sammenheng barnehage til skole.
- Bidra til at foresatte og frivillige involveres.

Tidlig innsats – sosial inkludering

Sosial tilhørighet og deltakelse er en forutsetning for å kunne ta ansvar for eget liv. For barn og unge er deltakelse i og tilhørighet til familie, skole- og fritidsmiljø forutsetninger for en god oppvekst og senere godt liv. Sett fra samfunnets side er sosial inkludering viktig for å forebygge fremmedgjøring, sosial uro, kriminalitet mv.

Gjennom å delta i sosiale fellesskap og ulike nettverk utvikler den enkelte selvstendighet og knyttes til samfunnet gjennom sosiale og kulturelle bånd.

Tiltak som skal følge opp mål og hensikt i dette strategiske området er:

- Sikre grunnleggende lese- og skriveferdigheter for å kunne forstå og delta i samfunnet.
- Tilby tilpassede aktivitets- og arbeidsrettede tiltak med særlig fokus på å sikre arbeidsretting.
- Sikre egnet bolig til de som ikke selv kan ivareta sine interesser på boligmarkedet.
- Sikre tilstrekkelig økonomi til livsopphold, med særlig fokus på barnefattigdom og vektlegging av barnefamilier og enslige forsørgere.
- Fokus på resultatet i prosjektet «7-mils-steget»
- Tilrettelegge spesielt for at familier med barn med nedsatt funksjonsevne kan mestre hverdagen.
- Prioritere forebyggende tiltak hos yngre, voksne og eldre personer med psykiske lidelser og rusavhengighet.
- Forbedre forpliktende samhandling i arbeidet med personer med rusavhengighet og psykisk lidelse med fokus på helhetlige og koordinerte tjenester.
- Bidra til at pårørende og frivillige involveres på en god og forpliktende måte.

- Sikre at tjenestene innehar nødvendig kompetanse.

Tidlig innsats – forebygging og rehabilitering

Aremark kommune skal legge til rette for at eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne kan bo hjemme og være mest mulig selvhjulpne. Dette skal oppnås ved:

- dreie faglig, administrativ og politisk tenkning til å omfatte innsats som fremmer størst mulig grad av selvhjulpenhet
- økt innsats på forebygging og rehabilitering
- bruk av velferdsteknologi

Tiltak som skal følge opp mål og hensikt i dette strategiske området er:

- Utvikle ambulerende rehabiliteringstjenester, inkludert bruk av hverdagsrehabilitering.
- Definere områder hvor velferdsteknologi vil kunne ha gevinst, for så å prøve ut dette.
- Med fokus på egenmestring å legge til rette for at pasienter opplever å få et tilbud med god behandling, tilpasset det beste og mest effektive omsorgsnivået. Dette oppnås gjennom:
  - Bedre koordinerte kommunale tjenester med pasienten i sentrum (kommunens virksomheter, Helsehuset (Halden og Aremark), helsepersonell som mottar kommunalt driftstilskudd)
  - Å være en pådriver og bidra til et godt gjensidig og forpliktende samarbeid med spesialisthelsetjenesten
  - Kontinuerlig vurdering av dagtilbud for demente i forhold til behov
- Bidra til at pårørende og frivillige involveres på en god og inkluderende måte.
- Sikre at tjenestene innehar nødvendig kompetanse.

Rasjonell bygningsdrift

Rasjonell bygningsdrift med vekt på effektiv arealbruk, energioptimalisering og profesjonalisering av interne tjenester.

Tiltak som skal følge opp mål og hensikt i dette strategiske området er:

- Sikre drift og vedlikehold av utearealene ved kommunale bygg.
- Styrke det planmessige bygningsvedlikehold ytterligere for å hindre enda større økning av vedlikeholdsetterslepet og store investeringer i framtiden (vedlikeholdsplan)
- Redusere energikostnadene med 10 % i løpet av perioden. Drift- og utviklingsutvalget starter prosessen sammen med rådmannen.

VIRKSOMHETENES OPPFØLGING AV VIKTIGE STRATEGIER OG TILTAK

Strategier og tiltak i avsnittet over uttrykker ønsket politisk retning for utvikling og prioriteringer innen de strategiske områdene. I kapitlet om *Kommunens virksomheter* er det redegjort for hvordan virksomhetene i løpet av økonomiplanperioden (2018-2021) skal følge opp strategiene, slik de er beskrevet i avsnittet over.

Virksomhetenes oppfølging må skje innenfor de foreslåtte budsjetttrammer.

INVESTERINGER OG FINANSIERING

HOVEDSATSNINGER

Rådmannens forslag til investeringer med finansiering for budsjettåret 2018 og for perioden 2019 – 2021 fremgår av budsjettskjema 2A og 2B. I økonomiplanen framstilles de investeringstiltak som administrasjonen planlegger etter. Vedtak om gjennomføring av investeringstiltak skjer gjennom bevilgning av midler til tiltak, som del av budsjett- og tertialsak eller som vedtak i særskilte saker. Budsjettet for 2018 er bindende for gjennomføring av tiltak, mens økonomiplan er bindende for videre planlegging.

Rådmannen foreslår å gjennomføre investeringer for 27,5 millioner kroner 2018 og 30,2 millioner kroner i planperioden 2019-2021.

I tillegg medfører investeringene et behov for opplåning på rundt 25,0 millioner kroner i 2018 og 30,0 millioner i planperioden 2019-2021, noe som innebærer at netto lånegjeld øker med rundt 36,6 millioner kroner fra 2017 til 2021. Med dagens inntektsnivå ser rådmannen at investeringsnivået og opplåningen isolert sett ikke er på et forsvarlig nivå. Årsaken til at rådmannen likevel tilrår disse investeringene er at hovedtyngden av investeringene er på barnehage, vann og avløp som er et selvkostområde, og en helt nødvendig satsing på utvikling av boligtomter for å tiltrekke seg nye innbyggere.

PROSJEKTER INNENFOR RAMMEN

Investeringsbudsjett 2018-2021 (i hele tusen kroner)

	2018	2019	2020	2021
Vann	1 400	8 000	6 000	2 000
Avløp og rensing	10 200	5 200	5 000	3 000
Utvikling boligtomter Fladebygrenda	500			
Aremerk ungdomsklubb	1 000			
Dører/låsesystem Aremark skole	110			
Energistyringssystem	500			
Rehabilitering/utbygging Aremark barnehage	12 000			
Skiltprosjekt	800			
Utskiftning veglys	1 000			
Utfasing av oljefyr			1 000	
Bioenergianlegget	*			
Totalt	27 510	13 200	12 000	5 000

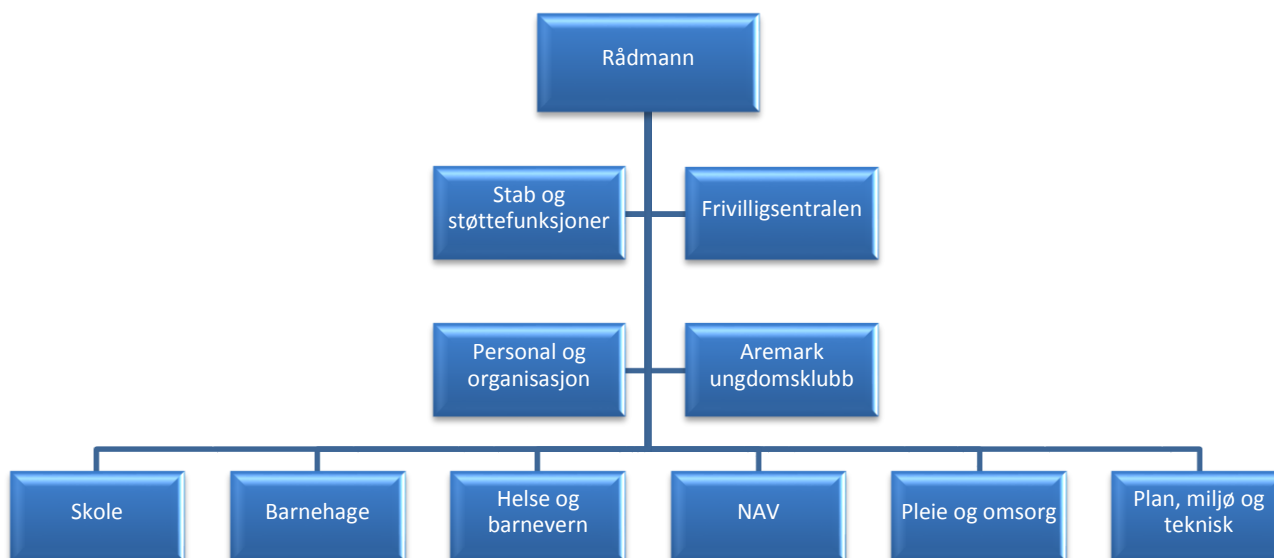
Alle beløp er uten mva.

*Ikke utredet, men vil komme som egen sak.

I tillegg vil egenkapitalinnskuddet til KLP og Startlån-ordningen bli videreført.

KOMMUNENS VIRKSOMHETER

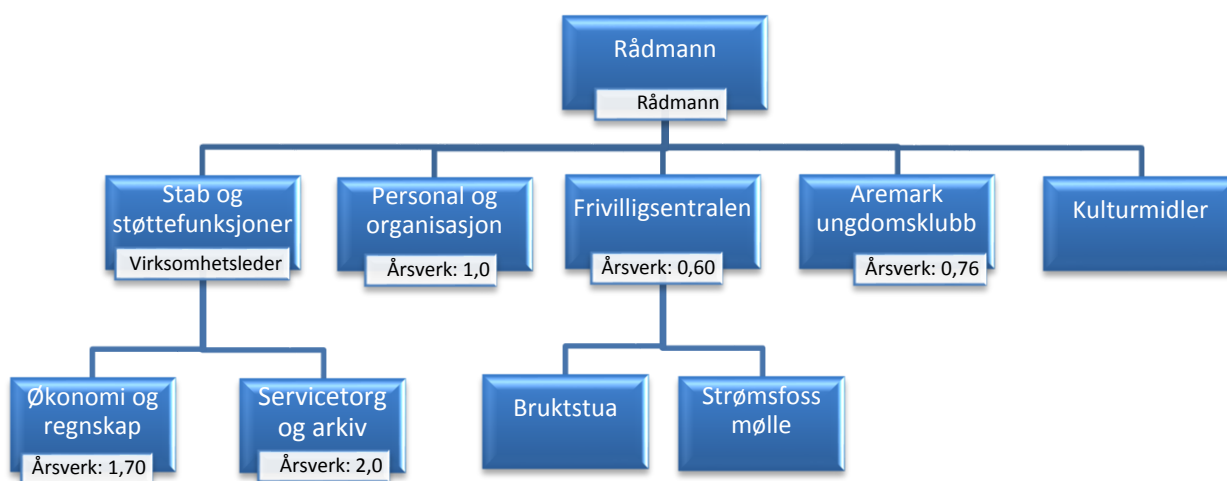

DISPONIBEL RAMME OG VIRKSOMHETSRAMMER

De årlige budsjettammer for virksomhetene er bindende for virksomhetenes planer for aktivitet i årene i økonomiplanperioden.

Prioriterte tiltak og styrkninger er innarbeidet i virksomhetenes budsjettammer for økonomiplanperioden 2018-2021, og fremgår av budsjettskjema 1B hvor kolonne 2018 er bindende.

RAMMEOMRÅDE 11 POLITISK STYRING OG SENTRALADMINISTRASJON

Rammeområde 11 omfatter kommunens politiske ledelse, sentraladministrasjonen og reserverte tilleggsbevilgninger.

Beskrivelse av rammeområdet:

1100 Politisk ledelse omfatter kommunestyret, formannskap, utvalg, ordfører og varaordfører.

1101 Revisjon omfatter utgifter til kontrollutvalg, Indre Østfold Kontrollutvalgssekretariat og Indre Østfold Kommunerevisjon.

1103 Valg omfatter utgifter i forbindelse med kommune- og stortingsvalg.

111 Andre utvalg omfatter overformynderi, forliksråd, eldreråd, råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne og ungdommens kommunestyre.

112 Sentraladministrasjonen omfatter rådmannskontor, arkiv, økonomiavdeling, eiendomsskattekontor, IT, næringsutvikling (herunder sekretariatsfunksjon for Aremark Næringsforum), interkommunalt og internasjonalt samarbeid, tilskudd til menighetsrådet og fellesutgifter.

114 Frivilligsentralen og 116 Bruktstua

Daglig leder er ansatt i 50 % stilling. Sentralen drives i tråd med Kultur- og utdanningsdepartementets retningslinjer og årlig tilskudd fra staten til lønn av daglig leder er fra om med 2017 innlemmet i rammetilskuddet.

117 Strømsfoss Mølle inneholder møllemuseum, galleri og møte-/selskapslokaler.

118 Kulturmidler omfatter tildeling av kulturmidler til idrett, lag og foreninger, kultur-/idrettspris, tilskudd til diverse arrangement, museumsstøtte og bygdekino. **Bygdekinoen** kommer med filmfremvisning ca. 5 – 6 ganger pr år. Fremvisningen er digitalisert og kjører 3D visninger.

1119 Aremark Ungdomsklubb

Aremark Ungdomsklubb har lokaler på Furulund. Klubben holder åpent hver tirsdag og fredag og er et møtested for ungdom i et rusfritt miljø. Ungdomsklubben arbeider etter prinsippene i MOT.

190 Reserverte tilleggsbevilgninger omfatter reserverte bevilgninger etter formannskapet bestemmelse og reserverte bevilgninger for lønnsoppgjørene.

Utviklingen i 2017

Driftsåret bærer preg av en rekke endringer som påvirker politisk ledelse og sentraladministrasjonen:

- Videreføring og utvikling innen interkommunalt og internasjonalt arbeid:
  - Interkommunalt samarbeid Indre Østfold (i hovedsak Marker/Rømskog)
    - Utviklingsprosjekter for regionen og for grensekommunene gjennom Utviklingsavtalen mellom grensekommunene og Østfold fylkeskommune
    - Felles IKT-avdeling i samarbeid med Marker og Rømskog er avviklet og det etablert nytt samarbeid med Halden kommune.
    - Innkjøpskoordinator
    - Kommuneplanlegger
    - VAR-ingeniør i forbindelse med spredt avløp
    - Byggesaksbehandler
    - Felles plan- og miljøkontor med mer
  - Samarbeidsorganet Grenserådet for Aremark, Marker og Rømskog
  - Deltakelse i Innovation Circle
  - Kommunesamarbeid med Vecpiebalga i Latvia
  - Deltakelse i Regionalpark Haldenkanalen
  - Det er etablert/reforhandlet nye samarbeidsavtaler med Halden kommune på bl.a. følgende områder:
    - Nytt sak- og arkivsystem
    - Skatt og innfordring
    - Helsehus: Akutte døgnplasser (somatikk og psykiatri) og rehabilitering
    - Demenskoordinator
    - Kreftkoordinator
    - Legevakt
    - Ergoterapi
    - Plan- og byggesak
    - Brann og feiing
    - PPT
  - Aremark kommune trådte ut av Indre Østfold Regionråd fra 01.07.2017 og det er etablert et nytt regionråd for Halden og Aremark kommuner.
- Arkivrydding og videreført utvikling av arkivplan i samarbeid med Østfold interkommunale arkivselskap
- Fortsatt fokus på antall lærlinger og fagområder for disse
- Arbeidet med internkontrollsystem HMS og tjenester
- Julevegåpning blir arrangert av Frivilligsentralen
- Det har vært en utstilling i galleriet i Strømsfoss Mølle denne sommeren. I tillegg leies bygget ut til Kanalfestival og speiderleir.
- Aremark kommune har mange følgere på sine facebooksider, og oppdaterer sidene jevnlig (Aremark kommune, Myrland Ungdomsgård, Aremark Frivilligsentral, Bruktstua, Strømsfoss Mølle og Bolyst i grenseland).
- Kommuneplanens samfunnsdel er vedtatt i 2017.
- Gjennomført ekstern utredning av virksomhetsområdene Pleie og omsorg og Skole.

Spesielle forhold for rammeområdet i perioden 2018-2021:

Følgende forhold bør ha fokus i planperioden:

- ledelsesutvikling
- høy politisk og administrativ involvering i budsjett- og økonomiplanprosessen
- personalpolitikk; rekrutteringsfremmende tiltak, HMS og kompetanseutvikling
- gjennomføre vedtatt kommunikasjonsstrategi
- revidere kommuneplanens arealdel
- oppfølging av investeringsprosjektene
- Drift og lokalisering av Aremark Ungdomsklubb
- Administrasjon i forhold til kulturmidler og kino på Furulund
- Vurdere hensiktsmessigheten av å drifte to kirker i forhold til de forestående store vedlikeholdskostnadene
- Vurdere tannhelsetjenestetilbudet lokalt i Aremark
- Slutføre arbeidet med strategisk næringsplan

Formålsbeskrivelse

Sentraladministrasjonen skal legge til rette for:

- at organisasjonen skal fremstå som effektiv, rasjonell, robust, omstillingsorientert og samlet enhet
- å videreutvikle effektiv og hensiktsmessig forvaltning av kommunens økonomiske og menneskelige ressurser
- å gi innbyggerne best mulig tjenester, informasjon og service

Tjenestenavn	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
11 - Sentraladministrasjon	13 918 032	18 146 494	16 748 895	16 631 290	16 004 895	16 094 895

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden (i hele 1000 kr.)

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2018	2019	2020	2021
Valg	Storings- og kommunevalg			+90		+90
Politisk ledelse	Møtegodtgjørelse		+ 250	+ 250	+ 250	+ 250
Rådmannskontor	Lønnsjustering inkl sos utgifter		- 320	- 320	- 320	- 320
Rådmannskontor	Kjøp av tjenester fra kommuner		-180	-180	-180	-180
Rådmannskontor	Kjøp av tjeneste fra private		- 80	- 80	- 80	- 80
Lærlinger	Tilpasse i forhold til inntak		+140	+140	+140	+140
Næring	Regionalparken og ihht vedtak		- 300	- 300	- 300	- 300
Kultur	Reduksjon kulturmidler		- 50	- 50	- 50	- 50
Kultur	Arrangementer	Gjennomføring Vårmønstring og Strømsfossdag	+ 40	+ 40	+ 40	+ 40
Reserverte tilleggsbevilgninger	Inntektssvikt		- 430	- 430	-860	-860

Bemanningsplan

Oversikt over faste årsverk fordelt på de forskjellige stillingsbetegnelsene:

Stillingsbetegnelse	2017	2018	2019	2020	2021
Rådmann	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Personal- og org.rådgiver	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Arkivmedarbeider	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Informasjonsmedarbeider	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Regnskaps- og økonomisjef	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Controller/økonomikonsulent	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Lønnsmedarbeider	0,70	0,70	0,70	0,70	0,70
Fagsjef skatt og innfordring	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Frivilligsentralen	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60
Fritidsklubleder	0,00	0,50	0,50	0,50	0,50
Fritidsklubbassistent	0,00	0,26	0,26	0,26	0,26
Sum	8,30	8,06	8,06	8,06	8,06

RAMMEOMRÅDE 22 BARNEHAGE

Beskrivelse av rammeområdet:

2210 Aremark kommunale barnehage/ 2215 Barnehager andre kommuner

Aremark barnehage er en tre avdelings barnehage. Det er 2 avdelinger for barn i alderen 3 – 5 år og 1 småbarnsavdeling for barn i alderen 1-3 år, totalt 70 plasser.

Virksomhetens formål:

Trygghet, trivsel og tilhørighet.

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene. (Barnehageloven §1 Formål 1.ledd).

Utviklingen i 2017

Hovedopptak av barn foretas én gang pr år med søknadsfrist 1. mars. Barn uten barnehageplass som fyller ett år senest i november det enkelte år har lovfestet rett til plass i hovedopptaket. Med 17 barn under tre år og 30 barn over 3 år er det noe ledig kapasitet i barnehagen pr november 2017. Dette legger beslag på tilsammen 56,4 plasser.

I perioden fram til januar 2018 er det ventet ytterligere ett barn under tre år (80% plass) i barnehagen, samt ett stort barn som øker fra 60% til 80%. Dette legger beslag på 1,8 plasser. Ved inngangen til 2018 er da 58,2 plasser benyttet av en samlet kapasitet iht. bemanning på litt i overkant av 60 plasser. Arealmessig er kapasiteten 70 plasser.

Aremark barnehage oppfyller fra januar 2018 pedagognormen.

Aremark barnehage ble i 2016 sertifisert av Østfoldhelsen som helsefremmende barnehage.

Kommentarer for rammeområdet i perioden 2018-2021:

Fødselstallene har i årene fra og med 2012 vært moderate i Aremark kommune:

2012	2013	2014	2015	2016	2017
9	13	15	12	13	6 (hittil)

Den største usikkerheten vedrørende barnehagekapasiteten i økonomiplanperioden er størrelsen på netto tilflytting i de aktuelle alderskullene.

Foresatte har rett til å velge barnehage i annen kommune for sine barn, dersom de ønsker dette. Barn i andre kommuner kan koste Aremark barnehage over 200 000 kr i året per barn.

Barnehagen tilbyr stor fleksibilitet med 60 %, 80 % og 100 % plasser, samt 40 % plass i særskilte tilfeller. Foreldrene kan i stor grad velge dager.

Det er barn som har rett til spesialpedagogisk hjelp etter bestemmelsene i opplæringsloven. Det skal da etter lov, gis fratrukket i foreldrebetalingen for disse timene.

Det er i 2017 gjennomført en utredning knyttet til barnehagen som viser totalt vedlikeholdsbehov på og rundt bygningen.

Med utgangspunkt i resultatet av utredningen, er fremtidig investeringsbehov tatt hensyn til i investeringsbudsjett 2018.

Formålet i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler «er å bidra til at miljøet i barnehager, skoler og andre virksomheter fremmer helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold samt forebygge sykdom og skade. Barnehagen har egen handlingsplan mot mobbing. Og jobber hver dag med sosial kompetanse, som er grunnsteinen for å forebygge spirer til mobbing og utestengelse.

Aremark kommunale barnehage har vært med i prosjektet «Atten tusen timer» og ble våren 2016 godkjent som en helsefremmende barnehage.

Tidlig innsats er grunnleggende i alt folkehelsearbeid. «Sjumilsteget» er også en del av vårt arbeid med tanke på tettere samarbeid på tvers av virksomhetene i et folkehelseperspektiv. Kommunen har opprettet et tverrfaglig team, hvor tjenester i kommunen samarbeider.

Helsefremmede tiltak Aktivitetsdag en gang i mnd.

- Aktivitetsdag en gang i mnd.
- Bruk av idrettshallen
- Svømming
- Psykisk helse
- Varmt måltid
-

Faglig utvikling for personalet

- Fokus på personalmøter med faglig innhold
- Fokus på pedagogisk dokumentasjon som verktøy
- Fokus på språkstimulering og bruker programmet språkløyper
- Implementering av ny rammeplan

IKT utvikling

- My Kid – kommunikasjonsverktøy hjem/barnehage

Overgang barnehage til skole

Tjenestenavn	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
21 - Oppvekst og kultur	0	31 655 285	0	0	0	0
22 - Barnehage	7 288 722	0	8 022 837	8 022 837	8 022 837	8 022 837

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden (i hele 1000 kr.)

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2018	2019	2020	2021
Barnehage	Barnehager andre kommuner	Økning av utgifter	+ 100	+ 100	+ 100	+ 100
Barnehage	Virksomhetsleder		+ 600	+ 600	+ 600	+ 600

Oversikt over faste årsverk fordelt på de forskjellige stillingsbetegnelsene (i barnehageåret):

Stillingsbetegnelse	2017	2018	2019	2020	2021
Virksomhetsleder	0,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Styrer	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Pedagogisk leder	2,30	3,30	3,30	3,30	3,30
Førskolelærer	1,40	1,60	1,60	1,60	1,60
Fagarbeider	5,70	5,60	5,60	5,60	5,60
Assistent	1,39	1,39	1,39	1,39	1,39
Sum	11,79	12,89	12,89	12,89	12,89

RAMMEOMRÅDE 23 AREMARK SKOLE OG SFO

2310 Aremark skole

Oversikt over antatt elevtall (uten hensyn til inn- og utflytting):

2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
175	160	159	152	147

Tabellen viser at det i løpet av planperioden vil bli en markant reduksjon i elevtallet, dersom det ikke inntreffer en netto innflytting av barnefamilier med barn i grunnskolealder. Hvis vi sammenholder denne tabellen med tabell som inneholder oversikt over fødselstallene i Aremark kommune, tyder prognosen på et elevtall ved Aremark skole som stabiliserer seg rundt 150 elever fra 1. til 10. trinn

Aremark skole framstår etter rehabiliteringen som et oppgradert og moderne skoleanlegg som er bygget for et betydelig høyere elevtall.

Formålsbeskrivelse

Aremark skole/SFO

Målet for skole og SFO er å legge forholdene til rette for at elevene skal oppleve barne- og ungdomsårene som en god, trygg og meningsfylt tid der læringen skal ha en sentral plass, men der også opplevelsen av å være aremarking befester seg med tanke på en framtid i Aremark.

Aremark kommune er en MOT-kommune og Aremark skole er en MOT-skole.

De tre setningene som uttrykker MOTs kjerneverdier og MOT-pedagogikkens grunnprinsipper er:

- mot til å leve
- mot til å bry seg
- mot til å si nei

Utviklingen i 2017

- Den formelle faglige kompetansen i personalet er god.
- Brukermedvirkningsorganene er etablert, og det er en positiv utvikling i skole/hjem-samarbeidet der Foreldrerådets Arbeidsutvalg (FAU) engasjerer seg for å gi sitt bidrag til økt trivsel i læringsmiljøet.
- Aremark skole er en helsefremmende skole (sertifisert av Østfoldhelse i 2016)
- Skolen har som helsefremmende skole søkt og fått innvilget økonomisk støtte til et prosjekt
- «Gøy på landet»+. Prosjektet er igangsatt høsten 2017 og vil bli videreført i 2018. Prosjektet er planlagt som et varig tiltak etter prosjektperioden. I gjennomføringen av prosjektet skal elevene delta som selvstendige og likeverdige parter i beslutningsprosessene. Foresatte blir informert og ønskes involvert ved at de kan på seg enkle arbeidsoppgaver i travle tider i form av dugnader.
- Skolen har fått økonomiske midler til en RØRE ambassadør.
- Aremark skole, som en del av prosjektet «helsefremmende skole», fortsetter en ordning med Young Mentor i samarbeid med Østfold Idrettskrets. 10 av de eldste skoleungdommene er til enhver tid kurset som instruktører/aktivitetsledere. Disse vil blant annet som en del av skolens satsing på det psykososiale læringsmiljøet bli benyttet i det forebyggende arbeidet i skolens frikvarter/pauser.
- Det er viktig at skolens arbeid innenfor MOT og Young Mentor henger sammen og at begge satsinger gis plass og tydelighet i skolens hverdagsliv.
- Fra 2017 har Aremark kommune inngått en avtale med «MOT» der skolen som samfunnsbygger er tema. Lærere blir kurset en hel dag med regionleder for «MOT» i dette temaet. Målet er å skape trygge og robuste elever som inkluderer alle.
- Det er fra våren 2016 opprettet et felles samarbeidsutvalg mellom skole og barnehage. Dette kan være med på å skape rom for faglig samarbeid, særlig med tanke på tidlig innsats og felles forståelse i pedagogiske valg.
- For å skape en felles forståelse fra 1.-10.trinn om sosiale ferdigheter, kommunikasjon og verdier, så fikk hele lærerkollegiet skolering i Lions sitt program «Mitt valg!» Lærerstaben ønsket ett felles program som kan følge klassene oppover. Det er temaer med praktiske øvelser for å oppnå et godt skolemiljø og forebygge uønsket adferd. Det er tilpasset alle klassetrinnene og bygger på mange av de samme verdiene som MOT, og på ungdomstrinnet utfyller de hverandre. Programmet er bygd opp slik at det følger målene i læreplanene for flere fag. Det er satt opp en årsplan for «Mitt valg» og «MOT» økter.
- Fra nasjonalt hold er det kommet en ny ordlyd i §9A som omhandler elevers rett til et godt og trygt skolemiljø. Aktivitetsplaner skal iverksettes hvis elever opplever krenkelser eller opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø.
- Skolen har innskjerpet rutiner for inspeksjon, og pedagogisk er «Den gode timen» en mal for hvordan arbeidet i klasserommet skal være.
- Skolen hadde en gjennomgang av «Agenda Kaupang». I den rapporten ble det spesielt fokusert på utviklingspotensialet for barnetrinnet og skolens retningslinjer for hvordan inspeksjon gjennomføres.
- Skolen har endret sine rutiner slik at det er blitt spesifisert hvordan inspeksjon skal utføres.

Kommentarer for rammeområdet i perioden 2018-2021:

Aremark skole opplever varierende inntekter som skaper en utfordring i forhold til budsjett og oppfølging. Skolefritidsordning blir tilbudt, men inntekten her er avhengig av hvor mange som kjøper plass. Minoritetsspråklige elever utløser merinntekter, men inntektene blir borte etter en tid. Dette gjelder også barn i fosterhjem der opprinnelig hjemkommune ikke er Aremark. For en kommune som bare har én skole, og der overtallige ansatte ikke kan overføres til en annen skole som har behov for personale blir dette sårbart, og det kan gå noe tid før en reduksjon i inntekt kan følges opp med et eventuelt behov for reduksjon i bemanning. Inntektene, som det vises til i dette avsnittet ovenfor, dreier seg alt overveiende om penger som benyttes til å kjøpe arbeidskraft.

Skolen igangsatte høsten 2013 et skolebasert utviklingsarbeid. Dette videreføres også neste periode. Et skolebasert utviklingsarbeid omfatter alle tilsatte ved skolen. Det er utarbeidet et dokument som redegjør for elementene i det skolebaserte utviklingsarbeidet som skal løpe kontinuerlig. Basis av elementene i dokumentet utarbeides for hvert skoleår i en kvalitetsutviklingsplan. Innholdet i kvalitetsutviklingsplanen blir årlig tatt opp i «Levekårsutvalget»

Aremark skole har i dag fire dagers skoleuke for elever i 1. til 4. trinn. «Agenda Kaupang» har anbefalt som et ledd i utviklingen av barnetrinnet at det innføres 5 dagers skoleuke fra høsten 2018. Dette for å få daglige økter med basisfagene. «Agenda Kaupang» påpekte at Aremarks tilbud om leksehjelp for 3. og 4. klassesetrinn ikke er etter intensjonene fra statlig hold slik vi tilbyr pr. nå med leksehjelp to timer på onsdager i SFO tiden. En utredning om evt. 5 dagers skoleuke for 1.-4. trinn vil bli oversendt til politisk behandling.

«Tidlig innsats»: Aremark skole har fått statlige midler som brukes til å ha to pedagoger på klasser med flere enn 15 elever på småtrinnet.

For å få til en helhetlig satsing på opplæring og tidlig innsats, må man benytte muligheten som ligger godt til rette gjennom et felles samarbeidsutvalg for skole og barnehage. Kommende skoleår vil den klassen som begynner i 1.klasse ha få elever. Det vil legges opp til felles økter med kommende 2.klasse i praktisk estiske fag. Det er også viktig i et sosialt perspektiv.

2320 Aremark SFO

Opplæringslovens § 13-7 sier blant annet at kommunen skal ha et tilbud om skolefritidsordning før og etter skoletid for 1. til 4. årstrinn, og for barn med særskilte behov for 1. til 7. årstrinn. Skolefritidsordninga skal legge til rette for lek, kultur- og fritidsaktiviteter med utgangspunkt i alder, funksjonsnivå og interesser hos barna. SFO skal gi barna omsorg og tilsyn. Funksjonshemma barn skal gis gode utviklingsvilkår. Areal, både inne og ute, skal være egnet for formålet.

Lokalene til SFO har vært gjenstand for oppgradering som en del av det totale prosjektet på skolen.

Onsdag har til nå vært fridag for elevene på 1. til 4. trinn ved Aremark skole. Denne dagen tilbyr SFO et heldagstilbud med varierte aktiviteter og leksehjelp for de som ønsker det første del av dagen.

41 barn har ved inngangen til skoleåret plass i SFO fordelt på 22 hele og 19 halve plasser.

2330 Kulturskole

Aremark kulturskole tilbyr undervisning i gitar- og pianospill. Det er en liten positiv trend i at flere yngre elever nå søker seg til kulturskolen.

Høsten 2017 starter 21 elever ved kulturskolen.

2340 Voksenopplæring

Aremark kommune har opprettet et voksenopplæringstilbud med bakgrunn i vedtak om bosetting av flyktninger. P.t deltar 5 elever i tilbudet som omfatter norsk språkopplæring og samfunnskunnskap. Morsmålet til elevene er arabisk. I tillegg gis det tilbud til elev som har rett til språkopplæring og som har thai som morsmål.

Aremark kommune gir også voksenopplæringstilbud innenfor opplæringslovens bestemmelser for dette. Det vil bli foreslått å kjøpe denne tjenesten fra annen kommune og avvikle tilbudet i Aremark.

2350 Aremark bibliotek er et kombinert skole- og folkebibliotek.

Bibliotekets hovedoppgave er formidling av litteratur og å være en offentlig debattarena. Biblioteket flytter inn i nye lokaler som en del av oppgraderingsprosjektet ved Aremark skole. Nye lokaler skal sikre god tilgjengelighet på tjenesten.

I tilknytning til biblioteket er det tilrettelagt en kulturscene. Auditoriestoler er montert i 2017. Utover dette bør det utarbeides en plan for å utstyre scenen, slik at denne blir hensiktsmessig til sin bruk.

Meråpent bibliotek: Det er innhentet anbud på dette, og det jobbes med de praktiske løsningene.

Tjenestenavn	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
21 - Oppvekst og kultur	0	31 655 285	0	0	0	0
23 - Aremark skole og SFO	20 743 482	0	23 316 589	23 108 538	23 190 538	23 190 538

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden
(i hele 1000 kr.)

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2018	2019	2020	2021
Aremark skole	5 dagers skoleuke for 1.- 4. trinn fom høsten 2017	Økte transportutgifter	+ 70	+ 152	+ 152	+ 152
Voksenopplæring	Avvikles	Kjøpes fra annen kommune				

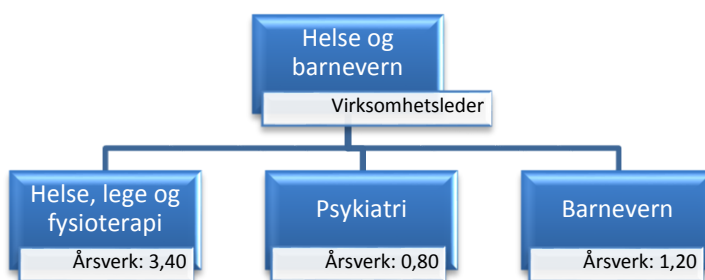
Bemanningsplan

Oversikt over faste årsverk fordelt på de forskjellige stillingsbetegnelsene (i skoleåret)*:

Stillingsbetegnelse	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021
Virksomhetsleder/ректор	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Avdelingsledere	1,40	0,90	0,90	0,90	0,90
Sekretær	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
Pedagogisk personell	22,62	22,47	22,47	22,47	22,47
Assistenter skole	3,51	3,51	3,51	3,51	3,51
Delsum skole	29,33	28,68	28,68	28,68	28,68
Ledere SFO	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20
Assistenter SFO	1,27	1,27	1,27	1,27	1,27
Delsum SFO	2,47	2,47	2,47	2,47	2,47
Musikklærere	1,21	1,21	1,21	1,21	1,21
Delsum kulturskole	1,21	1,21	1,21	1,21	1,21
Lærer og assistent	1,18	1,18	0,00	0,00	0,00
Delsum voksenopplæring	1,18	1,18	0,00	0,00	0,00
Biblioteksjef/kulturkonsulent	0,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Delsum Aremark bibliotek	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Samlet antall årsverk	34,19	34,54	33,36	33,36	33,36

* vil kunne endres i forhold til elever som er finansiert av andre kommuner

RAMMEOMRÅDE 31 BARNEVERN OG HELSE

Beskrivelse av rammeområdet:

3111 Helsestasjonstjenesten omfatter drift av helsestasjonen.

Tjenesten drives i medhold av lov om kommunehelsetjenester og omfatter miljørettet helsevern, helsestasjonsvirksomhet, helsetjenester i skoler og opplysningsvirksomhet i henhold til lover og forskrifter. Det er i tillegg opprettet et eget tilbud rettet mot ungdom, Ungdommens helsestasjon. Helsesøstertjenesten har et særlig ansvar overfor barn/unge, deres familier og nærmiljø. Ved helsestasjonen er det 1 årsverk og som det fremgår nedenfor, utøver den ene fastlegen arbeid som lege i 20 % stilling ved helsestasjonstjenesten.

3112 Legetjenesten omfatter kommunelege samt to hjemler for fastlege, slik at legedekningen er tilfredsstillende for befolkningen. Det er pr i dag 60 % stilling som kommunelege som dekker samfunnsmedisin, sykehjemslege og helsestasjon. I tillegg har den ene fastlegen 10 % stilling som smittevernlege.

3113 Miljørettet helsevern

Gjelder kjøp av tjenester. Aremark kommune kjøper tjenester fra Sarpsborg kommune på dette området, og som tidligere nevnt utøver den ene fastlegen arbeidet som smittevernlege i 10 % stilling knyttet til miljørettet helsevern.

3114 Fysioterapitjenesten omfatter tiltak innen forebyggende helsearbeid, helsestasjonsvirksomhet, skolehelsetjeneste, barnehage, opplysningsvirksomhet, behandling av sykdom, skade eller lyte, habilitering/rehabilitering, tilrettelegging av det fysiske miljøet for den enkelte, tekniske hjelpemidler, samt omsorg – i og utenfor institusjon. Tiltak kan grovt deles inn i forebyggende tiltak, undersøkelse og behandling, habilitering/rehabilitering og veiledning/undervisning.

Kommunalt driftstilskudd gis i dag til 0,5 årsverk for fysioterapeut, samt at kommunen har 0,5 årsverk for fastlønnet kommunefysioterapeut.

3115 Psykiatritjenesten er organisert som en del av Barnevern og helse. Tjenesteområdet følger direkte av både helse- og sosiallovgivningen med vekt på å sikre mennesker med psykiske lidelser likeverdige helsetjenester, tilfredsstillende omsorgstilbud og nødvendige helsetjenester på lik linje med andre brukergrupper. Mennesker med psykiske lidelser er en forsømt pasientgruppe, og kommunens arbeid skal sørge for et forbedret tilbud til gruppen.

Fokus vil fortsatt være rettet mot å styrke tjenestetilbudet til personer med psykiske lidelser slik at gruppen sikres:

- Tilfredsstillende bolig med tilstrekkelig bistand
- Mulighet til meningsfulle aktiviteter og sosialt fellesskap
- Nødvendige helsetjenester og individuell oppfølging

Akutte døgnplasser rus/psykiatri kjøpes fra Halden kommune.

3116 Folkehelse. Folkehelsearbeidet i kommunen skal drives etter Lov om folkehelsearbeid, formålet er å fremme folkehelse, herunder utjevne sosiale helseforskjeller. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse.

Folkehelsekoordinatoroppgaven utøves innenfor virksomhetsleders ansvarsområde.

Kommunal folkehelsekomite består av rådmannens ledergruppe, leder av Frivilligsentralen, kommunelege og folkehelsekoordinator.

3130 Barneverntjenesten omfatter tjenester gitt i medhold av lov om barneverntjenester. Oppgavene omfatter i hovedsak undersøkelser og utredninger på bakgrunn av bekymringsmeldinger for barn og ungdom, saksforberedelser for fylkesnemnda for sosiale saker, iverksettelse av tiltak som støttekontakter, besøkshjem, fosterhjem, og plasseringer i institusjon, oppfølging av vedtak, rådgivning, tilsyn og forebyggende tiltak for barn og ungdom. Barneverntjenesten består av 2,6 årsverk.

Virksomhetens formål:

Organiseringen av dagens virksomheter har som formål å skape større fleksibilitet mellom fagområdene, samt utnytte både faglige og økonomiske ressurser på en slik måte at innbyggerne opplever å møte en helhetlig tjeneste.

Utviklingen i 2017

- Instanser som arbeider med barn og unge i kommunen og privatpersoner har høy bevissthet om forhold som kan medføre tiltak fra barneverntjenestens side.
- Deltakelse i diverse interkommunale arbeidsgrupper innen psykiatri og barnevern er nødvendig for å opprettholde et godt faglig nivå.
- Betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter i psykisk helsevern og rus-området fra 2017
- Plikt til å ha øyeblikkelig hjelp døgnplasser innenfor psykisk helse og rus i kommunene fra 2017. Tjenesten kjøpes fra Halden kommune.
- Lov om folkehelse stiller krav til kommunens folkehelsearbeid. Det årlige økonomiske tilskuddet fra Østfoldhelse har falt bort i sin helhet. Det kan nå søkes om midler fra år til år til spesifikke folkehelse prosjekter. Dette gjør at det kan bli vanskelig å få forutsigbare økonomiske rammer for folkehelsearbeidet, samtidig som det må legges ned mye arbeid i prosjektsøknader og regnskap i forhold til de ulike folkehelseprosjektene.

Spesielle forhold for rammeområdet i perioden 2018-2021:

Områdene barnevern og helse står foran flere utfordringer:

- Videreføre arbeidet med tverrfaglig tilnærming. Barnevern, psykiatri og rus har flere fellesnevner. Kommunens øvrige tjenester overfor barn og unge er viktige samarbeidsparter. Kvalitet i arbeidet gir bedre tjenesteyting og vil på sikt også være kostnadseffektivt.
- Kompetanseheving av de ulike fagretningene vil vektlegges, for på denne måten å kunne møte befolkningens behov med kvalitativ god metodikk og kunnskap på de ulike fagområdene.
- Innen barnevern er det alltid en risiko for at det kan bli avdekket forhold som kan medføre økt innsats og også kjøp av eksterne tjenester.
- Lovpålagte krav i forhold til IKT løsninger i forbindelse med samhandlingsreformen vil fortsatt medføre høye kostnader.
- Psykiske problemer hos barn og unge øker og vil stille krav til økt innsats fra virksomheten.

Folkehelse:

- virksomheten har koordineringsansvar og har sekretariatsfunksjon for den administrative Folkehelsekomite
- utarbeide skriftlig oversikt over helseutfordringene i kommunen (kommuneplanens samfunnsdel)

Tjenestenavn	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
31 - Barnevern og helse	7 395 201	8 128 326	7 445 100	7 445 100	7 445 100	7 445 100

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden
(i hele 1000 kr.)

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2018	2019	2020	2021
Barnevern	Kjøp av tjenester fra staten		- 100	- 100	- 100	- 100
Barnevern	Fosterhjem avsluttet		- 180	- 180	- 180	- 180
Barnevern	Økte refusjoner		- 180	- 180	- 180	- 180

Konklusjon

Rammene sikrer helse, psykiatri og barnevern på et forsvarlig driftsnivå sett ut fra dagens situasjon. Det vil likevel alltid knytte seg usikre momenter til en del poster innen fagområdet helse, psykiatri og barnevern.

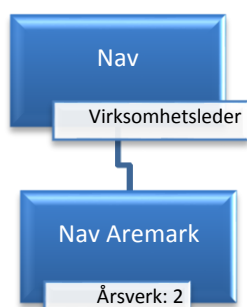
Bemanningsplan:

Oversikt over faste årsverk fordelt på de forskjellige stillingsbetegnelsene:

Stillingsbetegnelse	2017	2018	2019	2020	2021
Kommunelege	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60
Smittevernlege	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10
Legesekretær	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20
Helsesøster	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Fysioterapeut	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
Psykiatrikoordinator	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
Leder barnevern og helse *	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60
Miljøterapeut/saksbehandler	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20
Sum samlet årsverk	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00

* Personidentisk med NAV-leder

RAMMEOMRÅDE 32 NAV

Beskrivelse av rammeområdet:

3220 Fellestjenester sosial

Her ligger det lønn til faste stillinger og administrative kostnader knyttet til drift av det kommunale området i NAV (sosiale tjenester og arbeid med flyktninger).

3221 Økonomisk sosialhjelp/3222 Andre sosiale formål

Ansvarerne hjemler i hovedsak ytelser og tjenester i henhold til Lov om arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV-loven) og Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (Introduksjonsloven). Virksomheten skal fremme økonomisk og sosial trygghet, økonomisk rådgivning og hjelp, samt bedre levevilkårene for vanskeligstilte.

NAV Aremark har ansvaret for arbeidet med det kommunale rusområdet og formidling av Husbankens låne- og støtteordninger.

Virksomhetens formål:

NAVs visjon "**Vi gir mennesker muligheter**" skal stå sentralt i utformingen av tjenestetilbudet til brukerne våre.

NAV-Aremark skal bygge sitt arbeide på NAV-reformen sine overordnede målsettinger.

- Få flere i arbeid og færre på stønad
- Gjøre det enklere for brukerne, og tilpasse forvaltningen til brukernes behov
- Få en helhetlig og effektiv arbeids- og velferdsforvaltning.

NAV har følgende hovedfokus:

- Det arbeides målrettet med enkeltklienter for å få disse over på annen inntekt enn sosialstønad og fra passivitet til aktivitet.

Mål og styringsparametere for områdene er gitt i mål og disponeringsbrevet til fylkene.

Organiseringen av dagens virksomheter har som formål å skape større fleksibilitet mellom fagområdene, samt utnytte både faglige og økonomiske ressurser på en slik måte at innbyggerne opplever å møte en helhetlig tjenesteleverandør.

Utviklingen i 2017

NAV-kontorets bemanning er i dag 3,4 årsverk. Årsverkene er fordelt med 1,0 statlig ansatte og 2,4 kommunalt ansatte. For NAV-leder blir det refundert 20 % fra NAV Økonomitjenester.

- Arbeid/aktivitet for trygd og økonomisk sosialstønad - det er innført aktivitetsplikt til mottakere av økonomisk stønad som er under 30 år.
- Det arbeides kontinuerlig med kompetanseheving av de bosatte flyktingene slik at de etterhvert blir selvhjulpne.

Spesielle forhold for rammeområdet i perioden 2018-2021:

Rammeområde NAV står foran flere utfordringer:

- **Arbeide med å redusere omfanget av økonomisk sosialhjelp og på sikt få en nedgang.** Kvalifiseringsstønad og AAP (Arbeidsavklaringspenger) har som intensjon å få brukere over fra passiv til aktiv ytelse/stønad. Dette blir spesielt viktig når man ser en økning i antall arbeidsledige. Dette setter krav til medarbeidere i NAV om å arbeide slik at brukere kommer på riktig stønad.
- I perioden må det arbeides for at kompetansehevingen rettet mot flyktingene, bidrar til at de blir fullt ut selvhjulpne.

NAVs visjon "**Vi gir mennesker muligheter**" skal stå sentralt i utformingen av tjenestetilbudet til brukerne våre.

NAV-Aremark skal bygge sitt arbeide på NAV-reformen sine overordnede målsettinger.

- Få flere i arbeid og færre på stønad
- Gjøre det enklere for brukerne, og tilpasse forvaltningen til brukernes behov
- Få en helhetlig og effektiv arbeids- og velferdsforvaltning.

NAV har følgende hovedfokus:

- Det arbeides målrettet med enkeltklienter for å få disse over på annen inntekt enn sosialstønad og fra passivitet til aktivitet.

Mål og styringsparametere for områdene er gitt i mål og disponeringsbrevet til fylkene.

Organiseringen av dagens virksomheter har som formål å skape større fleksibilitet mellom fagområdene, samt utnytte både faglige og økonomiske ressurser på en slik måte at innbyggerne opplever å møte en helhetlig tjenesteleverandør.

Tjenestenavn	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
32 - NAV	3 989 500	3 988 794	3 343 703	3 158 703	3 158 703	3 158 703

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden
(i hele 1000 kr.)

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2018	2019	2020	2021
Andre sosiale formål	Introduksjonsstønad		- 740	- 925	- 925	- 925

Bemanningsplan

Oversikt over faste årsverk fordelt på de forskjellige stillingsbetegnelsene (kommunal del):

Stillingsbetegnelse	2017	2018	2019	2020	2021
Nav-leder *	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40
Sosialkonsulent	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Sum	2,40	2,40	2,40	2,40	2,40

* Personidentisk med Leder helse og barnevern

RAMMEOMRÅDE 33 PLEIE OG OMSORG

Beskrivelse av rammeområdet:

Virksomhet pleie og omsorg omfatter:

- Fosbykollen sykehjem og hjemmesykepleie
- Ergoterapi, hjemmehjelp, bistand i bolig, individuelle omsorgsopplegg, støttekontakter, omsorgslønn, avlastning, koordinerende enhet
- Saksbehandling av trygde-/omsorgsleiligheter, trygghetsalarmer, matombringing m.v.
- Fellestjenester (kjøkkentjenester, brannvern og hygiene)

Tjenesteproduksjonen drives bl.a. med hjemmel i helse og omsorgstjenesteloven, samt «Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten».

3310 Fosbykollen sykehjem omfatter drift av Fosbykollen sykehjem og hjemmesykepleie som inkluderer:

- Ledelse, administrasjon og saksbehandling for hele virksomheten.
- Ett felles pleieteam for sykehjem og hjemmesykepleie.

3311 Hovedkjøkken Fosbykollen omfatter drift og matproduksjon til:

- Sykehjemsbeboerne.
- Eldre og funksjonshemmede utenfor institusjon iht enkeltvedtak, herunder servering i Fosbykollen kantine og utbringing av varm mat til hjemmeboende.
- Ordinært kantinesalg for besøkende og kommunens ansatte.

3315 Samhandlingsreformen. Det foreligger skriftlige avtaler med Halden kommune på kommunale akutte døgnplasser, demenskoordinator og kreftkoordinator.

3320-3326 Styrket omsorg omfatter lønns- og driftsutgifter til individuelle omsorgsopplegg, herunder kjøp av aktivitetstilbud.

3328 Omsorgslønn og støttekontakter. Omsorgslønn omfatter lønn til pårørende som ivaretar personer med omfattende omsorgsbehov. Erstatte delvis andre kommunale tjenester. Støttekontakter gis til personer med fysiske eller psykiske problemer med behov for hjelp til sosial omgang.

3327 og 3329 Avlastningstiltak for unge med psykiske og fysiske funksjonshemninger. Handler i hovedsak om kjøp av tjenester.

3330 Hjemmehjelp omfatter hjemmehjelp.

Virksomhetens formål

Gi brukerne tilfredsstillende og mest mulig likeverdige tilbud i tråd med BEON (beste effektive omsorgsnivå) uavhengig av bosted, inntekt og sosial status.
Funksjonshemmede skal ha full deltakelse og likestilling i samfunnet.

Sikre brukerne et forsvarlig og kvalitativt godt tilbud av pleie- og omsorgstjenester for alle brukergrupper, ved å ivareta hensynet til endringer i befolkningens behov og særlig ivareta hensynet til de svakeste brukerne.

Utviklingen i 2017

Utover generell drift gjør følgende utfordringer seg gjeldende:

Organisering

Det er valgt å ha en enhetlig ledelse i pleie og omsorg, dette ut fra at det er en felles lov som styrer kommunens tjenester, *helse- og omsorgstjenesteloven*. I mars 2017 ble det iverksatt en organisasjonsendring i pleie og omsorg. Dette med bakgrunn i effektivisering og økonomi. Avdelingsledere for sykehjem/hjemmesykepleie, hjemmebaserte tjenester/styrket omsorg, samt avdelingsleder for fellestjenester er organisert i linje til virksomhetsleder.

Arbeidsmiljø og sykefravær

Virksomheten har jobbet målrettet med å få ned sykefraværet. Dette pågår fortsatt. Virksomheten har hatt et gjennomgående høyt sykefravær de siste årene, men hittil i år har det vært en positiv utvikling.

Omsorgen for de demente

Sykehjemmet har en avdeling med 6 plasser forbeholdt personer med demens. Det satses på å styrke kompetansen som gir grunnlag for et demensteam og en helhetlig oppfølging av demensarbeid. Fokus både på utredning og diagnostisering, planlegging, iverksetting og oppfølging av tiltak overfor personer med demens og deres pårørende (demenskoordinator). Det har vært stor satsing på at de ansatte skal gjennomføre demensomsorgens ABC og miljøbehandling.

Belastning i sykehjem og hjemmesykepleie

Pleietyngden varierer. Antall langtidspasienter for 2017 er lavere enn antatt. Avlastning og andre korttidsopphold har vært mer benyttet enn tidligere. Økonomisk fører dette til inntektssvikt. Virksomheten har merket samhandlingsreformen med raske utskrivninger fra sykehus og som fortsetter behandling i sykehjem. Virksomheten har kommet langt med å tenke sirkulasjon på korttids plassene i sykehjemmet, slik at det kan være plasser til disposisjon ved meldte utskrivningsklare pasienter. Kommunen slipper da å betale for overliggende pasienter. I og med at pasientgruppen har forandret seg, fører dette til endringer i forhold til medisinsk oppfølging. Hyttebeboerne i Aremark kommune er også en faktor som påvirker tjenestene.

Effektiv utnyttelse av IKT-systemer

All saksbehandling forgår via Geric. Alle tjenester og vedtak registreres og benyttes til rapportering. Elektronisk meldingsutveksling er innført og virksomheten er nå knyttet til ulike legekontor, sykehuset Østfold og NAV. Virksomheten benytter elektroniske timelister via Visma Ressursstyring.

Samhandlingsreformen

Pleie og omsorg samarbeider med Halden kommune i forhold til Samhandlingsreformen. Pasienttilstrømmingen tilbake til kommunen skjer nå i et raskere tempo enn tidligere. Det krever riktig bemanning til rett tid, og mer avansert behandling i sykehjem og hjemmetjeneste.

Spesielle forhold for rammeområdet i perioden 2018-2021:

Virksomheten står foran flere store utfordringer:

- Større krav til kompetanse hos kommunalt helsepersonell i forhold til utskrivningsklare sykehuspasienter, samt behandling som videreføres i sykehjem eller i pasientens hjem. Samhandlingsreformen fører til at terskelen for sykehusinnleggelse er høyere og at kommunen må utføre flere spesialiserte oppgaver.
- Antall sykehjemsplasser anses å være tilstrekkelig. Det bør arbeides målrettet slik at pasientene kan bo lengst mulig hjemme. Kriterier for sykehjemsplass i Aremark kommune og omsorgstrappen legges til grunn for vurderingen av tjeneste.
- Utarbeide, ferdigstille og implementere prosedyrer og kvalitetsutvikling.
- Vedlikeholde kunnskap hos de ansatte om å benytte avvikssystemet Compilo, samt oppdatering av det spesifikke for virksomheten i programmet.
- Nye Gericam-moduler (pasientjournalssystem), tilpasset dagens pasient- og helseadministrasjon.
- Innenfor velferdsteknologi vil utviklingen skje i samarbeid med Halden kommune
- Avklaring av organisering, ansvar og økonomi i forhold til trygghetsalarmer når fast-telefonen forsvinner.
- Vurdere nytt lås-system i utgangsdørene for å skjerme sykehjemmet utenfor kontortid for personer som ikke skal ha tilgang (ses på i sammenheng med oppgradering av sykehjemmet)
- Kompetanseløftet 2020 og tilskudd til opplæringstiltak for helse- og omsorgspersonell. Kompetanseløftet innenfor 4-årige rullerende kompetanseplaner for pleie- og omsorgstjenesten. Kommuner som ønsker å delta i Kompetanseløftet og søke om tilskudd, må utarbeide forpliktende planer for opplæring i samarbeid med Fylkesmannen og fylkeskommunen. Som et resultat av dette har flere av virksomhetens ansatte dratt nytte av dette i form av «demensomsorgens ABC» samt videreutdanning.
- Omsorgsplan 2020. Helsedirektoratet har gitt Fylkesmannen i oppdrag å bistå kommunene i arbeidet med å nå målene i Omsorg 2020. Omsorg 2020 er regjeringens plan for omsorgsfeltet 2015–2020. Tiltakene skal bidra til nye løsninger for å sikre at brukerne får større innflytelse over egen hverdag, økt valgfrihet og et tilstrekkelig mangfold av tilbud med god kvalitet.
- Vi ser også behovet for en økning i hjemmebaserte tjenester hos brukere med større spesialiserte medisinske behov som ønsker å bo hjemme og motta tjenestene der.
- Pleie og omsorgssektoren i Aremark kommune vil i fremtiden stå ovenfor store utfordringer. Agenda Kaupangs anbefalinger bør tas hensyn til i planleggingen av virksomheten både på kort og lang sikt.

Tjenestenavn	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
33 - Pleie og omsorg	34 158 880	30 593 979	31 256 651	31 256 651	31 256 651	31 256 651

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden
(i hele 1000 kr.)

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2018	2019	2020	2021
Fosbykollen sykehjem	Reduserte brukerbetalinger		+ 200	+ 200	+ 200	+ 200
Styrket omsorg	Reduserte refusjoner for ressurskrevende brukere		+ 117	+ 117	+ 117	+ 117

Bemanningsplan

Oversikt over faste årsverk fordelt på de forskjellige stillingsbetegnelsene:

Stillingsbetegnelse	2017	2018	2019	2020	2021
Ledelse:	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Virksomhetsleder	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Sykehjem og hjemmebaserte tjenester:	26,68	26,25	26,25	26,25	26,25
Avdelingsleder	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Saksbehandler	0,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Sykepleier/vernepleier/høgskole	10,74	9,58	9,58	9,58	9,58
Hjelpepleier / omsorgsarbeider	13,68	13,01	13,01	13,01	13,01
Assistent	1,26	1,66	1,66	1,66	1,66
Styrket omsorgstjenester:	10,32	10,32	10,32	10,32	10,32
Hjelpepleier/omsorgsarbeider	3,86	3,37	3,37	3,37	3,37
Assistent	5,71	6,20	6,20	6,20	6,20
Hjemmehjelp	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75
Fellestjenester:	2,56	2,56	2,56	2,56	2,56
Avdelingsleder/kjøkkensjef	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Kjøkkenpersonell	1,56	1,56	1,56	1,56	1,56
Sum	40,56	40,13	40,13	40,13	40,13

RAMMEOMRÅDE 4 PLAN, MILJØ OG TEKNIKK.

Beskrivelse av rammeområdet:

Virksomhetsområdet yter tjenester på følgende områder:

- byggesaker
- plansaker
- geodata og oppmåling
- skogbruk
- jordbruk
- miljø og klima
- vilt
- vann og avløp
- vei og friområder
- renovasjon
- forurensning inkl. spredt avløp
- vedlikehold og drift og kommunal bygningsmasse
- brann og feier

Tjenesteområdet omfatter administrasjon og drift av funksjonene som er tillagt rammeområdet. Virksomhetsleder samordner driften av virksomheten, og har sekretæransvar for Drift- og utviklingsutvalget. Fagområdene byggesak, planlegging og spredt avløp oppfølging av saker etter Forurensningsloven skal fra 2018 ivaretas ved kjøp fra Halden kommune. Tjenestene innenfor skog, oppmåling, jord, miljø og vilt skal fortsatt kjøpes av Marker kommune.

Aremark kommune skal også i 2018 kjøpe feiertjenester og brannsjef (inkl forebyggende) fra Halden brannvesen i samsvar med vedtatt *Avtale om brannvernssamarbeid*.

41 Skog-, plan-, miljø og viltforvaltning

Omfatter jord, skog, miljø og klima, viltforvaltning, byggesak, oppmåling/geodata og plan.

Virksomhetsleder (teknisk sjef) har på vegne av rådmannen den løpende kontakten med de aktuelle saksbehandlere og deres ledere. Vedtaksmyndigheten vil fremdeles ligge til Aremark kommune ihht gjeldende delegasjonsreglement.

43 Teknisk

Omfatter renhold av kommunale bygg, service på tekniske anlegg som ventilasjon, brann, heis og elektriske anlegg, utvendig og innvendig vedlikehold av kommunale bygninger, vedlikehold av kommunale veier, grøntområder, badeplasser og idrettsplasser samt bistand til sykehjemmet med hjelpemidler til brukere.

Tjenesteområdet ledes av virksomhetsleder teknisk (teknisk sjef).

Virksomheten forholder seg til plan- og bygningsloven, samt en rekke andre særlover og forskrifter innen de enkelte områdene.

Brukerne av tjenestene som forestås av teknisk er kommunens egne virksomheter (sykehjem, skole osv.), innbyggere i kommunen, hytteeiere og andre besøkende.

Fra 2018 vil forvaltning og administrasjon av Furulund og Aremarkhallen bli ivaretatt av teknisk. Dette har tidligere ligget under ansvarsområdet kultur. Den delen som gjelder utleie av Furulund blir uendret, dvs at det er vertskapet på Furulund som administrerer dette.

Aremarkhallen og svømmehallen gir innbyggere i alle aldre mulighet for trening og fysisk aktivitet. Svømmebassenget er åpent for publikum 8 måneder i året. Skolen benytter bassenget til svømmeopplæring.

44 VAR-område

Omfatter kommunal vannforsyning, avløpshåndtering, renovasjon samt saksbehandling av spredt avløp og andre saker etter Forurensningsloven.

Vannforsyning omfatter produksjon og distribusjon av vann og nødvendig utbygging for å ivareta forsyning av drikkevann av god kvalitet i samsvar med gjeldene lovverk og myndighetskrav til alle abonnenter.

Avløpshåndtering omfatter de anlegg og ledningsnett som er påkrevd for å samle inn og rense avløpsvann (kloakk), Dette omfatter da også kommunenes renseanlegg og pumpestasjoner.

Renovasjon er innsamling av husholdningsavfall og drift av miljøstasjoner samt gjennomføring av vedtatte «søppeluker».

Vann, avløp og renovasjon drives etter selvkostprinsippet som innebærer at det enkelte område finansieres av inntekter fra brukerne av tjenesten.

45 Brann og feiing

Omfatter lovpålagte oppgaver etter Brann- og eksplosjonsvernloven som brann, redning, akutt forurensing og feiing. Deler av tjenesten kjøpes fra Halden kommune og virksomhetsleder teknisk (teknisk sjef) har på vegne av rådmannen den løpende kontakten med brannsjefen i Halden.

Utviklingen i 2017

- Gjennomføring av vedtatt *Hovedplan vann, avløp og miljø 2014-2026* startet i hovedsak opp i 2015. Trinn 1 og 2 avsluttes i 2017. En interpellasjon i kommunestyret desember 2015 medførte en forsinkelse av gjennomføring av planen da det måtte gjøres utredningsarbeid/prosjektering. Utvidelse av omfanget av utbyggingen ble vedtatt i kommunestyret i september 2016 samtidig med behandlingen av økonomiplanen 2017-2020 og deretter iverksatt
- Trinn 1 og inklusive vedtatt utvidelsen er planlagt overtatt av kommunen mot slutten av 2017
- Rehabilitering av og sanering av gamle ledninger har fortsatt i 2017. Dette er en forutsetning for at Skodsberg renseanlegg skal kunne ta imot flere abonnenter. I 2016/2017 har skoleområdet blitt prioritert
- Vannbehandlingsanlegget er ferdigstilt og har forsynt abonnenter i Aremark kommune med drikkevann siden juli 2016, og er 2017 godkjent av Mattilsynet.
- For å følge opp kommunedelplan Fosby er det gjennomført kjøp av arealer til boligformål i Fosby sentrum (Fladebygrenda).
- Rehabilitering av Aremark skole er ferdigstilt og skolen tatt i bruk januar 2017.
- Planstrategi og Kommuneplanens samfunnsdel er vedtatt i april 2017. Det tas sikte på ferdigstilling av arealdelen i 2018.
- Rehabilitering og utbygging av Skodsberg renseanlegg har startet i 2017 og planlegges ferdigstilt i 2018. Forskjønning av sentrum (ved Joker/Best) startes høsten 2016 og ble ferdig våren 2017.
- Brannteknisk gjennomgang av Fosbykollen, Furulund, Myrland og barnehagen er foretatt etter tilsyn av brannmyndigheten. Dette for å lukke avvik fra tilsynene. Status??
- Det er gjennomført en tilstandsvurdering (bygg/teknisk) av Fosbykollen.
- En del av kommunal vei Kollerød-Tolsby er rehabilitert
- Ombygging innvendig i brannstasjonen er utført for å skille ren og skitten sone, og avvik fra Arbeidstilsynet er dermed lukket

Spesielle forhold for rammeområdet i perioden 2018-2021:

- Gjennomføring av vedtatt *Hovedplan vann, avløp og miljø 2014-2026* fortsetter i 2018 i samsvar med vedtak i kommunestyret september 2016. Det omfatter i hovedsak trykkavløp samt ny vannledning på deler av nettet. Det er behov for å evaluere første fase av utbyggingen før neste fase starter slik at gjennomføringen av resterende del av utbyggingen kan optimaliseres. Utbygging av vannledninger og trekkerør for fiber skjer parallelt med utbygging av trykkavløpet.
- Avklare plassering og bygging av et nytt høydebasseng.
- Fortsette rehabilitering av og sanering av gamle ledninger.
- Rehabilitering og utbygging av Skodsberg renseanlegg.
- Fosbykollen – utredning og gjennomføring av vedtak Barnehage – utvidelse
- Furulund – utrede mulighetene for å bygge til et hotell
- Strømsfoss – utvikle området i tråd med vedtatt reguleringsplan
- Vurdere videreføring av biobrenselanlegget etter 2019
- Gjennomføre krav for oppgradering av veilys med frist 01.01.2019
- Regulere Fladebygrenda og gjennomføre salg i samsvar med vedtak
- Fase ut oljefyrer i kommunale bygg innen 01.01.2020
- Gjennomføre vedtatt investering i nytt SD anlegg

Konsekvenser for en del av tiltakene er ikke presist tallfestet da det ikke er gjort noen utredning av hvordan tiltaket skal gjennomføres og et budsjett for økonomisk konsekvens.

I henhold til forsert og nå oppdaterte investeringsplan tilknyttet Hovedplan vann, avløp og miljø 2014-2026 er det i tidligere økonomiplan lagt inn følgende forutsetninger:

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Antall tilknytninger vann	2	5	97	84	90	89	100	104	0	0	0	0	0
Tilknytningsavgift vann i 1000 kr.	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Estimert vannavgift i kr. pr. år	2000	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800
Antall tilknytninger avløp	2	4	76	90	180	100	100	104	0	0	0	0	0
Tilknytningsavgift avløp i 1000 kr	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35
Estimert kloakkavgift pr. m3 i kr. Vanlig bolig (200 m3 pr. enhet) i kr. pr. år	30 6000	20 4000	15 3000	18 3600	18 3600	18 3600	18 3600	18 3600	18 3600	18 3600	18 3600	18 3600	18 3600

Tjenestenavn	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
41 - Landbruk, plan, byggesak, opp	2 518 531	2 166 296	2 467 532	2 467 532	2 437 532	2 437 532
43 - Teknisk	7 802 364	6 936 037	7 840 767	7 790 767	7 767 368	7 686 687
44 - VAR-området	-3 906 330	-9 254 929	-3 636 743	-7 240 843	-4 875 843	-5 356 643
45 - Brann og feiing	1 879 550	1 677 423	1 504 641	1 504 641	1 504 641	1 504 641

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden (i hele 1000 kr.)

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2018	2019	2020	2021
Teknisk	Vedlikehold		- 60	- 60	- 60	-140
Teknisk	Furulund – badevakt		+ 160	+ 160	+ 160	+ 160
Teknisk	Øke gebyrer – byggesak, oppmåling, plan med ca 30% i 2018 og deretter øke disse utover i planperioden for å øke grad av selvkost	Tidligere økning har ikke gitt tilstrekkelig virkning på inntektene i forhold til budsjett-. Sees i forhold til grad av selvkost	-100	-110	-130	-130

Teknisk	Planarbeider – Fladebygrenda og kommuneplanens arealdel	Budsjett videreføres				
Renovasjon	Ny avtale ift renovasjon i samarbeid med Halden	30% økning som tas gjennom gebyrene				

Bemanningsplan.

Oversikt over faste årsverk fordelt på de forskjellige stillingsbetegnelsene:

Stillingsbetegnelse	2017	2018	2019	2020	2021
Virksomhetsleder teknisk	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Saksbehandler (merkantil)	1,40	1,30	1,30	1,30	1,30
Tekniske tjenester	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Driftsoperatør /ing. VAR	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
Renholdere	6,65	6,78	6,78	6,78	6,78
Badevakt	0,00	0,30	0,30	0,30	0,30
Brannmannskap	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40
Brannsjef *	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00
SUM	15,45	14,78	14,78	14,78	14,78

* Kjøper stillingen fra Halden brannvesen

RAMMEOMRÅDE 8 SKATTER OG RAMMEOVERFØRINGER MED MER

Skatt på formue og inntekt 2018

Budsjettert skatteinntang i 2017 er kr 32 780 000.

Det er budsjettert med en ordinær skatteinntekt for 2018 på **kr 34 099 000**

Eiendomsskatt 2018

Eiendomsskatt på boliger og fritidseiendommer **kr 4 500 000**
Eiendomsskatt på annen eiendom (næring, verker og bruk) **kr 440 000**

Statlige overføringer 2018

Rammeoverføringene bygger på regjeringens økte rammeoverføringer til kommunene. I budsjettet er det tatt høyde for et rammetilskudd som bygger på et innbyggertall på 1412 og samme med aldersmessige fordeling som pr. 01.07.17

Det er fra og med 2017 innført et Distriktstilskudd Sør-Norge – småkommunetillegg for kommuner med reelle distriktsutfordringer. Satsene er differensiert etter kommunen sin verdi på distrikts indeksen. Aremark kommune sin distrikts indeks for 2018 er satt til 34 som gir et småkommunetillegg på kr 5 627 000. I tillegg er vi tildelt kr 600.000 i skjønnstilskudd.

Rammeoverføringer: **kr 61 401 000**

Herav:
Ordinært skjønn kr 600 000
Distriktstilskudd Sør-Norge kr 5 627 000

Andre generelle statstilskudd: **kr 2 550 500**

Herav:
Investeringskomp. reform 97 kr 60 000
Investeringskomp. omsorg kr 600 000
Investeringskomp. Skolebygg kr 130 000
Integreringstilskudd flyktninger kr 1 760 500

Andre direkte eller indirekte skatter (konesjonsavgift:) **kr 70 000**

SUM FRIE INNTEKTER **kr 103 060 500**

BUDSJETTNOTER

Budsjettnote 1

Grunnlag for skatteanslag og forventet beløp for inntektsutjevning.

Skatteanslag for 2018 er lagt inn i henhold til statsbudsjett og etter et folketall på 1412.

Skatteanslag for 2018	kr	34 099 000
Forventet netto inntektsutjevning for 2018	kr	5 627 000

Budsjettnote 2

Andre brukerrelaterte inntekter

Det vises her til oversikt over gebyrer, avgifter og leiepriser m.m.

Se side 57-75

Budsjettnote 3

Forventede generelle statstilskudd 2018

Kompensasjon eldreutbygging	kr	600 000
Kompensasjon reform 97	kr	60 000
Kompensasjon skolebygg	kr	130 000
Integreringstilskudd	kr	1 760 500

Budsjettnote 4

Forventet aksjeutbytte 2018

Aksjeutbytte Østfold Energi	kr	860.000
-----------------------------	----	---------

Budsjettnote 5

Avsetninger og bruk av bundne fond

Bundne driftsfond

Bundne driftsfond pr 1.1.2017	kr	5 351 618
Budsjettert avsetning 2017	"	4 891 000
Budsjettert forbruk 2017	"	2 705
Forventet saldo pr 31.12.2017	"	10 239 913
Forventet saldo pr 31.12.2018	kr	<u>10 480 208</u>

Budsjettnote 6

Bundne investeringsfond

Bundne investeringsfond pr. 1.1.2017	kr	364 287
--------------------------------------	----	---------

Det er ikke budsjettert avsetninger eller forbruk for 2018.

Budsjettnote 7

Selvkost VAR-områder

	Budsjett 2018				Balansen 2016		
	Inntekter	Kostnader	Over(+)/underskudd (-)	Årets dekningsgrad i % 1)	Avsetn(+)/ bruk av (-) dekn.grads-fond eksl. renter	Dekningsgradsfond pr 31.12. inkl.renter	Memoria for selvkost belastet drift inkl. renter
Vann	2 525 400	2 601 849	-76 449	97,06 %	-76 449	1 147 658	0
Avløp	4 726 800	4 479 300	247 500	105,53 %	247 500	0	703 339
Renovasjon	2 092 200	2 260 620	-168 420	92,55 %	-168 420	194 942	0
Slamtømming	1 372 500	1 371 970	530	100,04 %	530	21 458	0
Feiing boliger	363 975	322 911	41 064	112,72 %	41 064	0	283 598
Feiing fritidsboliger	428 625	322 911	105 714	132,74 %	105 714	0	0
Spredt avløp	130 000	196 227	-66 227	66,25 %		0	335 021

Budsjettnote 8

Vekting av avdrag

Anleggsmidler til grunnlag pr 01.01.17	kr 197 672 983
Gjenværende gjennomsnittlig levetid	31,62 år
Samlet lånegjeld (investeringsgjeld)	kr 122 006 453
Minimum avdragsbeløp	kr 3 858 771
Budsjettert avdragsbeløp 2017	kr 3 300 000

Budsjettnote 9

Investeringsbudsjett

Kommunale tomtefelt – utvikling	Kr	500 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Bruk av lån	«	500 000,00
Aremark skole – låsesystem	Kr	137 500,00
<i>Finansiering:</i>		
Momskompensasjon	Kr	27 500,00
Bruk av lån	«	110 000,00
Kommunale bygg – nytt energistyringssystem, videreføring	Kr	625 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Momskompensasjon	Kr	125 000,00
Bruk av lån	”	500 000,00
Barnehagen – rehabilitering/utbygging	Kr	15 000 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Momskompensasjon	Kr	3 000 000,00
Bruk av lån	”	12 000 000,00
Aremark Ungdomsklubb	Kr	1 250 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Momskompensasjon	Kr	250 000,00
Bruk av lån	”	1 000 000,00
Kommunale veger – skiltprosjekt, videreføring	Kr	1 000 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Momskompensasjon	Kr	200 000,00
Bruk av lån	”	800 000,00
Kommunale veger – veglys	Kr	1 250 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Momskompensasjon	Kr	250 000,00
Bruk av lån	”	1 000 000,00
Vann – ihht VA-plan	Kr	1 400 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Bruk av lån	”	1 400 000,00
Avløp – ihht VA-plan	Kr	2 000 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Bruk av lån	”	2 000 000,00
Skodsberg renseanlegg	Kr	8 200 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Bruk av lån	”	8 200 000,00

Egenkapitalinnskudd KLP	Kr 350 000,00
<i>Finansiering:</i>	
Dekkes ved salg av fast eiendom	Kr 350 000,00

ØKONOMISKE RAMMER 2018-2021

Budsjettskjema 1A - drift 2018-2021

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Skatt på inntekt og formue	32 641 704	32 780 000	34 099 000	34 899 000	35 399 000	35 699 000
Ordinært rammetilskudd	60 106 723	61 174 000	61 401 000	60 801 000	60 301 000	60 201 000
Skatt på eiendom	4 941 481	4 940 000	4 940 000	4 940 000	5 552 500	5 552 500
Andre direkte eller indirekte skatter	68 668	60 000	70 000	70 000	70 000	70 000
Andre generelle statstilskudd	5 568 533	3 915 000	3 270 500	2 960 000	1 710 000	1 660 000
Sum frie disponible inntekter	103 327 109	102 869 000	103 780 500	103 670 000	103 032 500	103 182 500
Renteinntekter og utbytte	675 551	2 430 000	1 837 145	1 837 145	1 837 145	1 837 145
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Renteutg., provisjoner og andre fin.utg.	2 398 650	3 023 000	3 208 378	3 674 634	3 855 928	4 007 409
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	3 462 000	3 200 000	3 859 000	4 500 000	4 800 000	5 200 000
Netto finansinnt./utg.	-5 185 099	-3 793 000	-5 230 233	-6 337 489	-6 818 783	-7 370 264
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	0	0	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	51 810	150 000	0	0	0	0
Til bundne avsetninger	1 744 942	4 891 000	243 000	3 190 000	304 000	374 000
Bruk av tidligere regnsk.m. mindreforbruk	408 332	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne avsetninger	2 124 732	2 705	2 705	2 705	2 705	2 705
Netto avsetninger	736 311	-5 038 295	-240 295	-3 187 295	-301 295	-371 295
Overført til investeringsbudsjettet	0	0	0	0	0	0
Til fordeling drift	98 878 321	94 037 705	98 309 972	94 145 216	95 912 422	95 440 941
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	98 878 321	94 037 705	98 309 972	94 145 216	95 912 422	95 440 941
Mer/mindreforbruk	0	0	0	0	0	0

Budsjettkjema 1 B - til fordeling drift

Tjenestenaavn	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
11 - Sentraladministrasjon	13 918 032	18 146 494	16 748 895	16 631 290	16 004 895	16 094 895
21 - Oppvekst og kultur	0	31 655 285	0	0	0	0
22 - Barnehage	7 288 722	0	8 022 837	8 022 837	8 022 837	8 022 837
23 - Aremark skole og SFO	20 743 482	0	23 316 589	23 108 538	23 190 538	23 190 538
24 - Næring, informasjon og kultur	3 090 391	0	0	0	0	0
31 - Barnevern og helse	7 395 201	8 128 326	7 445 100	7 445 100	7 445 100	7 445 100
32 - NAV	3 989 500	3 988 794	3 343 703	3 158 703	3 158 703	3 158 703
33 - Pleie og omsorg	34 158 880	30 593 979	31 256 651	31 256 651	31 256 651	31 256 651
41 - Landbruk, plan, byggesak, oppmåling, miljø og vilt	2 518 531	2 166 296	2 467 532	2 467 532	2 437 532	2 437 532
43 - Teknisk	7 802 364	6 936 037	7 840 767	7 790 767	7 767 368	7 686 687
44 - VAR-området	-3 906 330	-9 254 929	-3 636 743	-7 240 843	-4 875 843	-5 356 643
45 - Brann og feiling	1 879 550	1 677 423	1 504 641	1 504 641	1 504 641	1 504 641
Totalsum	98 878 321	94 037 705	98 309 972	94 145 216	95 912 422	95 440 941

Budsjettskjema 2A - investering 2018-2021

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Investeringer i anleggsmidler	74 558 830	27 737 500	31 362 500	13 200 000	12 250 000	5 000 000
Utlån og forskutteringer	504 250	600 000	600 000	600 000	600 000	600 000
Kjøp av aksjer og andeler	363 396	350 000	350 000	350 000	350 000	350 000
Avdrag på lån	1 287 118	400 000	300 000	300 000	300 000	300 000
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsetninger	4 159 397	0	0	0	0	0
Årets finansieringsbehov	80 872 990	29 087 500	32 612 500	14 450 000	13 500 000	6 250 000
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler	48 929 122	22 500 000	28 110 000	13 800 000	12 600 000	5 600 000
Inntekter fra salg av anleggsmidler	703 263	570 000	470 000	470 000	470 000	470 000
Tilskudd til investeringer	1 600 000	0	0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	9 360 929	1 137 500	3 852 500	0	250 000	0
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	1 482 601	180 000	180 000	180 000	180 000	180 000
Andre inntekter	2 287 444	0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	64 363 359	24 387 500	32 612 500	14 450 000	13 500 000	6 250 000
Overført fra driftsbudsjettet	0	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	3 861 722	0	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	8 037 480	4 700 000	0	0	0	0
Sum finansiering	76 262 561	29 087 500	32 612 500	14 450 000	13 500 000	6 250 000
Udekket/udisponert	-4 610 429	0	0	0	0	0

Budsjettskjema 2 B - investering 2018-2021

Radetiketter	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
1122 - IT-fellessystemer	0	1 500 000	0	0	0	0
2170 - Aremark bibliotek	0	625 000	0	0	0	0
3310 - Fosbykollen sykehjem	0	150 000	0	0	0	0
4320 - Kommunale boliger	634 732	0	0	0	0	0
4322 - Kommunale tomtefelt	45 500	7 700 000	500 000	0	0	0
4330 - Rådhuset	0	0	0	0	1 250 000	0
4331 - Aremark skole	46 018 194	625 000	762 500	0	0	0
4332 - Aremark barnehage	0	312 500	15 000 000	0	0	0
4333 - Fosbykollen sykehjem	114 610	0	0	0	0	0
4335 - Furulund	102 070	375 000	0	0	0	0
4337 - Myrland	69 594	1 250 000	1 250 000	0	0	0
4350 - Parker	375 000	0	0	0	0	0
4370 - Kommunale veger	506 250	1 000 000	1 000 000	0	0	0
4371 - Vegbelysning	0	0	1 250 000	0	0	0
4440 - Vann	12 252 167	2 900 000	1 400 000	8 000 000	6 000 000	2 000 000
4441 - Avløp og rensing	14 140 289	11 300 000	10 200 000	5 200 000	5 000 000	3 000 000
4510 - Brannvesen	300 424	0	0	0	0	0
9100 - Renter, utbytte og lån	504 250	600 000	600 000	600 000	600 000	600 000
Totalsum	75 063 080	28 337 500	31 962 500	13 800 000	12 850 000	5 600 000

Budsjettkjema 2 B 2018-2021 - detaljert

Radetiketter	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
≡ 1 - Politisk styring og sentraladministrasjon	0	1 500 000	0	0	0	0
1122 - IT-fellessystemer	0	1 500 000	0	0	0	0
≡ 2 - Oppvekst og kultur	0	625 000	0	0	0	0
2170 - Aremark bibliotek	0	625 000	0	0	0	0
≡ 3 - Barnevern og helse, NAV, pleie og omsorg	0	150 000	0	0	0	0
3310 - Fosbykollen sykehjem	0	150 000	0	0	0	0
≡ 4 - Drift og utvikling	74 558 830	25 462 500	31 362 500	13 200 000	12 250 000	5 000 000
4320 - Kommunale boliger	634 732	0	0	0	0	0
4322 - Kommunale tomtefelt	45 500	7 700 000	500 000	0	0	0
4330 - Rådhuset	0	0	0	0	1 250 000	0
4331 - Aremark skole	46 018 194	625 000	762 500	0	0	0
4332 - Aremark barnehage	0	312 500	15 000 000	0	0	0
4333 - Fosbykollen sykehjem	114 610	0	0	0	0	0
4335 - Furulund	102 070	375 000	0	0	0	0
4337 - Myrland	69 594	1 250 000	1 250 000	0	0	0
4350 - Parker	375 000	0	0	0	0	0
4370 - Kommunale veger	506 250	1 000 000	1 000 000	0	0	0
4371 - Vegbelysning	0	0	1 250 000	0	0	0
4440 - Vann	12 252 167	2 900 000	1 400 000	8 000 000	6 000 000	2 000 000
4441 - Avløp og rensing	14 140 289	11 300 000	10 200 000	5 200 000	5 000 000	3 000 000
4510 - Brannvesen	300 424	0	0	0	0	0
Totalsum	74 558 830	27 737 500	31 362 500	13 200 000	12 250 000	5 000 000

GEBYRER, AVGIFTER, LEIEPRISER FRA 01.01.2018

Leiepriser for kommunale boliger og eiendommer (ikke mva-belagt)

Leiepriser for kommunale eiendommer, boliger, borettsleiligheter, ungdomsleiligheter og omsorgsboliger/trygdeboliger økes i henhold til konsumprisindeks; jfr. Husleieloven.

Betalingssatser for hjemmehjelp (ikke mva-belagt)

Betalingssatsene er fastsatt lik:

<u>Inntektsgruppe</u>	<u>Betalingssatser</u>
Opp til 2 G	kr. 205,- pr. mnd
2-3 G	kr. 156,- pr. time
3-4 G	kr. 208,- pr. time
4-5 G	kr. 262,- pr. time
Over 5 G	kr. 275,- pr. time

Samme betalingssatser gjelder for tekniske tjenester som kommer inn under hjemmehjelpsordningen.

G = Grunnbeløpet i folketrygden

Matservering til brukere med enkeltvedtak (ikke mva-belagt)

Pris pr. porsjon:

Liten middag uten dessert	kr. 48,-
Liten middag med dessert	kr. 67,-
Normal middag uten dessert	kr. 74,-
Normal middag med dessert	kr. 91,-
Grøt	kr. 35,-
Kveldsmat	kr. 51,-
Emballasje pr. porsjon ved varmmatombringing	kr. 14,-

Trygghetsalarmer (ikke mva-belagt)

Pris på bruk av trygghetsalarm pr. måned kr. 207,-

Barnehageplasser (ikke mva-belagt)

Foreldrebetaling for barnehageplasser fastsettes til makspris for hel plass. Tillegg kr 174,- for melk og frukt og kr 56,- for lunsj en gang pr uke.

Søskenmoderasjon er lik lovens minimum slik at det gis 30% moderasjon for 2. barn og 50% for 3. eller flere barn. Moderasjonen skal omfatte søsken som bor fast sammen.

Skolefritidsordning (SFO) (ikke mva-belagt)

Betalingssatsene er justert for prisstigning og er som følger:

Hel plass	kr. 2.201,- pr. mnd.
Korttidsplass	kr. 1.652,- pr. mnd.

Søskenmoderasjon er slik at det gis 30 % moderasjon for 2. barn eller flere. Moderasjonen skal omfatte søsken som bor fast sammen.

Kulturskole (ikke mva-belagt)

Egenbetalingen er kr 3.075,- pr plass pr år og kr 2.050,- pr plass pr år for barn nr 2 eller flere.

Leiepriser Furulund (ikke mva-belagt):

Leieprisene pr dag (uendret):

<u>Lokale</u>	<u>søndag-torsdag</u>	<u>fredag-lørdag</u>
Storsal, møterom I og II	kr. 770,-	kr. 1.750,-
Storsal	kr. 385,-	kr. 1.050,-
Møterom I	kr. 170,-	kr. 370,-
Møterom II	kr. 240,-	kr. 480,-
Møterom I og II	kr. 400,-	kr. 810,-

Leiepriser Aremark skole (ikke mva-belagt):Lokale

Lærerværelse/elevtorg	kr. 600,-
Møterom	kr. 300,-
SFO	kr. 500,-

Ved helt spesielle arrangement Fastsettes særskilt av rådmannen

Leiepriser Aremark barnehage (ikke mva-belagt):Lokale

Hele bygget	kr. 800,-
-------------	-----------

Badepriser (ikke mva-belagt):

Billettprisene er uendret og er som følger:

Enkeltperson 17 år og yngre/pensjonister	kr. 20,-
Enkeltperson 18 år og eldre	kr. 40,-
Familie	kr. 70,-

Klippekort for enkeltpersoner; 12 klipp betal for 10

Leiepriser Aremarkhallen

Lag og foreninger tilknyttet Aremark kommune

Gratis treningstid

Øvrige lag og foreninger, enkeltpersoner og bedrifter; pr. time kr. 300,-

Lokale idretts- og kulturarrangement; 3 timers minimumsleie kr. 900,-
+ pr. påbegynte klokke time utover 3 timer kr. 300,-Andre arrangement pr. dag (maks 10 timer) kr. 5.000,-
+ pr. påbegynte klokke time utover 10 timer kr. 300,-

Ved helt spesielle arrangement Fastsettes særskilt av rådmannen

Gebyrer med hjemmel i:

Lov om planlegging og byggesaksbehandling (Plan- og bygningsloven) av 27. juni 2008 nr 71 § 33-1

Lov om vern mot forurensninger og om avfall

(Forurensningsloven) av 13. mars 1981 nr 6 § 52 a

Lov om eideomsregistrering (Matrikkellova) av 17. juni 2005 nr 101 § 32

Lov om eierseksjoner (Eierseksjonsloven) av 23. mai 1997 nr 31 § 7

Innholdsfortegnelse:

KAP. 1 ALMINNELIGE BESTEMMELSER

- 1-1 Betalingsplikt
- 1-2 Beregningstidspunkt
- 1-3 Forfalte ubetalte fordringer
- 1-4 Regulering av gebyr
- 1-5 Timepris
- 1-6 Avbrutt arbeid / Trukket sak
- 1-7 Urimelig gebyr
- 1-8 Gebyr for sakkyndig bistand
- 1-9 Tilsyn
- 1-10 Klageadgang

KAP. 2 DETALJREGULERING

- 2-1 Generelt
- 2-2 Fritak for gebyr
- 2-3 Detaljregulering
- 2-4 Konsekvensutredninger
- 2-5 Mindre reguleringsendringer
- 2-6 Forlengelse av planvedtak
- 2-7 Andre utredninger og tilleggsgebyr
- 2-8 Maksimumsgebyr for planbehandling

KAP. 3 BEHANDLING AV BYGGESAKER

- 3-1 Generelt
- 3-2 Tiltak som krever søknad og tillatelse, uten ansvarsrett
- 3-3 Tiltak som krever søknad og tillatelse, med ansvarsrett
- 3-4 Større bygg og spesielle bygg, nybygg, til- og påbygg
- 3-5 Endring av eksisterende bebyggelse
- 3-6 Tekniske installasjoner – oppføring, endring, reparasjon
- 3-7 Andre tiltak
- 3-8 Bygninger som er fredet eller regulert til bevaring
- 3-9 Endring av tillatelse

KAP. 4 AVSLAG, DISPENSASJONER, ENDRING, ULOVLIG IGANGSETTING MV.

- 4-1 Søknad som fører til avslag
- 4-2 Ulovlighetsoppfølging
- 4-3 Overtredelsesgebyr
- 4-4 Tiltak som krever dispensasjon

KAP. 5 RIVING AV BYGNINGER, KONSTRUKSJONER OG ANLEGG

- 5-1 Søknader som fører til godkjenning

KAP. 6 SKILT OG REKLAME

- 6-1 Søknader som fører til godkjenning

KAP. 7 HEISER OG LØFTEINNRETNINGER

- 7-1 Driftstillatelse og tillatelse til tiltak

KAP. 8 DELINGSSØKNADER

- 8-1 Saksbehandling

KAP. 9 UTSLIPPSTILLATELSE ETTER FORURENSNINGSLOVEN

- 9-1-1 Utslippstillatelse for avløpsrenseanlegg (separat anlegg)
- 9-1-2 Tilsyn

KAP 10. GEBYRFORSKRIFTER ETTER MATRIKKELLOVEN

- 10-1 Oppretting av matrikkelenhet
- 10-2 Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning
- 10-3 Grensejustering
- 10-4 Arealoverføring
- 10-5 Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning
- 10-6 Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheter
- 10-7 Oppmålingsforretning over spesielle arealer
- 10-8 Utstedelse av matrikkelbrev

KAP. 11 GEBYRFORSKRIFT ETTER EIERSEKSJONSLOVEN

- 11-1 Begjæring om seksjonering eller reseksjonering av en eiendom
- 11-2 Utarbeiding av målebrev for grunnareal som inngår i en seksjon
- 11-3 Ny behandling av avslått søknad

KAP. 12 FORSKRIFT OM FEIING OG TILSYN I AREMARK KOMMUNE

- 12-1 Hjemmel
- 12-2 Økonomi
- 12-3 Faglig utførelse

KAP. 13 FORSKRIFT OM GEBYR FOR VANN, AVLØP OG RENOVASJON I AREMARK KOMMUNE

- 13-1 Vann
- 13-2 Avløp
- 13-3 Slamtømming
- 13-4 Renovasjon

KAP. 1 ALMINNELIGE BESTEMMELSER

Gebyrer vedtatt med hjemmel i plan- og bygningsloven § 33-1 og gjelder tiltak som blir behandlet etter Forskrift om byggesak (byggesaksforskriften) SAK 10.

1-1 BETALINGSPLIKT

Alle som får utført tjenester etter dette regulativ skal betale gebyr. Gebyret forfaller til betaling 30 dager etter fakturadato. Ved for sen betaling påløper purregebyr, 10 % av rettsgebyret. Gebyret utstedes til tiltakshaver.

1-2 BEREGNINGSTIDSPUNKT

Gebyret beregnes etter de satser som gjelder på det tidspunkt fullstendig planforslag, søknad, endringsøknad, melding eller rekvisisjon foreligger.

1-3 FORFALTE UBETALTE FORDRINGER

Dersom Aremark kommune har en forfalt fordring overfor en søker/ forslagsstiller /rekvirent, kan kommunen kreve at gebyr for den nye saken er betalt før behandling av denne påbegynnes. Gebyret for ulike sakstyper forfaller forøvrig til betaling slik:

A. Planforslag og konsekvensutredninger

Gebyret for reguleringsplaner og konsekvensutredninger må være betalt før saken legges ut til offentlig ettersyn første gang. Mindre endringer i reguleringsplan, faktureres når vedtak fattes.

B. Byggesøknader

Gebyret faktureres når vedtak fattes. Igangsettelsestillatelse, brukstillatelse, eller ferdigattest vil ikke bli gitt før gebyret er betalt.

C. Skilt og reklame

Gebyret faktureres når vedtak fattes.

D. Heiser /løfteinnretninger

Gebyret må være betalt før driftstillatelse utstedes.

1-4 REGULERING AV GEBYR

Endringer av forskrift om gebyrregulativ vedtas av kommunestyret. Det gjøres normalt i forbindelse med kommunestyrets behandling av budsjettet for etterfølgende år.

Rettsgebyret (kap 5) følger de til enhver tid gjeldende satser.

1-5 TIMEPRIS

For gebyr som ikke fastsettes på annen måte, herunder oppfølging av ulovlige tiltak, eller skal beregnes etter medgått tid - jfr. regulativet, skal en bruke følgende timesatser:

Kontorarbeid:	Saksbehandler	1005
	Assistent	570
Feltarbeid	Saksbehandler	1005

1-6 AVBRUTT ARBEID/TRUKKET SAK

Når en tiltakshaver/ forslagsstiller /rekvirent er årsak til at kommunens arbeid blir avbrutt, skal det betales en forholdsmessig andel av tilhørende gebyr tilsvarende det kommunen har utført eller måtte utføre, basert på timepris i henhold til § 1-5 - dog begrenset oppad til 75 % av satsene.

Denne generelle bestemmelse kommer ikke til anvendelse der regulativet inneholder detaljerte kriterier for slike forhold.

1-7 URIMELIG GEBYR

Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan rådmannen eller den han/hun har gitt fullmakt, av eget tiltak fastsette et passende gebyr.

Kommunen kan under samme forutsetninger og med bakgrunn i grunnlagt søknad fra den som har fått krav om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr.

1-8 GEBYR FOR SAKKYNDIG BISTAND

Kommunen kan i særlige tilfeller rekvirere sakkyndig bistand for å få gjennomført nødvendig tilsyn i samsvar med reglene i plan- og bygningsloven § 33-1 og § 25-2, annet ledd. For slik sakkyndig bistand kreves et gebyr i tillegg til konsulentutgifter på kr 1 500,-.

1-9 TILSYN

Kommunens tilsynsplikt er klarere i ny bygningsdel av plan- og bygningsloven. Omlag 10 % av byggesaksgebyret innkreves for tilsyn.

1-10 KLAGEADGANG

Gebyrfastsettelsen i den enkelte sak kan ikke påklages, da dette kun er en oppfølging av regulativet. Dette gjelder ikke der det treffes skjønnsmessige avgjørelser.

Kommunens avgjørelse av søknad om reduksjon av gebyr kan påklages til Fylkesmannen for saker etter Plan- og bygningsloven og til Aremark kommunes klageorgan.

KAP. 2 DETALJREGULERING

2-1 GENERELT

Regulativet gjelder for alle detaljreguleringer. Regulativet gjelder for nye reguleringsplaner og for utfylling og endring av vedtatte reguleringsplaner.

Gebyr skal være innbetalt før saken legges frem til 1. gangs behandling, eller rådmannen fatter vedtak på delegasjon.

Gebyret belastes forslagsstiller, uavhengig av antall hjemmelshavere innenfor planområdet.

Det skal betales 50 % av fullt gebyr dersom forslagsstiller trekker innlevert reguleringsforslag før 1. gangs behandling i kommunen. Det samme gjelder når en sak må anses uaktuell som følge av manglende oppfølging av saken fra forslagsstiller.

2-2 FRITAK FOR GEBYR

Følgende forslag til reguleringsformål er fritatt for gebyr etter arealberegning: Landbruks- natur og friluftsområder hvor bygnings- eller anleggstiltak ikke tillates. Grønnstruktur hvor bygnings- eller anleggstiltak ikke tillates.

Natur- og friluftsområder i sjø og vassdrag hvor bygnings- eller anleggstiltak ikke tillates.

2-3 DETALJREGULERING

Arealgebyr etter planområdets areal

2-3-1	Areal mindre enn 5000 m ²	28000
2-3-2	Areal mellom 5000 m ² og 10 000 m ²	35000
2-3-3	Areal over 10 000 m ² betales pr. påbegynt 5000 m ²	2500

2-4 KONSEKVENSENTREDNINGER

For planer som utløser krav om konsekvensutredning, jf pbl § 4-2, skal det betales et tilleggsgebyr som tilsvarer 20 % av satsene for selve reguleringsplanen, jf § 2-3.

2-5 MINDRE REGULERINGSENDNINGER

2-5-1	For mindre reguleringsendringer	5000
-------	---------------------------------	------

2-6 FORLENGELSE AV PLANVEDTAK

2-6-1	Søknadsbehandling om forlengelse av planvedtak	3000
-------	--	------

2-7 ANDRE UTREDNINGER OG TILLEGGSGBYR

Kommunen kan kreve tilleggsgebyr etter medgått tid, jfr §1-5, dersom forslagsstiller fremmer endringsforslag underveis

2-8 MAKSIMUMSGEBYR FOR PLANBEHANDLING

Maksimumsgebyr for planbehandling er kr 50 000,-

KAP. 3 BEHANDLING AV BYGGESAKER

3-1 GENERELT

A. Tillegg

I tillegg til det oppgitte gebyret for tiltak etter § 3-2 t.o.m. § 3-8 kommer gebyr for eventuelle dispensasjoner etter § 4-4.

B. Endring av tillatelse - jfr. § 3-9

Dersom arealet økes, betales - foruten gebyr for endringen - også tilleggsgebyr for det økede arealet som for ny søknad.

C. Tillegg for mangelfulle søknader

For søknader som kommunen kan behandle uten å be om supplerende opplysninger eller endringer benyttes gebyrene i kolonnen merket «uten mangler».

Søknader hvor kommunen må tilskrive søker for å be om supplerende dokumentasjon eller rette feil i søknaden gebyrlegges etter prisene i kolonnen «med mangler».

Feil eller mangler ved søknaden skal dokumenteres skriftlig i saken.

Med mangelfulle søknader menes manglende opplysninger/dokumentasjon som medfører at saken ikke er godt nok opplyst og kommunen må be om ytterligere opplysninger, underrette om feil eller mangler ved søknaden før vedtak kan fattes.

D. Tillegg for ekstra arbeid med søknader

Ekstra arbeid med søknader

Midlertidig brukstillatelse Pbl § 21-10, tredje ledd

For midlertidig brukstillatelse nr. 1 for alle typer tiltak betales gebyr på kr 1000.

For midlertidig brukstillatelse nr. 2 osv. betales gebyr på kr. 500,- pr. brukstillatelse når prosjektet avsluttes innen 3 år fra første brukstillatelse er gitt.

Tillegg for to-trinnsbehandling, Pbl § 21-4, 4. ledd: Kr 1000,- pr igangsettingstillatelse

E. Midlertidige tiltak

For midlertidige tiltak (inntil 2 år) betales det 50 % av fullt gebyr for tiltaket. Midlertidige konstruksjoner som skal stå mer enn to år regnes som permanente, og behandling av saken medfører fullt gebyr.

3-2 TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE, PBL § 20-4

Tiltak som kan forestås av tiltakshaver uten krav om ansvarlig foretak, jf SAK § 3-1 og § 3-2.

Arealer er definert som bruksareal BRA, jf NS 3940.

			Uten mangler	Med mangler
3-2-1	Tilbygg	BRA t.o.m. 15 m ²	1000	1250
		BRA over 15 m ²	1500	1850
3-2-2	Nyoppføring av garasje/bod	BRA t.o.m. 15 m ²	1000	1250
		BRA 15 m ² - 50 m ²	2500	3100
		BRA 50 m ² - 70 m ²	3500	4300
3-2-3	Alminnelige driftsbygninger i landbruket	BRA t.o.m. 1000 m ²	12500	15600
3-2-4	Andre tiltak etter Pbl § 20-4 inkl. terrasse, veranda		1500	1850
3-2-5	Bruksendring fra tilleggsdel til hoveddel		2200	2750

3-3 TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE, PBL § 20-3

Arealer er definert som bruksareal (BRA) jf NS 3940.

Når samme utbygger samtidig innleverer flere søknader om helt like hus på samme eiendom som skal behandles etter § 3-3-1, 3-3-2 og 3-3 gis det en rabatt på 20 % fra og med hus/leilighet nr 5.

Rabatten gis ikke dersom søknadene er mangelfulle, jf § 3-1, bokstav c.

NYBYGG, TIL- OG PÅBYGG BOLIG- OG FRITIDSBOLIG

			Uten mangler	Med mangler
3-3-1	Enebolig/fritidsbolig		9500	12000
3-3-2	Enebolig med sekundærleilighet		12000	15000
3-3-3	Tomannsbolig		13500	16500
3-3-4	Andre boligbygg	For hver av de to første boenhetene	7500	10000
		Tillegg pr. boenhet ut over 2 Max gebyr kr 80 000	4000	5000

3-3-5	Utvidelse av bolig/fritidsbolig, tilbygg/påbygg/takopplett – tiltak som ikke inngår i § 3-2	Utvidelser 0 – 50 m ²	3250	4050
		Utvidelser over 50 m ²	5000	6250
3-3-6	Større garasjer/garasjeanlegg større enn 70 m ² som skal tjene boligeiendom		4000	5000
3-3-7	Bruksendring	For hver av de to første bruksenhetene	2200	2750
		Tillegg pr. bruksenhet ut over 2 Maks gebyr kr 80 000	1000	1000
3-3-8	Søknadspliktig fasadeendring	Småhus/bolighus med inntil 3 målbare plan	1500	1750
		Store boligbygg	2500	3125
3-3-9	Sammenslåing og oppdeling av leiligheter i bolighus	Fra tomannsbolig til enebolig	2000	2500
		Andre sammenføringer i bolighus	3000	3750
		For oppdeling og sammenføring av flere enheter – pr. ny enhet	5000	6250
3-3-10	Hovedombygging	Det betales 30 % av gebyret for nybygg		
3-3-11	Søknadspliktig innvendig ombygging av bolighus	Pr. bruksenhet	2200	2750
3-3-12	Anneks som tillegg til egen bolig/fritidsbolig		2200	2750
3-3-13	Piper og andre mindre tekniske installasjoner		1500	1850

3-4 STØRRE BYGG OG SPESIELLE BYGG, NYBYGG, TIL- OG PÅBYGG

Søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-3 som ikke faller inn under § 3-3. Arealer er definert som bruksareal (BRA), jf NS 3940.

NÆRINGSBYGG, OFFENTLIGE BYGG, ADMINISTRASJONSBYGG, IDRETTSANLEGG, STORE LANDBRUKSBYGG MM

			Uten mangler	Med mangler
3-4-1	Nybygg	Areal inntil 200 m ²	5000	6250
		Areal 200 – 500 m ²	7000	
		Areal 500 – 1000 m ²	9000	
		Areal 1000 – 3000 m ²	12500	15600
		Tillegg for areal over 3000 m ² pr. påbegynte intervall à 100 m ²	40	50
3-4-2	Tilbygg til alle bygg i kap. 3-4	Som nybygg fratrukket 10 %		
3-4-3	Hovedombygging	Som nybygg i § 3-4-1 fratrukket 50 %		
3-4-4	Bruksendring	Som nybygg i § 3-4-1 fratrukket 20 %		
3-4-5	Søknadspliktig fasadeendring		5000	6250
3-4-6	Idrettshaller, svømmehaller m.m.	Som nybygg i § 3-4-1 fratrukket 20 %		
3-4-8	Nybygg/utvidelse av driftsbygning i landbruket.	For arealer under 1000 m ² som § 3-2-3		
		For driftsbygninger med total BRA over 1000 m ²	17500	21000

3-5 ENDRING AV EKSISTERENDE BEBYGGELSE

Mindre søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningsloven § 20-3 eller § 20-4 Arealer er definert som bruksareal (BRA), jf NS 3940.

			U/mangler	M/mangler
3-5-1	Innredning av rom til opphold, teknisk rom, heissjakt eller heismaskinrom		2200	2750
3-5-3	Sammenslåing eller oppdeling av bruksenheter med annet formål enn bolig	Pr. ny bruksenhet	4000	5000
3-5-4	Innvendig ombygging av bygg	Pr. etasje for de tre første etasjer	2200	2750
3-5-5	Innvendig ombygging av bygg hvor tiltaket omfatter flere enn tre etasjer	Pr. etasje f.o.m. etasje nr 4	2200	2750
3-5-6	Søknadspliktig trapp	Pr stk	2200	2750

3-6 TEKNISKE INSTALLASJONER - OPPFØRING, ENDRING, REPARASJON

Søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-3

			U/mangler	M/mangler
3-6-1	Privat stikkledning /separering/tilknytning	1-10 bruksenheter, pr. bruksenhet	2300	2800
3-6-2	Privat stikkledning/separering/tilknytning	Over 10 bruksenheter, pr bruksenhet	2000	2500
3-6-3	Offentlige VA-ledninger	Pr. søknad	5000	6250
3-6-4	Opparbeidelse av private og offentlige hytte- og boligfelt med vei, vann og avløp	Pr. søknad	5000	6250
	Søknadspliktig endring av sanitæranlegg	1-10 bruksenheter, pr. bruksenhet	2300	2850
3-6-7	Ventilasjons-, sprinkler-, kulde- og varmpumpeanlegg med vannbåren varme. Eller tilsvarende for bygg med 3 boenheter eller mer, og andre bygg over 500 m ² BRA	3-6-6	2300	2850
3-6-8	Privat avløpsrensaneanlegg	Pr. anlegg	3200	4000
3-6-9	Andre søknadspliktige tekniske installasjoner	Pr. tiltak	3200	4000

3-7 ANDRE TILTAK

Andre søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-3

3-7-1	Store parkeringsplasser (flere enn 10 biler)	3000	3750
3-7-2	Mindre parkeringsplasser (til og med 10 biler)	2200	2750
3-7-3	Tunneler og offentlige veier - pr. påbegynt 100 meter	2200	2750
3-7-4	Støyskjerm, lysmast, TV-mast, radiomast, tribuner, enkle fartsoppbygg for skibakker, skitrekk, transportbane, større støttemur høyde over 2 meter o.l.	2200	2750
3-7-5	Private veier, enkle løsmasse- og fjellarbeider i dagen, grave- og fyllingsarbeid, endring av terreng	2200	2750
3-7-6	Midlertidige tiltak, f.eks boligbrakke på arbeidsplass – 50% av pris for permanent tiltak, men ikke over kr 5000,-		
3-7-7	Større løsmasse- og fjellarbeider i dagen, grave- og fyllingsarbeid, endring av terreng og andre søknadspliktige utomhusanlegg. Pr. påbegynt 1000 m ² . Maksimalt gebyr kr 60 000,	3500	4375
3-7-8	Gjerde, mindre støttemur, søknadspliktig levegg o.l.	2200	2750
3-7-9	Damanlegg, basseng, brønn o.l mindre tiltak	2200	2750
	Store damanlegg	4000	5000
3-7-10	Brygger/ badebrygger under 10 løpemeter målt fra landfeste, Enkle brygger	3500	4375
3-7-11	Større brygger: 10-20 løpemeter Større bryggeanlegg	6000	7500
	Mer enn 20 løpemeter. Alle avstander målt fra landfeste	8000	10000
3-7-12	Broer	8000	1000

3-8 BYGNINGER SOM ER FREDET ELLER REGULERT TIL BEVARING

For søknadspliktige fasadeendring på bygninger som er fredet,

3-8-1	For søknadspliktige fasadeendring på bygninger som er fredet, eller regulert til «Spesialområde bevaring», og for andre bygg i hensynssone H-570 Bevaring kulturmiljø, reduseres gebyret med 30 %	Minstegebyr	2200
-------	---	-------------	------

3-9 ENDRING AV TILLATELSE

For endringssøknader svares 50 % av fullt gebyr. Minstegebyr kr 2200 og maksimalt gebyr kr 5000,- pr tiltak.

KAP. 4 AVSLAG, DISPENSASJONER, ENDRING, ULOVLIG IGANGSETTING M.V.

4-1 SØKNAD SOM FØRER TIL AVSLAG

4-1-1	Dersom en søknad fører til avslag, skal det betales 50 % av fullt gebyr etter §§ 3-3 tom 3-9 og § 5-1 og § 6-1. Avslagsgebyret blir ikke godskrevet ved innsendelse av ny revidert søknad.	Minstegebyr	2200
4-1-2	Dersom det reviderte forslaget også fører til avslag skal det betales et gebyr som er 50 % av fullt gebyr etter §§ 3-3 og 3-8.	Minstegebyr	2200
4-1-3	Dersom endringssøknad fører til avslag skal det betales et gebyr som er 50 % av de respektive satser i § 3-9.	Minstegebyr	2200

4-2 ULOVLIGHETSOPPFØLGING

4-2-1	For arbeider med ulovligheter etter plan- og bygningsloven betales etter medgått tid. Det skal føres timeliste over medgått tid ifm. ulovlighetsoppfølging	Pr. time	990
-------	--	----------	-----

4-3 OVERTREDELSESGBYR

Ved igangsetting av tiltak uten nødvendig tillatelse vil bestemmelsene i pbl § 32-8 om overtredelsesgebyr komme til anvendelse. Størrelse på eventuelt overtredelsesgebyr beregnes etter den til enhver tid gjeldene forskrift.

4-4 TILTAK SOM KREVER DISPENSASJON - PBL KAPITTEL 19.

For innvilget eller avslått søknad om dispensasjon

4-4-1	Behandling av søknad om dispensasjon fra formål og plankrav i arealplan og byggeforbud i plan og Pbl i forbindelse med:	Nybygg/oppsettelse av ny eiendom	12000
		Endring av eksisterende bebyggelse/eiendom	8000
4-4-2	Behandling av søknad om dispensasjon fra bestemmelser knyttet til byggverks størrelse, utforming og plassering som er gitt i plan eller Pbl. Herunder byggegrenser mot veg og nabogrense, grad av utnytting med mer.		8000
4-4-3	Behandling av søknad om dispensasjon fra Pbl og forskrifter som ikke omfattes av § 4-4-1 og § 4-4-2		8000
4-4-4	Ved behandling av flere dispensasjonssøknader i forbindelse med samme tiltak for hvert forhold utover 1		25 % av satsene over
4-4-5	Ved administrativ behandling av søknaden og når søknaden ikke betinger at saken sendes på høring		75 % av satsene over
4-4-6	Fravik/dispensasjon fra TEK 10		5000

KAP. 5 RIVING AV BYGNINGER, KONSTRUKSJONER OG ANLEGG PBL §§ 20-3 og 20-4

5-1 SØKNADER SOM FØRER TIL GODKJENNELSE PBL § 20-3 og 20-4

Når det søkes om riving og gjenoppføring av tiltak som inngår i §§ 5-1-1 og 5-1-2 beregnes det ikke gebyr for riving.

		Uten mangler	Med mangler
5-1-1	Mindre bygninger som garasjer, uthus, skorsteiner, murer og andre konstruksjoner	2200	2750
5-1-2	Eneboliger, tomannsboliger	2200	2750
5-1-3	For riving av andre bygninger <300 m ²	4000	5000
5-1-4	For riving av andre bygninger > 300 m ²	4000	5000

KAP. 6 SKILT OG REKLAME PBL § 20-1 bokstav i) jf. §§ 20-2, 20-3 og 20-4

6-1 SØKNADER SOM FØRER TIL GODKJENNELSE

Satsene gjelder pr. stk. Der innretninger settes opp i grupper og /eller på samme fasade, kan gebyret nedsettes til satsen for en innretning, forutsatt at gruppen samlet ikke dekker en større flate enn 35 m².

		U/mangler	M/mangler
6-1-1	Skilt og reklameinnretning over gesims	2200	2750
6-1-2	Frittstående skilt/reklameinnretninger	2200	2750
6-1-3	Reklameinnretninger på vegg, mur, gjerde, uthengsskilt	2200	2750

KAP. 7 HEISER /LØFTEINNRETNINGER PBL § 20-3

7-1 DRIFTSTILLATELSE FOR NYE HEISER, OMBYGGINGER OG STØRRE REPARASJONER AV EKSISTERENDE HEISER

Gebyr omfatter saksbehandling etter Pbl og utstedelse av driftstillatelse

		U/mangler	M/mangler
7-1-1	Personheis og vareheis med/uten personbefordring	2200	2750
7-1-2	Rulletrapper, rullebånd og rullende fortau	2200	2750
7-1-3	Småheis/trappeheis	2200	2750

KAP. 8 DELINGSSØKNADER

8-1 SAKSBEHANDLING

Søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-1, første ledd, bokstav m) jf. §§ 20-2 og 20-4.

		U/mangler	M/mangler
8-1-1	For søknad om fradeling av tomt i regulert område, men hvor tomtedeling ikke fremgår av vedtatt plan	4000	5000
8-1-2	For søknad om deling med grenser som er i samsvar med fastsatt plan	2500	3100
8-1-3	For søknad om fradeling av tomt i uregulert strøk	8000	10000
8-1-4	For søknad om fradeling av tilleggsparcell og grensejustering betales for hver eiendom som berøres av justeringen	3500	4300
8-1-5	For søknad om tillegg/endring	3500	4300

FOR DISPENSASJON I FORBINGDELSE MED DELING BENYTTES 4-4

KAP. 9 UTSLIPPSTILLATELSER ETTER FORURENSNINGSLOVEN

Utslippstillatelse gitt med hjemmel i forurensningsloven § 52 a, jf forurensningsforskriften 1.6.2004 § 11-4,

9-1-1	Avløpsrenseanlegg inntil 15Pe (separat anlegg)	2500
9-1-2	Tilsyn av anlegg etter forskriftens § 15	300

KAP. 10 GEBYRFORSKRIFTER ETTER LOV OM EIENDOMSREGISTRERING (matrikkeloven) AV 17. JUNI 2005 NR. 101

Gebyrforskrift med hjemmel i matrikkeloven § 32 og matrikkelforskriften av 26.6.2009 nr 864 § 16 fastsettes som følger:

10 OPPRETNING AV MATRIKKELENHET

10-1-1 OPPRETNING AV GRUNNEIENDOM OG FESTEGRUNN OG MATRIKULERING AV EKSISTERENDE UMATRIKULERT GRUNN

Arealgebyr	2018
Areal fra 0 – 300 m ²	8500
Areal fra 301 – 2000 m ²	17000
Areal fra 2001 – 20.000 m ² – pr påbegynt da.	850
Areal fra 20.001 – 100.000 m ² – pr påbegynt da.	8700
Areal over 100.001 m ² – økning pr påbegynt da.	570

Ved samtidig oppmåling av flere tilgrensende tomter som er rekvirert av samme rekvirent, gis følgende reduksjoner i gebyret per sak:

	2018
6-10 saker	10 %
11-25 saker	15 %
26 og flere	20 %

10-1-2 OPPRETNING AV UTEAREAL PÅ EIERSEKSJON

Gebyr for tilleggsareal pr eierseksjon	2018
Areal fra 0 – 50 m ²	5730
Areal fra 51 – 250 m ²	86000
Areal fra 251 – 500 m ²	114000
Areal fra 500-2000 m ²	14500
Areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da.	860

10-1-3 OPPRETNING AV ANLEGGSEIENDOM

Gebyr som for oppretting av grunneiendom	2018
Volum fra 0 – 2000 m ³	23900
Volum fra 2001 – 20 000 m ³ pr. påbegynt 1000 m ³ .	2300
Volum over 20 001 m ³ – økning pr. påbegynt 1000 m ³ .	1150

10-1-4 REGISTRERING AV JORDSAMEIE

Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid.

10-1-5. INNLØSNING AV FESTEGRUNN

For festegrunn som skal innløses til grunneiendom, skal det gjennomføres en oppmålingsforretning. For festegrunner som har målebrev med koordinatbestemte grensehjørner i EUREF89 eller NGO 1948 eller som kan konverteres til EUREF89 gjennom noe beregning, kan oppmålingsforretningen gjennomføres uten ny merking og måling.

Gebyret for dette settes til	5100
------------------------------	------

Festegrunner som ikke oppfyller kravet om tidligere oppmåling, gjennomføres med full oppmålingsforretning og med gebyr etter § 10.1.1

10-2 OPPRETNING AV MATRIKKELENHET UTEN FULLFØRT OPPMÅLINGSFORRETNING

Viser til § 10.1.1, 10.1.3 og 10.1.4. (Tidligere midlertidig forretning) kr 5100,-

I tillegg kommer gebyr for å utføre oppmålingsforretning

10-2-1 AVBRUDD I OPPMÅLINGSFORRETNING ELLER MATRIKULERING

Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises eller ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold, settes til 1/3 av gebyrsatsene etter § 10.1 og 10.2

10-2-2 GEBYR TIL KOMMUNEN NÅR OPPMÅLINGSFORRETNINGSARBEIET DELVIS BLIR UTFØRT AV KOMMUNEN, DELVIS AV ANDRE

For oppmålingsforretning der deler av arbeidet utføres av andre, fastsettes gebyret til kommunen etter hvor stor andel av arbeidet kommunen utfører.

Følgende prosentskala, regnet av totalgebyret brukes	
1. Kommunens klargjøring	20 %
2. Varsling og forretningsmøte i marka	20 %
3. Tekniske arbeider og dokumentasjon	40 %
4. Registerarbeidene (sluttarbeidene)	20 %

10-3 GRENSEJUSTERING

10-3-1 GRUNNEIENDOM

Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal. (maksimalgrensen er satt til 500 m²). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20 % av eiendommens areal før justeringen.

Areal fra 0 – 250 m ²	8200
Areal fra 251 – 500 m ²	11400

10-3-2 ANLEGGSEIENDOM

For anleggseiendom kan volumet justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens volum, men den maksimale grensen settes til 1000 m³.

Areall fra 0 – 250 m ³	11450
Areal fra 251 – 1000 m ³	13800

10-4 AREALOVERFØRING

10-4-1 GRUNNEIENDOM

Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift.

Areal fra 0 – 250 m ²	13800
Areal fra 251 – 500 m ²	17280
Arealoverf.pr nytt påbegynt 500 m ² medfører en økning av gebyret på	29500

10-4-2 ANLEGGSEIENDOM

For anleggseiendom kan volum som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen, - ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Volum kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføring er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende volum.

Volum fra 0 – 250 m ³	17280
Volum fra 251 – 500 m ³	20000
Volumoverføring pr nytt påbegynt 500 m ³ medfører en økning av gebyret på	950

10-5 KLARLEGGING AV EKSISTERENDE GRENSE DER GRENSEN TIDLIGERE ER KOORDINATBESTEMT VED OPPMÅLINGSFORRETNING

For inntil 2 punkter	4800
Ror overskytende grensepunkter pr punkt	610

10-6 KLARLEGGING AV EKSISTERENDE GRENSE DER GRENSEN IKKE TIDLIGERE ER KOORDINATBESTEMT/ ELLER KLARLEGGING AV RETTIGHETER

For inntil 2 punkter	8300
For overskytende grensepunkter pr punkt	2700
Gebyr for kartlegging av rettigheter faktureres etter medgått tid	

10-7 OPPMÅLINGSFORRETNING OVER SPESIELLE AREALER

For forretninger over større sammenhengende arealer til landbruksformål, allmenne friluftformål og ferdig regulerte områder som senere skal deles, betales for klargjøring av saken et grunnbeløp på kr. 8120 og det øvrige arbeid etter anvendt tid.

10-8 UTSTEDELSE AV MATRIKKELBREV

Matrikelbrev inntil 10 sider	175
Matrikelbrev over 10 sider	350
Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk i takt med den årlige kostnadsutviklingen	

KAP. 11 GEBYRFORSKRIFTER FOR ARBEIDER ETTER LOV OM EIERSEKSJONER § 7

11-1 BEGJÆRING OM SEKSJONERING ELLER RESEKSJONERING AV EN EIENDOM

Sak som krever befaring; fem rettsgebyr Sak som ikke krever befaring; tre rettsgebyr

11-2 UTARBEIDING AV MÅLEBREV FOR GRUNNAREAL SOM INNGÅR I EN SEKSJON

Gebyr fastsettes etter reglene i kapittel § 10.1.2.

11-3 NY BEHANDLING AV AVSLÅTT SØKNAD

Der fornyet søknad om seksjonering eller reseksjonering av et registernummer fører til godkjenning, eller nytt avslag, skal det betales halvt gebyr dersom søknaden kommer til kommunen innen tre måneder etter dato for første avslag.

(Kommer ny søknad på et senere tidspunkt, skal det betales fullt gebyr).

11-4 Gebyr for kartforretning over punktbeste

kr 3.350,-

KAP. 12 FORSKRIFT OM FEIING OG TILSYN I AREMARK KOMMUNE

12-1 HJEMMEL

Brann- og eksplosjonsvernloven, med tilhørende Forskrift om brannforebygging av 01.01.2016, Kap 4, pålegger kommunene å organisere brannforebyggende arbeid. Forskriften er fra innværende år endret til også å omfatte feiing og tilsyn i fritidsboliger, Kap 2, § 6

«Kommunen skal sørge for at røykkanaler i fyringsanlegg som brukes til oppvarming av byggverk, blir feiet ved behov. Feiingen skal utføres på en faglig tilfredsstillende måte som medfører minst mulig ulempe for eiere og brukere. Etter feiingen skal feier sørge for at all sot blir fjernet og brakt til egnet sted.

Kommunen skal sørge for at det ved behov blir ført tilsyn med fyringsanlegg som brukes til oppvarming av byggverk. Kommunen skal sørge for at det blir ført tilsyn med fyringsanlegg etter brann eller eksplosjon i eller i tilknytning til fyringsanlegget.»

12-2 ØKONOMI

Feiing og tilsyn er en lovpålagt oppgave som skal være selvfinansiert med feiegebyr. Kommunen kan derfor ikke kreve høyere avgift enn hva driften av tjenesten faktisk koster. Det kan dokumenteres at administrasjon og utførelse av tjenesten for fritidsboliger er mer ressurskrevende, og det legges derfor opp til noe høyere avgift for fritidsboliger.

For lovpålagt feiing og tilsyn med ildsteder og fyringsanlegg betales for 2018:

Boliger	575
Fritidsboliger	675
Øvrige tjenester som ikke omfattes av lovpålagt feiing og tilsyn. Herunder fresing, kontroll montering av nytt ildsted, fjerning av gjenstander i røykkanaler, feiing av fyrkjeler, o.l. betales pris pr. time	650

Utenfor ordinær tjeneste / arbeidstid betales overtid og eventuelt helgetillegg i henhold til tariffavtale.

Tjenesten er behovsprøvd. Det betyr at feiing og tilsyn utføres etter mengde sot, bruk av fyringsanlegg, eller annen risiko. Feiing skal dog ikke utføres sjeldnere enn hvert fjerde år.

Avgift kreves inn flatt. Dette betyr at kostnaden belastes med lik sum pr år.

Alle priser inkluderer nødvendig kjøring og materiell. Avgift blir innkrevd sammen med øvrige kommunale avgifter gjennom kommunen.

12-3 FAGLIG UTFØRELSE

Varsling av feiing og tilsyn skal skje i god tid. For fritidsboliger kreves lengre varslingstid enn for boliger. Feiervesenet vurderer til enhver tid hva som er mest hensiktsmessig.

Eier av bolig / fritidsbolig skal sørge for at feier har tilfredsstillende og typegodkjent adkomst på taket. Eier plikter også ha tilgjengelig typegodkjent stige tilgjengelig på bakken. Feier medbringer egen stige for bruk hvor dette er mest hensiktsmessig.

Dersom feiing og tilsyn ikke kan utføres pga. forhold som skyldes eier/ bruker av bygg løper feiegebyr som om tjenesten var utført. På samme måte utføres feiing og tilsyn på nytt, uten ekstra kostnad for eier / bruker, dersom tjenesten ikke kan utføres til avtalt tid av feiervesenet.

Eier / bruker av private bygg kan selv foreta feiing ved behov. Slik feiing skal kontrolleres av kommunen og fritar ikke for gebyr.

Feiervesenet skal dokumentere feiing og tilsyn i eget system. Tjenesten skal utføres i samsvar med forskriftens bestemmelser slik at brukere av tjenesten får nødvendig hyppighet, kvalitet og service.

KAP. 13 FORSKRIFT OM GEBYR FOR VANN, AVLØP OG RENOVASJON I AREMARK KOMMUNE

13-1 VANN (EKSL. MVA)

For boliger og fritidsboliger med helårstilknøyting *uten vannmåler*:

Abonnementsgebyr (fast gebyr)	500
Forbruksgebyr (beregnet etter 200m3)	950

For fritidsboliger med godkjent sommertilknøyting:

Abonnementsgebyr (fast gebyr)	500
Forbruksgebyr (20% av helårstilknøyting)	190

For boliger og fritidsboliger med helårstilknøyting *med vannmåler*:

Abonnementsgebyr (fast gebyr)	500
Forbruksgebyr, per m3 (etter målt forbruk)	4,75

Gebyret innkreves uavhengig av om boligen er bebodd eller ikke. Det kan søkes fritak for boliger som er ubeboelige.

Tilkoblingsgebyr vann	15000
-----------------------	-------

13-2 AVLØP (EKSL. MVA)

For boliger og fritidsboliger med helårstilknøyting *uten vannmåler*:

Abonnementsgebyr (fast gebyr)	500
Forbruksgebyr (beregnet etter 200m3)	3430

For boliger og fritidsboliger med helårstilknøyting *med vannmåler*:

Abonnementsgebyr (fast gebyr)	500
Forbruksgebyr, per m3 (etter målt forbruk)	17,16

Gebyret innkreves uavhengig av om boligen er bebodd eller ikke. Det kan søkes fritak for boliger som er ubeboelige.

Tilkoblingsgebyr avløp	35000
------------------------	-------

13-3 SLAMTØMMING (EKSL. MVA)

Årlig tømming (inntil 3m3)	3750
Fritidsbolig med halvårlig tømming (inntil 3 m3)	1875
Tømming over 3 m3	665
Fremmøte uten tømming*	590

*Det kan kreves gebyr på 590 kr ekskl. mva pr. fremmøte når slam/septiktank av praktiske grunner ikke kan tømmes og dette skyldes eier.

Gebyret innkreves uavhengig av om boligen er bebodd eller ikke. Det kan søkes fritak for boliger som er ubeboelige.

13-4 RENOVASJON (EKSL. MVA)

Bolig, 270 ltr. stativ (helårs tømming)	2200
Bolig, 400 ltr. stativ (helårs tømming)	3515
Fritidsbolig, 270 ltr. stativ (halvårlig tømming)	1100
Fritidsbolig, 400 ltr. stativ (halvårlig tømming)	1758

Gebyret innkreves uavhengig av om boligen er bebodd eller ikke. Det kan søkes fritak for boliger som er ubeboelige.

PS 99/17 Orienteringer

PS 100/17 Referatsaker

RS 1/17 Svar på søknad vedrørende telemetriprosjekt Gjedde i Aremarksjøen

RS 2/17 Vedtak av fylkesplanens samfunnsdel - orientering til høringsinstansene

PS 101/17 Grunngitte spørsmål etter § 20 i reglement for utvalg

PS 102/17 Forespørsler